

Treball de Fi de Grau

El mercat de Corea del Sud

Modalitat: Acadèmic

Marc Puigdomènech Blancafort

Marc.puigdomenech@uvic.cat

Grau en Administració i Direcció d'Empreses

Curs: 2017-2018

Professor: Ferran Gustau Jaén Coll

Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya

Vic, 18/05/2018

Índex

1	Resum executiu	3
2	Introducció.....	4
3	Objectius.....	5
4	Marc teòric	6
5	Metodologia	7
6	Entorn general	8
7	Relacions internacionals i regionals.....	27
8	Marc institucional econòmic i economia	33
9	Establir-se en el país	62
10	Epígraf – Actual canvi de rumb a la península de Corea?.....	67
11	Conclusions	69
12	Bibliografia i web grafia	70
13	Annexos	75

Índex de figures

<i>Figura 1, Mapa de la situació geogràfica de Corea del Sud 02/05/2018.</i>	<i>9</i>
<i>Figura 2, Temperatures mitges anuals a Seül al 2016.....</i>	<i>10</i>
<i>Figura 3, Nacionalitats dels estrangers a Corea del Sud (agost de 2016)</i>	<i>11</i>
<i>Figura 4, Taula de població immigrant a Corea del Sud a 2016</i>	<i>11</i>
<i>Figura 5, Piràmide de població del 2016</i>	<i>12</i>
<i>Figura 6, Piràmide de població del 1955</i>	<i>13</i>
<i>Figura 7, Naixements i morts per cada 1.000 habitants a Corea del Sud (1944-2016)</i>	<i>13</i>
<i>Figura 8, Drassanes amb major producció mundial (2012).....</i>	<i>15</i>
<i>Figura 9, Forces militars a la península de Corea 10/08/2017</i>	<i>30</i>
<i>Figura 10, Llançaments de míssils nordcoreans sobre el Japó</i>	<i>31</i>
<i>Figura 11, Mapa representant les puntuacions per països, 16/04/2018</i>	<i>34</i>
<i>Figura 12, Indicadors de creixement 2017.....</i>	<i>36</i>
<i>Figura 13, Repartició de l'activitat econòmica per sector 2017</i>	<i>37</i>
<i>Figura 14, Gràfica de EUR a KRW 2009-2018.....</i>	<i>41</i>
<i>Figura 15, Exportació per països (principals països clients).....</i>	<i>50</i>
<i>Figura 16, Importació per països (principals països proveïdors)</i>	<i>50</i>
<i>Figura 17, Principals productes exportats a 2017</i>	<i>51</i>
<i>Figura 18, Principals productes importats a 2017</i>	<i>52</i>
<i>Figura 19, Quadre de la balança de pagaments.....</i>	<i>54</i>
<i>Figura 20, Inversió estrangera directa.....</i>	<i>57</i>
<i>Figura 21, IDE stocks per país i ingressos per indústria</i>	<i>58</i>
<i>Figura 22, Comparació de països per comparar la protecció de les inversions 2017</i>	<i>59</i>
<i>Figura 23, Taula del deute extern.....</i>	<i>61</i>
<i>Figura 24, Mapa geogràfic de Corea del Sud.....</i>	<i>75</i>
<i>Figura 25, Mitja d'hores de sol a Corea del Sud al 2016.....</i>	<i>76</i>
<i>Figura 26, Mitja de mil·límetres de pluja a Seül al 2016</i>	<i>76</i>
<i>Figura 27, Mitja de dies de pluja a Seül al 2016.....</i>	<i>76</i>
<i>Figura 28, Mapa de la organització territorial de Corea del Sud 2018.....</i>	<i>77</i>
<i>Figura 29, Mapa de vies de tren d'alta velocitat de Corea del Sud, gener de 2018</i>	<i>78</i>
<i>Figura 30, Mapa de carreteres d'alta velocitat de Corea del Sud 04/03/2018</i>	<i>79</i>
<i>Figura 31, Índex de Gini a 2015</i>	<i>80</i>
<i>Figura 32, Representació de possibles distàncies dels míssils de Corea del Nord 27/04/2018</i>	<i>81</i>

1 Resum executiu

En aquest treball de fi de grau tractem el mercat de Corea del Sud. Inicialment introduïm les bases del treball, tant els objectius com la metodologia per poder entendre com he treballat el tema.

El cos del treball comença parlant de l'entorn general del país, això engloba geografia, clima, organització territorial, demografia, medi ambient, recursos naturals i ús del sòl, infraestructures econòmiques de transport, idioma, mitjans de comunicació, religió, sistema educatiu, organització política i administrativa, sistema fiscal, sector financer i legislació laboral.

Amb aquest panorama general ens podem fer una idea de com és el país, així que a continuació tractem les relacions internacionals per entendre en quin context es mou el país. Seguit del marc institucional econòmic juntament amb l'economia. En aquest apartat tractem principals variables macroeconòmiques com el PIB i com està distribuït sectorialment, la moneda, la població activa i l'atur i la distribució de la renda. A continuació entrem al sector exterior on tractem, entre altres, la balança de pagaments i la inversió estrangera.

Acostant-nos al final, dediquem un capítol a l'establiment al país, és a dir, el mercat que el país representa per a un estranger, la distribució comercial, la contractació pública i les principals fires comercials.

Finalment afegim unes conclusions al treball realitzat per a resumir els continguts exposats al treball.

Paraules clau: Corea del Sud, mercat, relacions internacionals, marc institucional econòmic, PIB, sector exterior, comerç, demografia, infraestructures de transport, organització política, sistema fiscal, sector financer, legislació laboral.

2 Introducció

Inicialment va ser difícil la tria del tema a estudiar, no tenia molt clar cap a quina direcció em volia dirigir. Durant la meua trajectòria estudiantil tant a l'educació primària com secundària, m'ha mancat una instrucció referent a altres cultures i històries que no fossin les més occidentals. L'itinerari educatiu semblava sorgir de Catalunya, passant per Europa, dirigint-nos cap a Amèrica del Nord, ocasionalment estudiàvem altres temes com la colonització i altres esdeveniments, però sempre hi havia el mateix denominador comú, la permanent influència occidental a les lliçons.

Indiferentment del tema a tractar, sempre podies apreciar que tot sorgia d'occident, i per tant era "important" estudiar-ho. Només he pogut aprendre respecte les cultures orientals o, a través de nivells educatius superiors, com per exemple a la universitat amb les assignatures anomenades "cross-cultural studies", "international affairs" i "global communication strategies", entre altres; o a través de l'autoaprenentatge amb lectures com "manual de política exterior japonesa" i "la república popular china: pasado, presente y futuro".

Una vegada estudiada a consciència tant la història de la meua zona autòctona com la de les potències occidentals, veient la gran bretxa entre coneixement d'unes i el d'altres, vaig decidir dirigir-me cap a l'orient.

Vaig demanar consell al meu tutor sobre com seleccionar el tema a treballar, amb les seves indicacions, lectures a realitzar i llocs web a consultar. Vaig minvar la llista de possibles temes d'interès, les possibilitats quedaren reduïdes majoritàriament a assumptes asiàtics, ja siguin les cultures dels països, els conflictes entre ells, el seu passat o el seu mercat.

Normalment quan pensem en països asiàtics, el primer que ens ve a la ment sol ser la Xina o el Japó, és per això que he decidit apartar-me una mica dels titans més reconeguts escollint una opció diferent de les més habituals, em vaig decantar per Corea del Sud, un país per a mi gairebé desconegut, un indret insòlit que sol passar desapercebut en comparació amb els altres.

Una vegada decidida la direcció, calia decidir com arribar-hi. Les vies podien ser: la història, la cultura, els conflictes i el mercat, entre altres. Aprofitant els temes treballats durant el grau en administració i direcció d'empreses, vaig decidir per escollir el camí del mercat.

Tancant finalment la meua decisió amb "El mercat de Corea del Sud" com a títol del meu treball de fi de grau.

3 Objectius

Els objectius d'aquest estudi han set conèixer un país del que gairebé no en sabia res a través de l'estudi del país com a mercat, endinsar-me en el seu entramat institucional i en les peculiaritats del sistema sudcoreà. Familiaritzar-me amb l'ús de fonts d'informació internacionals com el Fons Monetari Internacional i el Banc Mundial. Afegir al repertori de fonts que ja coneixia institucions com el Banc de Corea i el CIA World Factbook.

Dins del treball vaig decidir fixar uns objectius menors per anar assolint a mesura que anava avançant. És a dir, confeccionar l'índex i veure-ho com a petits objectius que assolir.

Per la confecció de l'índex vaig optar per entendre primer el país des d'un punt de vista més bàsic veient així el panorama, o entorn, general. Veure la seva geografia, clima, demografia, xarxes de transport, idioma, política, fiscalitat i legislació laboral, entre altres. Entenent així el país sense mirar variables econòmiques, simplement veure que hi ha, com és i poder-ho comparar amb un país que m'és familiar, Espanya, per entendre millor la seva situació.

Una vegada entès l'entorn bàsic, el meu següent objectiu era entendre el que l'envolta, és a dir, les seves relacions internacionals.

Seguidament per d'entendre el mercat m'he endinsat en l'apartat més econòmic. Per una banda el PIB i la població activa, entre altres; i per altra el sector exterior.

Amb l'assoliment d'aquests objectius, ens podem fer una imatge del que és i representa Corea del Sud a l'economia global.

4 Marc teòric

El cos del treball està encarat a fer conèixer amb claredat els conceptes que envolten el mercat de Corea del Sud. Combinant la informació de diverses fonts documentals assolint una aproximació acurada del que el treball representa, podent així obtenir una imatge de la realitat del país.

El marc teòric d'aquest treball de fi de grau és interdisciplinari centrat en el mercat des d'un punt de vista econòmic recolzat en dos grans camps: jurídic institucionals i la economia.

En primer lloc fem un aproximament a l'entorn més bàsic de la població sudcoreana, fent una síntesis del mateix, ja que podríem caure en un allau d'informació dispersa i desmesurada, desviant-nos així del tema a tractar.

La societat sudcoreana és una societat àmpliament adaptable, accepten els canvis fàcilment, és degut a que el país presenta unes taxes de creixement astronòmiques, com es pot observar des de la separació de les corees fins a l'actualitat ens trobem la gran diferència que s'ha produït, tant en variables com el PIB, PIB per càpita o població. Amb la gran importància del comerç exterior per la seva economia, no és d'estranyar que el consumidor sudcoreà tingui un perfil tant dinàmic i globalitzat.

Aquest creixement va acompanyat dels avantatges econòmics juntament amb els reptes que això representa tant pel país com pels ciutadans.

Un creixement amb gran rellevància del comerç exterior juntament amb el panorama geopolític desafiant per a qualsevol polític, fan del país un bloc comercial molt susceptible a les variacions internacionals. Qualsevol país, dins de certs paràmetres, es veu afectat per les decisions dels altres, és en el cas de Corea del Sud en el qual els paràmetres són més accentuats degut a tals rellevàncies.

5 Metodologia

La realització d'un estudi general de mercat utilitzant fonts documentals disponibles per recopilar la informació útil pel treball. Recollir tota la informació rellevant, acarar-la i resumir-la per formar una imatge del que és avui en dia el mercat de Corea del Sud.

Cada apartat comporta la investigació a través de les fonts rellevants pel cas, ja sigui tant la OCDE (Organisation for Economic Co-operation and Development), com el IMF (International Monetary Fund) o el BOK (Bank of Korea), pels aspectes econòmics. La KITA (Korea International Trade Association) pels aspectes comercials. I els diferents ministeris i organitzacions dedicades a la promoció del país.

Pels aspectes més generals, com a introducció als apartats tractats es pot trobar informació bàsica però molt específica i útil es poden utilitzar, per exemple, fonts d'informació com la "CIA World Factbook".

Per entendre millor la informació, hi ha moltes dades comparades amb les dades d'Espanya, en aquest cas, les fonts d'informació són, per una banda, les mateixes (IMF, World Bank...) exceptuant les exclusivament relatives a Corea del Sud, i per l'altre, les exclusivament relatives a Espanya com l'INE (Instituto Nacional de Estadística).

Per complementar la informació de les principals fonts utilitzades, s'han consultat diaris tant anglesos, espanyols, sudcoreans, francesos com alemanys. Assolint així una visió més extensa de la que podem veure simplement observant les xifres.

6 Entorn general

Un regne independent per la major part de la seva història, Corea va ser ocupada pel Japó el 1905 després de la guerra Rus-Japonesa. El 1910, Tòquio va annexar formalment tota la península. Corea va recuperar la seva independència amb la rendició del Japó als EUA el 1945. Després de la segona guerra mundial, es va establir un govern democràtic, la República de Corea, a la meitat sud de la península de Corea i un govern comunista al nord, la República popular democràtica de Corea.

Durant la guerra de Corea del 1950 al 1953, les tropes nord-americanes i les forces de l'ONU van lluitar al costat dels soldats de la República de Corea per defensar Corea del Sud d'una invasió de la República popular democràtica de Corea recolzada per la Xina i la Unió Soviètica. Al 1953 es va crear una zona desmilitaritzada, dividint així la península.

Park Chung-hee es va fer càrrec del lideratge del país en un cop d'Estat el 1961. Durant el seu règim, des de 1961 fins a 1979, Corea del Sud va aconseguir un ràpid creixement econòmic, amb una renda per càpita a 1979 aproximadament equivalent a 17 vegades el nivell de Corea del nord.

Corea del Sud va celebrar les seves primeres eleccions presidencials lliures sota una constitució democràtica revisada el 1987, amb la victòria de l'antic general de l'exèrcit de la República de Corea, Roh Tae-woo. El 1993, Kim Young-sam (1993-98) va esdevenir el primer civil que assolí la presidència de la nova era democràtica de Corea del Sud.

Seguidament va ser el president Kim Dae-jung (1998-2003) que, va guanyar el Premi Nobel de la Pau l'any 2000 per les seves contribucions a la democràcia sud-coreana i la seva política exterior per augmentar el contacte amb Corea del Nord, anomenada política del Sol.

La presidenta Park Geun-hye, filla del president Park Chung-hee (a la presidència durant 1961-1979), va assumir el càrrec el febrer de 2013 sent la primera dona presidenta de Corea del Sud.

El desembre de 2016, l'assemblea nacional va aprovar una moció d'acusació contra la presidenta Park per la seva presumpta implicació en un escàndol de tràfic d'influències i corrupció, suspent a efectes immediats les seves autoritats presidencials. L'acusació va ser secundada pel tribunal constitucional, fent efectiva la seva destitució el Març de 2017 iniciant així unes eleccions anticipades el Maig del 2017 guanyades per Moon Jae-in.

6.1 Geografia

El país, incloent totes les seves illes, es troba entre les latituds 33° i 39°N, i les longituds 124° i 130°E.

La república de Corea, coneguda comunament com Corea del Sud, es troba situada al nord-est d'Àsia, ocupant aproximadament la meitat sud de la península de Corea. Limita al nord amb la República Democràtica Popular de Corea, a l'est amb el mar del Japó, al sud-est i sud amb l'estret de Corea, que la separa de Japó, i a l'oest amb el mar Groc.

A continuació podeu veure un mapa de la situació geogràfica de Corea del Sud.

Mapa de la situació geogràfica de Corea del Sud

Figura 1, Mapa de la situació geogràfica de Corea del Sud 02/05/2018, Font: Google maps.

La superfície total del país ascendeix a 99.720 km² (com a referència, Espanya té 505.370 km²). El territori nacional es pot dividir en quatre regions generals: la regió oriental de muntanyes altes i planes costeres estretes; la regió occidental d'amples esplanades costaneres, conques fluvials i turons; la regió sud-oest amb muntanyes i valls; i la regió sud-est on predomina l'àmplia conca del riu Nakdong.

El relleu és principalment muntanyós fent així la major part del sòl no cultivable. Les terres baixes, ubicades principalment a l'oest i el sud-est, constitueixen només el 30% de l'àrea total de terra. Podeu veure un mapa del relleu de Corea del Sud a l'annex 1.

Unes tres mil illes, majoritàriament petites i inhabitades, es troben davant les costes oest i sud majoritàriament.

Els principals rius són el Han i el Nakdong, que neixen en el sistema muntanyós del Taebaek. El Han es dirigeix cap a la costa oest, amb una llargada de 514 km, passant per Seül desembocant en el mar Groc, mentre que el Nakdong, el riu més llarg de Corea del Sud amb una longitud de 525 km, circula en direcció sud fins arribar a les aigües de l'estret de Corea.

6.2 Clima

El país tendeix a tenir un clima continental i un clima subtropical, ambdós humits. Els hiverns poden ser molt freds amb temperatures mínimes a prop dels -20°C a la part més septentrional del país. A Seül, el rang de temperatures a gener va de -7°C a 1°C, mentre que durant l'agost augmenta de 22°C a 30°C.

Seguidament podeu veure una gràfica com a exemple de les temperatures mitges anuals a Seül al 2016.

Temperatures mitges anuals a Seül al 2016

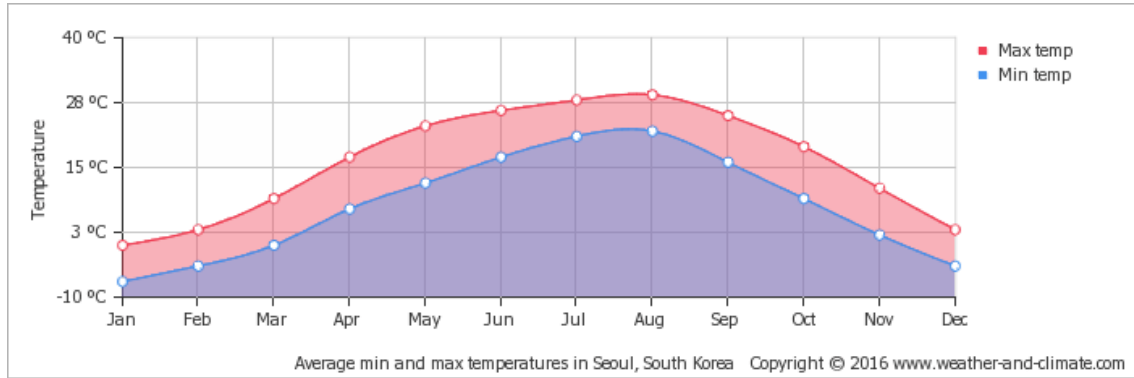

Figura 2, Temperatures mitges anuals a Seül al 2016, Font: www.weather-and-climate.com

Les temperatures a l'hivern són altes a la costa sud i considerablement baixes a l'interior muntanyós. Compten amb una temporada de pluges anomenada "jangma" entre finals de juny i finals de juliol, majoritàriament les precipitacions es concentren de juny a setembre. En aquesta mateixa època, la costa sud es veu afectada als tifons que porten forts vents i pluges intenses. Podeu veure gràfiques de les mitges d'hores de sol i mil·límetres de pluges als annexos 2, 3 i 4.

6.3 Organització territorial

La organització territorial de Corea del Sud està oficialment compresa per 17 divisions administratives: 6 ciutats metropolitanes (Gwangyeoksi), 1 ciutat especial (teukbyeolsi), 1 ciutat autònoma especial (teukbyeol-jachisi) i 9 províncies (fer), inclosa una província autònoma especial (teukbyeol jachido). Es divideixen encara més en una varietat d'entitats més petites, incloent ciutats, comtats, districtes, municipis, barris i pobles. Podeu veure un mapa de la organització territorial a l'annex 5.

6.4 Demografia

A maig de 2018 es va estimar una població de Corea del Sud de 51.140.190 milions d'habitants, segons l'oficina nacional d'estadística. Actualment la taxa de creixement de la població actual és del 0,48%. Corea del Sud és una de les societats més ètnicament homogènies del món amb més d'un 99% d'habitants pertanyents a l'ètnia coreana. El percentatge d'habitants amb nacionalitat estrangera és del 3,4%, però més de la meitat d'aquests són ètnicament coreans amb altres nacionalitats. Per exemple, un 56,5% dels estrangers habitant a Corea del Sud són de la Xina, dels quals un 70% són "Josenjok", ciutadans de la Xina d'ètnia coreana.

Independentment de l'ètnia, hi ha 28.500 personal militar dels Estats Units servint a Corea del Sud. A més, uns 43.000 professors d'anglès provinents de països de parla anglesa viuen temporalment a Corea del sud. Actualment, Corea del Sud té una de les majors taxes de creixement de la població nascuda a l'estranger, amb uns 30.000 residents nascuts a l'estranger que obtenen cada any la ciutadania sudcoreana.

A continuació podeu veure un gràfic circular per representar els percentatges de les nacionalitats estrangeres a Corea del Sud a agost del 2016.

Nacionalitats dels estrangers a Corea del Sud (agost de 2016)

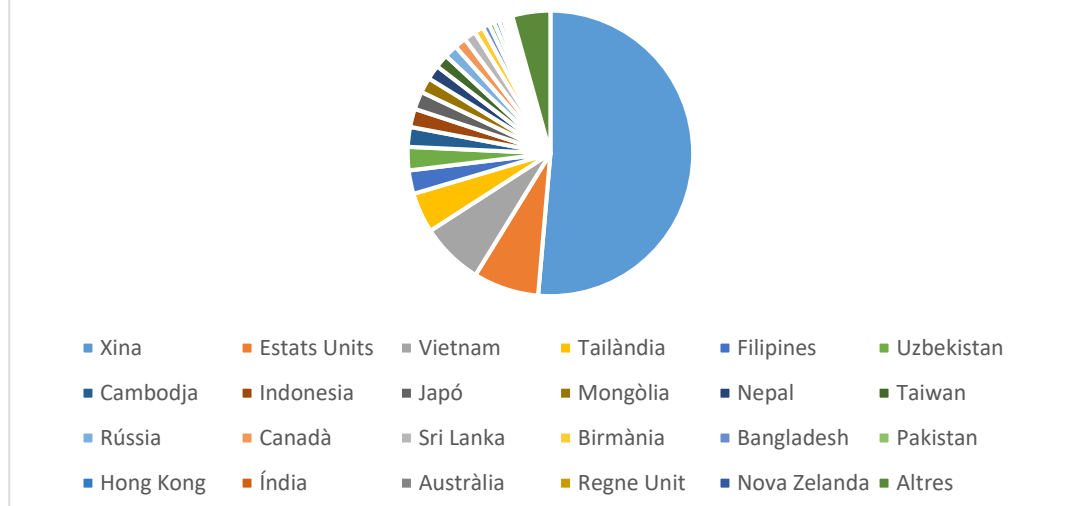

Figura 3, Nacionalitats dels estrangers a Corea del Sud (agost de 2016), Font: Banc Mundial

Tal com veiem al gràfic, la nacionalitat predominant és la xinesa. Podem veure-ho més detallat a la següent taula mostrant la mateixa informació amb nombre total i percentatges de la població immigrant.

Taula de població immigrant a Corea del Sud a agost 2016

Rang	País	Població	Del total
1	Xina	1.045.533	51,38%
2	Estats Units	150.778	7,41%
3	Vietnam	144.362	7,09%
4	Tailàndia	92.417	4,54%
5	Filipines	54.182	2,66%
6	Uzbekistan	53.816	2,64%
7	Cambodja	45.610	2,24%
8	Indonèsia	42.110	2,07%
9	Japó	41.236	2,03%
10	Mongòlia	35.091	1,72%
11	Nepal	33.221	1,63%
12	Taiwan	30.985	1,52%
13	Rússia	30.098	1,48%
14	Canadà	27.363	1,34%
15	Sri Lanka	27.360	1,34%
16	Birmània	21.534	1,06%
17	Bangladesh	15.151	0,74%
18	Pakistan	12.511	0,61%
19	Hong Kong	11.460	0,56%
20	Índia	10.637	0,52%
21	Austràlia	9.764	0,48%
22	Regne Unit	7.896	0,39%
23	Nova Zelanda	3.917	0,19%
-	Altres	87.846	4,32%
-	Total	2.034.878	100%
-	Població total	51.140.190	

Figura 4, Taula de població immigrant a Corea del Sud a 2016, Font: Banc Mundial

Clarament veiem que la població immigrant és minoritària comparada amb la població total de Corea del Sud.

A continuació tenim la piràmide de població de Corea del Sud de 2016.

Piràmide de població del 2016

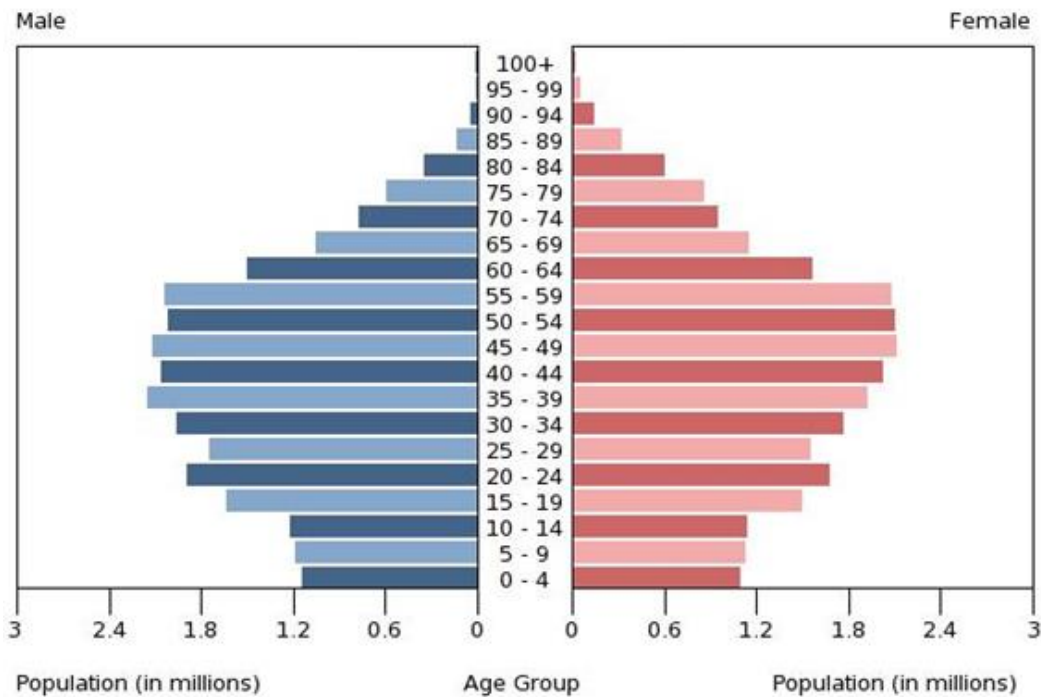

Figura 5, Piràmide de població del 2016, Font: CIA World Factbook.

L'estructura d'edats representada al gràfic és: 0-14 anys 13,21%; 15-24 anys 12,66%; 25-54 anys 45,52%; 55-64 anys 11,49%; 65 anys i més 14,12%.

El país destaca per la seva gran densitat de població, aproximadament uns 526 habitants per kilòmetre quadrat, més de 10 vegades la mitjana mundial. La majoria de sudcoreans viuen en àrees urbanes per la gran migració de les zones rurals a les urbanes durant la ràpida expansió econòmica dels anys 1970, 1980 i 1990. Avui en dia, un 82,7% de la població és urbana, sent una tendència creixent amb una taxa del 0,55% anual. La capital, Seül, és també la ciutat més gran del país i és el principal centre industrial. Seül té una població de 9,79 milions d'habitants, aproximadament un 19% de la població sudcoreana. L'àrea capital nacional de Seül (Sudogwon) té 25,51 milions d'habitants, aproximadament la meitat de la població sudcoreana.

Altres ciutats d'importància són: Busan (Pusan) 3,21 milions, Incheon (Inch'on) 2,68 milions, Daegu (Taegu) 2,24 milions, Daejeon (Taejon) 1,56 milions i Gwangju (Kwangju) 1,53 milions.

La població total de Corea del Sud al 1955 era de 21,5 milions, la qual s'ha més que doblat.

Segons un informe del diari "Chosun Ilbo" a 2011, la taxa de fecunditat (1,23 nens nascuts per dona) és més alta que la de Taiwan (1,15) i Japó (1,21). Actualment, hi ha aproximadament 8,3 naixements per any per cada 1.000 habitants, i 6 morts per any per cada 1000 habitants.

Per comparar la població des del 1955 al 2016, podem veure a continuació la piràmide de població de Corea del Sud del 1955.

Piràmide de població del 1955

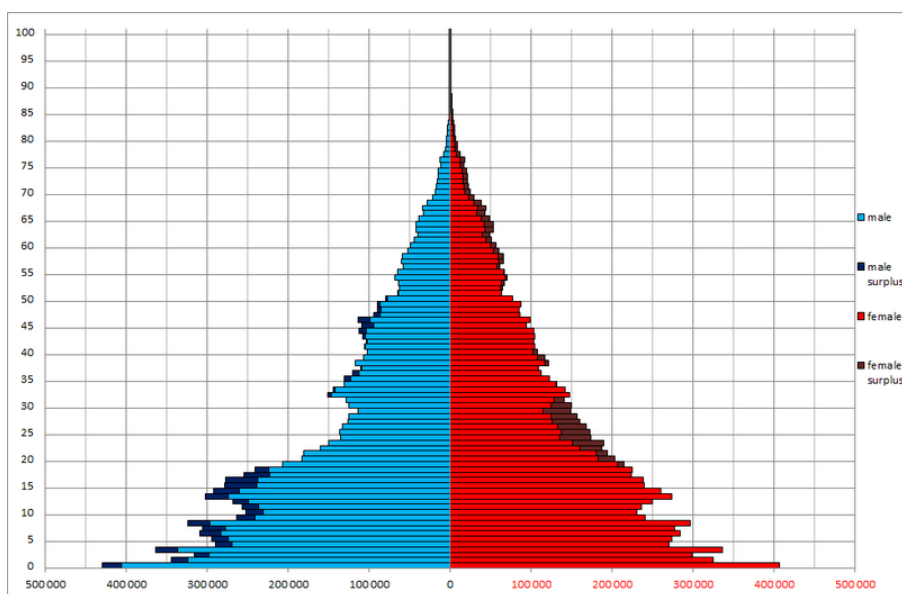

Figura 6, Piràmide de població del 1955, Font: <https://en.wikipedia.org/wiki/File:South_Korea_1955_09_01.png>

Es pot apreciar clarament a la piràmide progressiva la diferència amb la societat sudcoreana al 1955 i a l'actualitat. L'esperança de vida al 2008 era de 79,10 anys, la qual es va incrementar a 81 anys el 2015 i finalment a 82,5 el 2017, 79,3 els homes i 85,8 les dones. Aquí seguidament es pot apreciar els naixements i morts per cada 1.000 habitants a Corea del Sud des del 1944 al 2016.

Naixements i morts per cada 1.000 habitants a Corea del Sud (1944-2016)

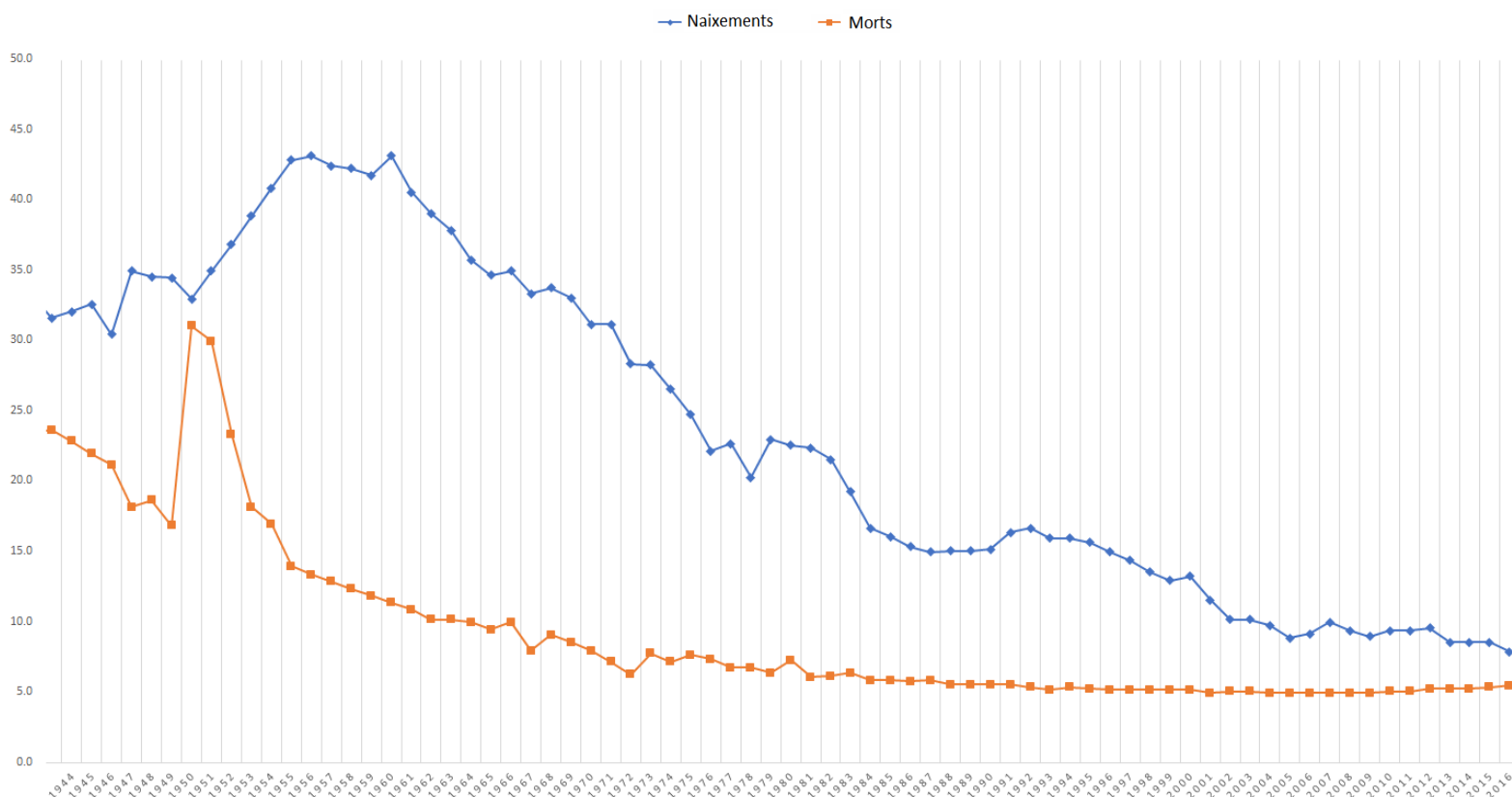

Figura 7, Naixements i morts per cada 1.000 habitants a Corea del Sud (1944-2016), Font: Banc Mundial

6.5 Medi ambient

La industrialització i el desenvolupament urbà desmesurats dels anys 1970 han donat lloc a la desforestació i destrucció d'ecosistemes.

Anualment un important problema per la població és la qualitat de l'aire, ja que pateixen problemes com la pluja àcida, presència d'òxids de sofre a l'aire i tempestes de pols groga. Es reconeix que moltes d'aquestes dificultats són el resultat de la proximitat del país amb la Xina, un dels principals contaminadors de l'aire a nivell mundial.

Corea del Sud és un membre del Protocol ambiental de l'Antàrtida, del Tractat Antàrtic, el Tractat de la biodiversitat, el Protocol de Kyoto i l'acord de París.

6.6 Recursos naturals i ús del sòl

Corea del sud produeix carbó, tungstè, grafit, molibdè i plom. El seu ús del sòl és: terra conreable 15,3%, conreus permanents 2.2%, pastura permanent 0.6%, boscos 63,9% i altres 18,0% (2011). (A Espanya els percentatges són terra conreable 24,9%, conreus permanents 9,1%, pastura permanent 20,1%, boscos 36,8% i altres 9,1%).

En quant a l'ús de l'aigua: recursos d'aigua renovables 69,7 km³, retirada d'aigua dolça (domèstica/industrial/agricultura) és de 25,47 km³/any (26%/12%/62%), per càpita significa uns 550 m³/any. (A Espanya la divisió és 12%/13%/75%, per càpita significa uns 400 m³/any)

6.7 infraestructures econòmiques de transport

Comunicacions per via marítima:

El govern té l'ambició projecte de convertir el país en un centre d'activitat de transport per el nord-est d'Àsia. Aquest projecte, tot i ser ambiciós, pot explicar les inversions que s'han fet en el sector.

Degut a la situació de Corea del Sud i el tancament de l'única frontera terrestre, la de Corea del Nord, el mitjà més habitual de transport de mercaderies és el vaixell. Compta amb una bona infraestructura portuària i disposa d'una important flota mercant. Els principals ports són els de Busan i Incheon.

Cal destacar el sector de la construcció naval a Corea del Sud, les seves drassanes són les principals constructores dels vaixells de càrrega Maersk Triple-E, de l'empresa danesa Maersk, la companyia de transport marítim més gran del món. Com veiem a continuació, Corea del Sud és la més gran productora mundial de vaixells.

Drassanes amb major producció mundial (2012)			
Nom	Lloc	Tones d'arqueig brut	Vaixells
Indústria Pesada Hyundai	Ulsan, Corea del Sud	93.893.700	1428
Drassanes Daewoo	Okpo, Corea del Sud	68.284.087	834
Indústria Pesada Samsung	Geoje, Corea del Sud	58.082.349	785
Hyundai Samho	Samho, Corea del Sud	28.414.515	372
Indústria Pesada Mitsubishi	Nagasaki, Japó	19.506.548	315
Drassanes Tsuneishi	Numakuma, Japó	17.824.038	492
Drassanes Oshima	Oshima, Japó	16.983.004	539

Hyundai Mipo	Ulsan, Corea del Sud	16.715.650	618
Drassanes Imabari	Marugame, Japó	15.692.687	393
Shanghai Waigaoqiao	Shanghai, Xina	15.096.900	164

Figura 8, Drassanes amb major producció mundial (2012), Font: Marine Insight

És interessant observar que en segon lloc trobem drassanes japoneses i més endavant xineses, la producció marítima mundial es centra especialment a les drassanes asiàtiques.

Comunicacions per via aèria:

Existeixen nombrosos vols internacionals cada setmana que enllacen Seül amb les principals ciutats del món. Des d'Espanya, tant *Korean Air* com *Air Asiana* ofereixen vols directes de Madrid i Barcelona a Seül.

El principal aeroport internacional del país és el d'Incheon, situat a 60 km de Seül, amb capacitat per oferir serveis a 27 milions de passatgers i 1,7 milions de tones de càrrega cada any.

Juntament amb Incheon, els aeroports internacionals de Gimhae i de Jeju absorbeixen el 90% del transit aeri internacional del país, repartint-se la resta entre els altres cinc aeroports internacionals.

Per altra banda, les rutes domèstiques tant de *Korean Air* com de *Asiana Airlines* connecten les principals ciutats: Seül, Busan, Jeju, Daegu, Sokcho, Gwangju, Chinju, Yosu, Ulsan, Kangnung, Yechon i Pohang. Actualment el transport aeri intern esta patint la dura competència dels trens d'alta velocitat, que van començar a operar al 2004.

Comunicacions per via fèrria:

La xarxa de ferrocarrils comprèn 3.979 km de vies, de les quals 2.727 km electrificats (com a referència, Espanya té, 16.101 km de vies, dels quals 9.635 electrificats), és administrada per l'empresa estatal *Korea National Railroad* (KORAIL). Al 2005 va ser separada en dues empreses, per una banda KORAIL, com operadora, i per altre *Korea Railroad Corporation*, que s'encarrega del manteniment de la infraestructura vial. Podeu veure un mapa de vies de tren d'alta velocitat de Corea del Sud a l'annex 6.

Al 2004 comença la inflexió del volum de passatgers transportats per aquest mitjà amb l'obertura de la primera línia d'alta velocitat entre Seül i Busan. Des d'aleshores s'han anat obrint altres línies d'alta velocitat com la de Seül a Gwangju i Mokpo, cobrint així la comunicació entre les zones més poblades del país.

Els principals ports de Busan i Incheon estan connectats a Seül per mitjà de les línies de doble via i les línies que connecten Seül amb els districtes miners a la part est de la nació han set electrificades. Els trens de passatgers són bastant ràpids, segurs, econòmics i compleixen bastant estrictament els seus horaris. Existeixen tres classes de trens: *Saemul-ho* (1ª classe), *Mugunghwa-ho* (express) i *Tong-il-ho* (locals). És convenient reservar amb antelació els bitllets de tren per culpa de la gran demanda de places.

Comunicacions per carretera:

La xarxa viària consta de 100.428 km de carreteres (com a referència, Espanya té 683.175 km). El sistema d'autovies i autopistes està bastant estès, si bé el gran augment del transit sobre rodes en els últims anys ha provocat una creixent saturació de les carreteres i de les grans ciutats sudcoreanes produint contínues retencions de transit a l'entrada i sortida de les mateixes ciutats. Podeu veure un mapa de carreteres d'alta velocitat de Corea del Sud a l'annex 7.

6.8 Idioma

L'idioma oficial, tant a Corea del Sud com a Corea del Nord és el coreà, el qual compta amb uns 77 milions de parlants. El coreà compta amb el seu propi alfabet, el hangul, és un sistema fonètic organitzat en blocs sil·làbics. Cada un d'aquests consisteix en, com a mínim, dos dels 24 caràcters; com a mínim una de les 14 consonants i una de les 10 vocals.

Hi ha una gran proliferació de les acadèmies d'idiomes, especialment l'anglès, ja que és àmpliament utilitzat com a segona llengua per la majoria de la població. És impartit de forma obligatòria a les escoles secundàries. Alguns també opten per estudiar japonès o mandarí. Les considerables diferències sintàctiques i gramaticals entre el coreà i els idiomes occidentals fa que resulti difícil assolir un nivell satisfactori d'expressió en aquests últims, per això resulta difícil trobar persones que el parlin amb certa fluïdesa. En el món dels negocis, sobretot en empreses que mantenen contacte amb l'exterior, és relativament comú trobar persones que parlen anglès, però al concertar entrevistes és convenient aclarir si serà necessària la participació d'un intèrpret.

L'idioma coreà a Corea del Sud té un dialecte estàndard definit per l'institut nacional de la llengua coreana com "l'expressió moderna de Seül àmpliament utilitzada per els ben formats", compta també amb 4 grups dialèctics en ús al voltant del país.

6.9 Mitjans de comunicació

Els mitjans de comunicació més importants del país són: el diari, la televisió, la ràdio i internet. El periodisme va començar amb l'obertura al comerç estranger al segle XIX i des d'aleshores han sorgit gran quantitat de publicacions. Els diaris més importants són el *Chsoun Ilbo*, el *JoongAng Ilbo* i el *Dong-A Ilbo*. Aquests estan escrits en coreà, però també hi ha publicacions impreses exclusivament en anglès, entre elles destaquen *The Korea Herald*, *Korea Times* i *JoonAng Daily*.

Com els diaris, les transmissions de ràdio i cadenes de televisió generalment són en coreà amb algunes excepcions que ofereixen la seva programació completament en anglès. Les principals cadenes televisives públiques són: *Korean Broadcasting System*, *Munhwa Broadcasting Corporation*, *Educational Broadcasting System* i *Seoul Broadcasting System*, per la banda anglesa destaca *Arirang TV*.

Internet s'ha convertit en una part principal de la vida quotidiana dels sudcoreans, ja que nou de cada deu llars tenen servei d'internet. És un dels països amb major nombre d'usuaris d'internet, el 2015 hi havia 45.314.248 usuaris, un 96,4% de la població. És líder en la tecnologia DMB (*digital multimedia broadcasting*).

A destacar dins de la xarxa tenim el món dels videojocs, més de 17 milions de persones juguen a videojocs a Corea del Sud, amb la possible addicció que això pot comportar. Fins al punt que s'han creat lligues professionals de e-Sports (esports electrònics) amb retransmissió televisiva, sent considerats esport nacional on els jugadors són considerats ídols. Es van realitzar previsions

de ventes de videojocs per a mòbils pel 2020 de 2.431.000 milions de KRW sent les del 2017 de 2.014.000.

6.10 Religió

Al 2015, més de la meitat de la població sudcoreana va expressar que no tenia cap preferència religiosa, un 56,9%. De la resta, la majoria són cristians o budistes. Segons el cens de 2015, el 19,7% protestants, el 7,9% catòlics i el 15,5% budistes. No obstant les dades, una gran part de la població practica el confucianisme independentment de la seva religió o de la manca d'ella.

La llibertat religiosa i la separació de les organitzacions religioses i l'estat està garantida per l'article 20 de la constitució.

6.11 Sistema educatiu

L'educació es considera crucial per l'èxit, i per tant, és un dels principals punts dels plans governamentals, al 2015 es va destinar el 4,7% del PIB en educació (com a referència, Espanya un 4,1%). No obstant aquestes xifres, la educació va ser l'eina emprada per impulsar el país en la seva etapa de creixement, podem veure les xifres del 2010 on van gastar un 7,6% del PIB en educació. Al 2012 els estudiants sudcoreans van destinar 19 trilions de won (17,9 bilions de dòlars americans) en educació privada, sent així gairebé el 12% de la despesa dels ciutadans.

Degut a tal inversió els estudiants de Corea del Sud consistentment assoleixen les posicions més elevades en els programes d'avaluació internacionals, especialment en matemàtiques i ciències. A 2011 un 64% de la població d'entre 25 i 34 anys havien cursat un grau universitari.

El simple fet d'entrar a una universitat prestigiosa és considerat extremadament important en l'àmbit social ja que dona accés a feines prestigioses i ben remunerades. No obstant, segons l'institut de Corea de currículum i avaluació, els estudiants aprenen a preparar-se per els exàmens d'admissió a les universitats en comptes d'aprendre per usos pràctics.

Degut a les grans pressions pels estudiants per assolir un alt i prestigiós nivell educatiu, juntament amb les dificultats per trobar feina pels graduats universitaris, un dels grans problemes sudcoreans és l'elevada taxa de suïcidis juvenils, segons els informes de l'Institut Estadístic de Corea del Sud i el ministeri d'igualtat de gènere i família al 2011, el suïcidi va ser la causa més elevada de mort de la població entre 15 i 24 anys.

6.12 Organització política i administrativa

La República de Corea va aconseguir la seva independència del Japó el 15 d'agost de 1945, fent així aquest dia com a festa nacional, el dia de l'alliberament. La seva constitució, efectiva des del 17 de juliol de 1948 ha set modificada 10 vegades des d'aleshores, sent la última el 29 d'octubre de 1987.

La República de Corea és un regim parlamentari unicameral de tipus presidencialista. El model d'administració regional de l'estat és molt centralitzat, amb la majoria de les decisions sobre pressupost i personal preses a Seül. L'Assemblea Nacional, dominada majoritàriament per dos partits, té el poder legislatiu, mentre que el judicial recau a la Cort Suprema (els quals membres són proposats per el president i aprovats per l'Assemblea Nacional) i en la Cort Constitucional. La Fiscalia té una gran influència política, ja que té la capacitat d'acusació i investigació.

Partits polítics

Actualment, hi ha les següents forces:

- Bareun Party o BP [YOO Seong-min]
- Democratic Party o DP [CHOO Mi-ae] (anomenat del Minjoo Party of Korea o MPK a octubre de 2016; antigament el New Politics Alliance for Democracy o NPAD, el qual va ser una fusió de l'antic DUP i el NPVP a març del 2014.)
- Justice Party o JP [SIM Sang-jeong]
- Liberty Korea Party o LKP [HONG Joon-pyo] (antigament el New Frontier Party (NFP) o Saenuri, i abans el Grand National Party)
- Minjung Party o MP (format amb la fusió de New People's Party (NPP) i el People's United Party or PUP)
- Patriotic Party
- People's Party o PP [AHN Cheol-soo]
- Saenuri Party [CHUNG Kwang-Taek] (separat del Liberty Korea Party a l'abril de 2017)

El cap d'estat és el president MOON Jae-in, des del 10 de maig de 2017, amb la prèvia presidència de PARK Geun-hye, des del 25 de febrer de 2013, com ja hem dit acusada per l'Assemblea Nacional el 9 de desembre de 2016, l'acusació va ser suportada per la cort constitucional sent així retirada de la presidència al 9 de març de 2017.

El primer ministre és LEE Nak-yon des de l'1 de juny de 2017 amb KIM Dong-yeon des del 9 de juny de 2017 i Kim Sang-kon des del 4 de juliol de 2017 com a viceprimers ministres.

Els resultats de les eleccions del 9 de maig de 2017 van ser: MOON Jae-in (DP) 41,1%, HONG Joon-pyo (LKP) 25,5%, AHN Cheol-soo (PP) 21,4%, altres 12,0%.

Poders de l'estat

Poder executiu: El poder executiu a Corea del Sud està encapçalat per el president de la república, el seu mandat es renova cada 5 anys, sent qui executa les seves polítiques a través del gabinet ministerial, format per entre 15 i 30 membres. Així mateix, el president tria el primer ministre, el qual ha de ser confirmat per l'Assemblea Nacional. El president ostenta un gran poder en l'executiu, relegant la figura del primer ministre a assistent i coordinador de les labors del gabinet. A més de l'equip de ministres, el president compta amb diverses agències i assessors dins de l'Oficina Presidencial o Cheong Wa Dae. Aquests alts funcionaris formulen, proposen i executen polítiques en un ampli ventall de temes, des de pressupostàries fins a intel·ligència i defensa.

Poder legislatiu: la unicameral Assemblea Nacional (Kuk Hoe) s'encarrega d'aprovar i esmenar les lleis i els pressupostos anuals de l'estat, així com controlar tasca de l'executiu. Les lleis poden ser proposades pel govern o un grup de més de deu parlamentaris i són revisades per comitès permanents. Posteriorment, les proposicions són votades en sessió plenària, per després ser sancionades pel President. Tanmateix, el legislatiu té la potestat de decidir sobre tot tipus de tractats internacionals i de comerç.

L'assemblea nacional és escollida per sufragi universal (a partir de 19 anys d'edat) cada quatre anys, sense possibilitat de presentar-se per reeleccions. Al 2004 es va establir un nou sistema de votació que reparteix els 300 seients de la càmera entre els candidats de cada circumscripció

regional (246 escons) i els membres escollits per cada partit conforme a la proporció de vots a nivell nacional (54 escons). Seül i el seu anell metropolitana disposen del major nombre d'escons, però la representació proporcional de les circumscripcions electorals de províncies rurals és major.

Les últimes eleccions van ser el 13 d'abril de 2016, a febrer de 2018 els seients per partit són: DP 108, LKP 99, PP 14, BP 17, JP 2, MP 1, Partit patriota 1, independent 4.

Poder judicial: La configuració actual del poder judicial va néixer amb la Constitució de 1987. El sistema està compost per: La cort Suprema, la Cort Constitucional, les Altes Corts, les Corts de Districtes, els jutjats locals, jutjats de família i la Cort de Patents entre altres. Els jutjats ordinaris apliquen la llei en matèria civil, criminal, administrativa i electoral, mentre que els de família s'encarreguen d'assumptes domèstics. La Cort Suprema és la més alta instància judicial, composta per el cap de suprem de justícia i 13 jutges, el Cap Suprem és proposat per el president i confirmat per l'Assemblea Nacional, el seu mandat és de sis anys improrrogables.

La fiscalia, amb el Cap Fiscal nomenat pel president, amb competències de acusació i investigació, dirigeix a la policia.

El seu sistema legal es una combinació del dret civil europeu, el dret anglosaxó i el pensament clàssic xinès. En quant al dret internacional, no han presentat una declaració de jurisdicció al tribunal internacional de justícia, accepten la jurisdicció de la Cort Penal Internacional.

Actualment existeixen 16 governs provincials i 245 municipals. Els governs provincials, tot i tenir les seves pròpies funcions, actuen bàsicament com intermediaris entre el govern central i els governs municipals. Per això els seus sistemes administratius són una reproducció del sistema de govern central a menor escala. De fet, les unitats administratives generalment coincideixen amb les dels ministeris i agències del govern central, de forma que les polítiques i els programes dissenyats per una agència específica del govern central poden ser posades en pràctica per la unitat corresponent del govern provincial.

La Ciutat Autònoma Especial de Sejong, és una ciutat que funciona com la capital administrativa del país. Està situada a l'est de la província de Chungcheong del Sud, a 120 quilòmetres al sud de Seül.

Oficialment fundada l'1 de juliol de 2012, la ciutat va ser una iniciativa proposada una dècada abans pel president Roh Moo-hyun per traslladar la capitalitat de Seül i descentralitzar el país. Però, la justícia sudcoreana no va contemplar que aquesta mesura era inconstitucional, així que va ser reconvertida en capital administrativa acollint la majoria d'oficines públiques.

El país compta amb 18 ministeris, dels quals, els principals que tenen competències econòmiques i comercials són els següents:

- Ministeri de comerç, indústria i energia: ministeri creat a març del 2013 assumint les competències en matèria de comerç exterior que tenia anteriorment "Exteriors" i l'antic ministeri d'economia del coneixement. Ministre: Paik Ungyu
- Ministeri d'estratègia i finances: és responsable de les polítiques de desenvolupament econòmic i social a mig i llarg termini, relacionades amb impostos, finances, el tresor i la gestió de les propietats de l'estat. Ministre: Kim Dong-yeon
- Ministeri d'agricultura, alimentació i assumptes rurals: Aquest ministeri s'encarrega de desenvolupar les mesures de seguretat alimentàries, el control estratègic del sector

primari i els plans de sostenibilitat en l'entorn rural. Dins de l'organigrama s'integren funcions per la negociació de tractats de lliure comerç i acords pesquers. Ministre: Kim Yung-rok

- Ministeri de salut i benestar: assumeix competències en matèria de seguretat dels aliments, productes sanitaris i cosmètics. Ministre: Park Neunghoo

La resta de ministeris són.

- Ministeri d'educació, ministre: Kim Sang-Kon.
- Ministeri d'assumptes exteriors, ministra: Kang Kyung-wha.
- Ministeri de justícia, ministre: Park Sang-ki.
- Ministeri d'interior i seguretat, ministre: Kim Boo kyum.
- Ministeri de defensa nacional, ministre: Song Young-moo.
- Ministeri de cultura, esports i turisme, ministre: Do Jongwhan.
- Ministeri de ciència i TIC, ministre: Yoo Young min.
- Ministeri de terreny, infraestructura i transport, ministra: Kim Hyun-mee.
- Ministeri d'oceans i pesca, ministre: Kim Young-choon.
- Ministeri d'unificació, ministre: Cho Myoung-Gyon.
- Ministeri de medi ambient, ministra: Kim Eunkyung.
- Ministeri d'ocupació i treball, ministra: Kim Young-Joo.
- Ministeri d'igualtat de gènere i família, ministra: Chung Hyun-back.
- Ministeri de PIME i startups, ministre: Hong Jonghaak.

Sota aquest paraigües ministerial es troba la Animal Plant & Fisheries Quarantine & Inspection Agency (QIA), creada el 2011.

6.13 Sistema fiscal

6.13.1 Marc legal

Des de la seva entrada a la OCDE a 1996, Corea del Sud ha realitzat un important esforç en la reforma del seu sistema fiscal, sent a 2003, quan es va reformar el cos bàsic del sistema tributari sudcoreà. Els tipus d'impostos són dos: un està format per 14 categories d'impostos que s'apliquen i gestionen a nivell nacional i l'altre de 16 impostos de caràcter local.

Impostos nacionals

Impostos interns: impostos que s'apliquen a les transaccions que es duen a terme en el país, recaptats i percebuts pel *National Tax Service*.

Impostos directes: impostos sobre la renda, impostos sobre societats, impostos sobre l'herència, impostos sobre donacions, impostos sobre beneficis indeguts i impostos sobre béns immobiliaris.

Impostos indirectes: IVA, impostos al consum especial, impostos sobre el licor, impostos d'estampillat i impostos sobre les transaccions d'accions.

Impostos destinats: educació tributària, taxes sobre transport i impostos especials pels pobles agrícoles i pesquers.

Aranzels: recaptats i percebuts pel *Korea Customs Service*.

Impostos locals

Impostos de les províncies: recaptats i percebuts per les ciutats metropolitanes i províncies.

Impostos normals: impostos sobre l'adquisició, impostos de matriculació, impostos d'oci i impostos sobre llicència.

Impostos destinats a una finalitat: impostos sobre les instal·lacions públiques, impostos de desenvolupament regional i impostos d'educació local.

Impostos de les ciutats i districtes: recaptats i percebuts per les ciutats i districtes.

Impostos normals: residència fiscal, impostos a la propietat, impostos sobre els automòbils, impostos sobre gasolina i motor de combustibles fòssils, impostos sobre la renda agrícola i impostos sobre el consum de tabac.

Impostos destinats: impostos sobre les planificacions urbanes i impostos sobre els tallers i oficines.

En relació als impostos directes, si una persona és resident, és subjecte passiu de l'impost de renda, sobre totes les rentes que obtingui tant en el país com a fora d'ell. Si no és resident, l'afecta només pels ingressos obtinguts en el país. Excepte si existeix un acord per evitar la doble imposició.

A 2016, els ingressos tributaris equivalien al 14,86% del PIB. L'impost de societats per norma general és del 22%, l'IRPF amb un tipus progressiu pot anar del 6% al 40%, l'IVA és del 10%.

6.14 Sector financer

El sector financer ha anat aportant al voltant del 7% al PIB, ocupant el tercer lloc en importància dins del sector serveis, darrere dels serveis immobiliaris i comerç.

El sector ha estat tradicionalment molt diversificat, sota a la regulació que existia, que limitava el tipus d'activitats que les diferents institucions podien realitzar. Per ordre d'importància poden distingir-se els bancs, les companyies asseguradores i finalment les institucions no bancàries de dipòsit, assegurances, valors i crèdit. Ha set un sector que ha estat en crisi constant degut a la falta de capital existent, i a la seva supeditació a les necessitats de les grans corporacions i al creixement del país.

El sector bancari ha set l'instrument fonamental utilitzat pel govern sudcoreà en l'execució de la seva política industrial. Mitjançant la presència directa en el sector i amb una normativa que delimitava en gran mesura les línies d'actuació dels bancs privats, el Ministeri d'Estratègia i Finances i el Banc de Corea van ser capaços de dirigir el finançament necessari cap a sectors i empreses seleccionades per assolir la dimensió suficient per competir amb èxit en els mercats internacionals. El sistema es completava amb la presència de les grans empreses en el sector financer.

La política va tenir un èxit indubtable i el finançament abundant va fer possible l'expansió dels chaebols en sectors intensius en capital i tecnologia, com automòbil, siderúrgia, construcció naval, electrònica i telecomunicacions. Durant els anys noranta no hi va haver problemes per atendre el considerable deute acumulat, però la crisi asiàtica del 97 i la crisi de liquiditat subsegüent van tenir un efecte devastador sobre les finances dels chaebols i, de rebot, sobre el sistema bancari.

La delicada situació de la pràctica totalitat dels bancs va acabar forçant la intervenció del govern, amb una àmplia sèrie de mesures:

- Va injectar fons equivalents al 30% del PIB mitjançant injeccions de capital a les institucions descapitalitzades, compres de crèdits fallits i protecció de dipòsits.
- Les injeccions de fons van ser complementades amb reduccions de capital i es va destituir a la totalitat d'equips directius, instal·lant nous gestors als que s'imposava el compliment d'estrictes objectius numèrics.
- Es van adoptar estàndards més estrictes per la classificació d'actius i per millorar el govern corporatiu.
- Es va crear la *Asset Management Company* (AMC), per fer-se càrrec dels crèdits fallits, que comprava a preus de mercat per revendre'ls després directament o emetre derivats en base a ells.
- Per obtenir fons es va permetre l'entrada a inversors privats, inclosos els estrangers. Així, per primera vegada, tres fons d'inversió estrangers van prendre el control d'altres bancs locals.
- Per compensar la caiguda de la demanda de crèdit des de els chaebols, més ocupats en reestructurar-se i sanejar els seus balanços que en realitzar noves inversions, es va incentivar el crèdit a les petites i mitjanes empreses, així com el crèdit al consum, facilitant l'ús de les targetes de crèdit.

Aquest conjunt de mesures, juntament amb els progressos en la reestructuració dels chaebols, del que estiraven les exportacions, va permetre l'estabilització del sistema. Com a resultat de la crisi del 97 es va donar un procés de concentració en el sector, penetrant la inversió estrangera, el que va permetre una certa consolidació i millores en la gestió de les entitats, encara que les reformes, i la consolidació, van ser només parcials. Així a finals del 2001 el ràtio de fallits sobre el total de préstecs va caure per sota del 6%, des de el 11,3% al 1999.

El foment del crèdit al consum seria tanmateix origen d'una nova crisi, encara que d'una intensitat molt menor. Els bancs, que s'enfrontaven a una reduïda demanda de crèdit, van aprofitar la oportunitat i es van llançar a emetre targetes sense tenir en compte criteris de risc. El resultat va ser una rapidíssima acumulació de deute i, pel 2003, un fort creixement dels impagats que va posar novament en dificultats al sistema financer. A principis de 2004 la principal emissora LG Cards va fer fallida, i va ser absorbida per un banc estatal, posteriorment al 2006 es va vendre a un banc comercial, la resta van ser absorbides pels seus bancs matrius. Davant la gravetat del problema el govern va intervenir novament, dissenyant un pla de reestructuració dels deutes pendents. La reestructuració del deute va permetre reconduir la situació, tot i que la demanda interna encara no es va recuperar, mostrant des d'aleshores unes baixes taxes de creixement.

La intensificació de la crisi a partir de 2008 va conduir a una fuga generalitzada de capitals, i va produir una crisi en el seu mercat. El govern va reaccionar, i per mesura del BOK va estabilitzar l'economia, seguint una certa recuperació basada en el suport a les PIMES i veient-se la necessitat d'augmentar la capacitat dels bancs per la presa de riscos basant-se en criteris de mercat, en lloc del suport financer sistemàtic a projectes dels conglomerats.

A 2009 es va promulgar la *Financial Investment Service and Capital Markets Act* com a instrument perquè el país pogués arribar a ser un centre financer internacional rellevant, utilitzant a la vegada la *Financial Service Commission* com organisme executor i de control de la

política del govern respecte als serveis financers. Aquesta llei ha intentat eliminar barreres reguladores fent atractiu el país perquè actuïn els grans agents financers.

Estructura dels bancs de Corea del sud

Hi ha al voltant de 148 bancs separats en tres categories generals: 52 bancs comercials, que serveixen als clients locals, 5 bancs especialitzats i 91 bancs d'inversió mútua. Aquests bancs estan regulats i controlats pel *Financial Supervisory Services (FSS)*, que s'encarrega d'examinar i supervisar les entitats financeres sota l'àmplia supervisió de la *Financial Services Commission (FSC)*. I finalment, el ja anteriorment mencionat *Bank of Korea*, que actua de banc central del país que emet Wons sudcoreans i vetlla per mantenir l'estabilitat de preus.

Alguns dels bancs més importants del país són: KB Kookmin Bank, Shinhan Bank, NongHyup Bank, Hana Financial Group, Korea Development Bank, Woori Bank, Industrial Bank of Korea, DGB Financial Group, Kwangju Bank i Busan Bank, entre altres.

En el sector de les assegurances destaquen les de vida, sent Corea del Sud el segon mercat en importància d'Àsia, després del Japó, i el cinquè mundial. El sector està molt concentrat, amb tres companyies copant el 80% del mercat, Samsung Life, Korea Life i Kyobo Life.

La resta del sector no bancari també va patir amb força els efectes de la crisi del 97. A diferència dels bancs, no hi van haver injeccions de capital i es van tancar les entitats amb majors problemes, protegint-se els seus dipòsits. Si s'ha recuperat els últims anys, ha set gràcies a la tendència de les empreses a reduir la seva dependència dels crèdits bancaris, que tradicionalment eren casi la única font de finançament. La tendència ha set general, des del descompte de paper comercial a l'emissió de bons i la col·locació d'accions, bé a través de la sortida a borsa (freqüentment comprant empreses ja llistades) o mitjançant col·locacions a grups d'inversors.

El govern va abordar al 2006 la reforma del sector financer amb la redacció de la *Capital Market Act (CMA)*, amb la que es pretenia establir el marc general de funcionament del sector, entrant en vigor al 2009. L'objectiu de la forma és l'eliminació del limitat rang de serveis que cada tipus d'entitat pot oferir actualment, permetent actuar com autèntics bancs d'inversió, fomentant la fusió d'entitats i l'entrada de capital estranger. La proposta ha set criticada des de mitjans bancaris i d'assegurances, als que no se'ls aplicaria la nova llei, però que es veurien afectats per l'increment de la competència resultant. També ha alçat crítiques, des dels sectors més conservadors, per les suposades facilitats que es donen a la penetració de firmes estrangeres. Fins el moment el desenvolupament reglamentari de la CMA ha set escàs i segueix existint incertesa sobre el resultat final de la reforma. Així per exemple, és tema de considerable debat la possibilitat de suprimir les limitacions que impedeixen a les grans chaebols adquirir més del 5% de les accions d'entitats bancàries, el que suposaria tornar a la situació anterior a la crisi de 1998 i afegir opacitat al sistema. Els defensors de la mesura argumenten que els "chaebols" són les úniques entitats amb capacitat financera per fer front a les firmes estrangeres, especialment si el nou govern es decideix finalment a dur a terme la privatització de les entitats "nacionalitzades" al 1998 i d'alguns bancs públics.

6.15 Legislació laboral

6.15.1 Relacions laborals

Les relacions laborals a Corea del Sud es regeixen fonamentalment per la *Labor Standards Act*, així com pel conjunt de lleis, decrets presidencials, normes i reglaments de desenvolupament que la complementen i que conformen l'ordenament jurídic en matèria laboral.

Les lleis més importants són:

- *Labor Standards Act (LSA)*, aquesta llei estableix la normativa i fixa les condicions mínimes de treball, incloent reglamentació sobre les mesures d'aplicació.
- *Trade Union and Labor Relations Adjustment Act (TULRAA)*, reglamenta el dret de sindicació, la formació dels sindicats, els procediments de negociació col·lectiva, l'equilibri de drets i obligacions dels sindicats i patrons.
- *Labour Relations Commission Act (LRCA)*, complementa a l'anterior, ja que té per objectiu garantir relacions laborals estables a través de l'autoritat atribuïda a la Comissió de Relacions Laborals, òrgan administratiu autònom depenent del Ministeri d'Ocupació i Treball, que actua com òrgan d'arbitratge en els conflictes laborals més voluminosos, i inclús té la potestat de desconvocar les vagues en el cas que es produeixin danys als interessos nacionals.
- *Act on the Promotion of Workers' Participation and Cooperation*, tracta de millorar la qualitat de vida dels treballadors apuntant cap a les polítiques de benestar d'aquests i el desenvolupament de l'economia nacional.

Més recentment podem veure la llei aprovada aquest març de 2018 reduint el nombre màxim d'hores laborals setmanals de 69 a 52, amb els objectius de millorar la qualitat de vida i impulsar la taxa de natalitat.

En quant als contractes, és important reflectir que a Corea del Sud, els contractes per escrit no es consideren igual de vinculants que en molts països occidentals, sinó que són més bé flexibles i subjectes a negociació. Per altra banda, si l'empleat aconsegueix demostrar que les condicions de treball en les que se'l contracta són il·legals, té dret a sol·licitar danys i perjudicis o a rescindir el contracte (Articles 15, 17 i 19 de la LSA). Els contractes de treball poden tenir caràcter temporal o indefinit amb la possibilitat d'establir un període de prova. Al voltant del 35% dels treballadors té un contracte temporal.

La *Minimum Wage Act* garanteix un nivell salarial mínim fixat pel Ministeri d'Ocupació i Treball anualment, a 2017 és de 6.470 KRW per hora (uns 4,92€, al voltant d'1,35 milions de KRW al mes, 1026€). El salari anual mig és de 29.583€.

6.15.1.1 Seguretat social

En quant a la seguretat social, hi ha quatre tipus diferents de cobertures:

- Assegurança d'indemnització d'accidents industrials: Cobreix les lesions o malalties derivades de la feina.
- Assegurança d'ocupació: Proporciona ajudes a la desocupació i promou la recol·locació de treballadors afectats per processos de reestructuració industrial.
- Pensió Nacional: Els treballadors estrangers han de contribuir a menys que hi hagi un acord amb la seguretat social del seu país. Si contribuïssin en ambdós països, se'ls sumarien els beneficis procedents de tots dos sistemes.

- Assegurança de Salut Nacional: El Ministeri de Salut i Benestar és l'organisme responsable de l'Assegurança de Salut Nacional.

Els treballadors estrangers poden evitar el pagament d'aquestes assegurances si demostren que ja estan coberts per un altre d'igual o superior cobertura que el previst a la *Korean National Insurance Law*.

A l'abril de 2013 va entrar en vigor el Conveni de Seguretat Social entre la República de Corea i Espanya. Aquest conveni permet, per una banda, l'acumulació de períodes de treball entre ambdós països per generar drets a prestacions de retir, discapacitat i supervivència; i, per altra banda, evita la doble aportació de treballadors que presten serveis temporalment en l'altre país.

Corea del Sud és un dels països més ràpidament industrialitzats, i al costat d'això, al llarg de 12 anys, va passar a una cobertura sanitària universal. Encara que l'esperança de vida dels sudcoreans hagi augmentat des de mitjans del segle XX, Corea del Sud s'enfronta a una sèrie d'importants qüestions de salut. El principal és l'impacte de la contaminació ambiental en una població cada vegada més urbanitzada.

Taxa de suïcidi

La taxa de suïcidi a Corea del Sud és la desena més alta del món segons l'Organització Mundial de la Salut (49,5 suïcidis per cada 100.000 habitants a 2016, a Espanya 12,3), i la més alta per a un estat membre de l'OCDE. Una raó per la seva alta taxa de suïcidi en comparació amb altres països del món desenvolupat és una gran quantitat de suïcidi entre els més grans. La prevalença de suïcidi entre els ancians sudcoreans es deu a la quantitat de pobresa generalitzada entre la gent gran de Corea del Sud, amb gairebé la meitat de la població d'edat avançada del país per sota del llindar de la pobresa. Combinada amb una xarxa de seguretat social poc finançada per a la gent gran, això fa que es vegin com una càrrega financera per a les seves famílies, ja que l'antiga estructura social on els nens i nenes els cuidaven ha desaparegut en gran part al segle XXI. Com a resultat, les persones que viuen a les zones rurals tendeixen a tenir majors taxes de suïcidi.

6.15.2 Treballadors estrangers

Al 2003 es va aprovar la *Act on Employment of Foreign workers*, que va introduir el sistema de permisos de treball pels immigrants. Segons aquesta norma, quan un lloc de treball no es pot cobrir amb un treballador nacional, les empreses poden contractar immigrants conforme al sistema de pensions de treball.

Segons el sistema de permisos de treball, els immigrants poden treballar a 5 sectors: indústria, construcció, agricultura i ramaderia, pesca i serveis (restaurants, serveis d'assistència a empreses, assistència social, reparació de vehicles, cura de nens i persones majors, servei domèstic, etc.)

6.15.2.1 Visat i requisits per treballar

Com a norma general és requisit indispensable per la realització d'una activitat laboral a Corea del Sud, l'obtenció d'una autorització administrativa de residència i un contracte laboral. No és necessària l'obtenció d'una autorització de treball específica, que s'entén concedida amb l'expedició del visat de treball corresponent.

La duració dels visats de treball s'adequa a la del contracte laboral. Existeixen certs límits màxims d'estància, en tal cas el visat es podrà renovar.

Procediment general d'obtenció de visat

- Ocupador i empleat signen un contracte de treball.
- El ministeri relacionat amb l'activitat a desenvolupar fa una recomanació sobre la necessitat de la incorporació del treballador al nou lloc a Corea del Sud.
- El treballador interessat sol·licita el visat al Consolat o Ambaixada de Corea del Sud a Madrid (o altres) aportant tota la informació requerida (passaport, contracte de treball, carta de recomanació, etc.).
- El Ministeri de Justícia emet el visat corresponent i el treballador estranger pot desenvolupar la seva activitat professional al país.
- Un cop a Corea del Sud, si l'estada prevista al país és superior a 90 dies, haurà de registrar-se a l'Oficina Nacional d'Immigració i sol·licitar la targeta de resident estranger.

6.15.3 Estrangers qualificats

Segons la normativa d'immigració els treballadors estrangers qualificats poden treballar a Corea del Sud amb els següents tipus de visats: professors universitaris, professors de llengües estrangeres, investigadors, instructors de tecnologies específiques, ocupacions específiques, arts i entreteniment i altres professions.

Pels professionals de tecnologies de la informació, es va introduir a novembre de 2000 la "targeta daurada". Aquest sistema es va crear amb l'objectiu de facilitar l'estància a Corea del Sud mitjançant l'emissió de visats múltiples, l'extensió dels períodes màxims de residència i la llibertat per realitzar activitats no indicades en el seu permís.

7 Relacions internacionals i regionals

Degut a les diferents raons històriques, econòmiques i geoestratègiques la situació política internacional del país és bastant complexa, ja que a més d'estar marcada per les seves inestables relacions amb Corea del Nord, també té una relació estratègica amb EUA, sent la seva economia extremadament depenent del comerç exterior.

Prova d'aquest entramat internacional d'aliances multilaterals que manté, és que la República de Corea del Sud pertany, o col·labora, en varis graus amb les següents organitzacions polítiques i econòmiques internacionals, es manté amb els seus acrònims per la llargada, a l'annex 10 es pot veure el significat de cada un d'ells: AfDB, APEC, AsDB, BIS, EBRD, ESCAP, FAO, IAEA, IBRD, ICt, IDA, IEA, IFAD, IFC, ILO, IMF, IMO, Inmarsat, Intelsat, IOM, ISO, ITU, ITUC, MINURSO, NSG, OECD, OPCW, OSCE, UN, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, UNMOGIP, UNOMIG, WCO, WHO, WIPO, Zangger Committee, G-20.

És membre de la ONU des de 1991. Membre fundador de la OMC l'1 de gener de 1995. Corea del Sud és signatària dels Acords Generals GATT, GATS i ADPIC, així com del Mecanisme de Solució de Diferències, si bé en relació amb els acords plurilaterals, només és signatària de l'Acord General de Compres Públiques. És membre observador del Comitè de l'Acord sobre Comerç d'Aeronaus Civils i va firmar els acords relatius a les TRIP's (aspectes comercials de la Propietat Intel·lectual). Membre de la OCDE des de 1996, Corea del Sud pertany a totes les institucions de *Bretton Woods* i a la majoria dels bancs regionals de desenvolupament. Naturalment, té especial importància la seva participació en el Banc Asiàtic de Desenvolupament.

El seu paper ha set rellevant també durant 2010 com a membre i organitzador de les reunions del G20 en el país, del qual forma part des de 2009.

La seva última incorporació important a un organisme internacional ha set al 2015, al Banc Asiàtic d'Inversió i Infraestructures creat per la Xina.

En quant a la relació de Corea del Sud amb altres organismes i associacions regionals, destaquen:

- *Association of South-East Asian Nations* (ASEAN): Corea del Sud no és membre, però té l'estatus de "dialogue partner" i manté contactes formals amb la organització. El 2005 va firmar un acord de lliure comerç amb els països integrants d'aquesta organització, amb l'excepció de Tailàndia, que va quedar fora de l'acord.
- *Asia-Pacific Economic Cooperation* (APEC): Corea del Sud és membre des de la seva fundació.
- Corea del Sud participa també habitualment a les reunions de *Asia-Europe Meeting* (ASEM).

Fins a finals dels anys 90 només hi havia dos països en el món que no haguessin negociat un acord de lliure comerç, un d'ells era Corea del Sud. Això era conseqüència de la reticència coreana sobre la conveniència de concloure acords bilaterals o regionals, limitant-se a participar en les negociacions multilaterals de la OMC. Aquesta política ha anat canviant en els últims anys.

Té firmats Acords de Lliure Canvi amb Xile, Singapur, la EFTA, la ASEAN, Índia, EU, Perú, Austràlia, Pakistan, Canadà i EUA. Està negociant-los amb Mèxic, la GCC, Nova Zelanda, Colòmbia i Turquia, i considerant fer-ho amb MERCOSUR.

El primer acord de lliure comerç, firmat amb Xile, va entrar en vigor a l'abril de 2004, després d'un procés de ratificació llarg i políticament molt complexa, degut a la oposició dels agricultors i a l'acció dels seus grups de pressió.

L'acord de lliure comerç amb Singapur, molt menys problemàtic, va ser firmat també el 2004, encara que alguns aspectes (principalment les normes d'origen aplicables a productes fabricats en zones industrials especials de Corea del Nord) van ser objecte d'intensa negociació.

L'acord de lliure comerç amb Índia va entrar en vigor l'1 de gener de 2010. Degut a l'existència de nombroses excepcions en sectors sensibles per ambdós països, van aconsellar limitar la ambició d'aquest acord. Les principals concessions per Corea del Sud suposen l'eliminació gradual dels aranzels del 85% dels productes al llarg de períodes transitoris de fins a deu anys. Destaca la rebaixa d'aranzels en components automobilístics i l'eliminació total en electrodomèstics, equips de televisió i telèfons mòbils. Els automòbils queden exclosos de l'acord. Índia obté la reducció d'aranzels en el 93% dels productes, amb l'eliminació total dels suportats per les matèries primes.

Amb la UE va ser l'1 de juliol de 2011. Aquest és l'acord de lliure comerç més ambiciós firmat per la UE, i suposa la pràctica eliminació dels drets d'importació (en valor, un 98,7% d'ells) en un termini de cinc anys, i una àmplia liberalització dels serveis. S'inclouen disposicions en quant a les inversions, i a la protecció de la propietat intel·lectual, així com compromisos per eliminar i evitar l'aparició de barreres no aranzelàries. Ha set el primer acord de lliure comerç firmat per la UE a Àsia. Corea del Sud és el vuitè soci comercial de la UE mentre que aquesta última s'ha convertit en el segon destí de les exportacions sudcoreanes. Per part seva, Corea del Sud és el dotzè client de la UE i el seu vuitè proveïdor.

El desenvolupament de l'acord es supervisa en el Comitè de Comerç anual, 6 comitès especialitzats (mercaderies, sanitari i fitosanitari, duanes, serveis i comerç electrònic, comerç de desenvolupament i zona de desenvolupament Kaesong) i 7 grups de treball (vehicles, farmàcia, química, cooperació en comerç, reconeixement mutu, compres públiques i indicacions geogràfiques).

El de Perú va entrar en vigor l'1 d'agost de 2011 següidament del firmat amb EUA el 15 de març de 2012. Aquest últim ha patit un llarg procés de negociació, ja que es van iniciar conversacions el 2006, i ha tingut una part de la opinió pública en contra de la seva firma, fonamentalment associacions d'agricultors i estudiants. L'acord preveu, entre altres coses, l'eliminació d'aranzels pel 95% del comerç bilateral en un termini de tres anys, compromisos d'eliminar la discriminació impositiva i en normes tècniques en relació a automòbils, tracte nacional a inversors d'EUA i disposicions de respecte dels drets de propietat intel·lectual.

Amb Colòmbia i Turquia, les negociacions han finalitzat a febrer i març de 2013 respectivament. El dia 1 de maig de 2013 va entrar en vigor una part de l'acord amb Turquia.

L'últim gran acord de lliure canvi firmat per Corea del Sud ha set amb la Xina. Aquest acord, firmat a mitjans del 2015, elimina els aranzels del 71% de béns sudcoreans a Xina i s'espera que per el 2020 el percentatge arribi al 91%.

Actualment estan en negociacions amb Mèxic, Pakistan, GCCC (Consell de Cooperació del Golf), s'estan considerant així mateix amb MERCOSUR, Israel i Amèrica Central.

En l'actualitat en el marc de l'APEC, existeix també interès per les negociacions sobre l'Acord de Lliure Comerç del Pacífic (TPP, Trans-Pacific Partnership) davant la pressió dels EUA per què Corea del Sud es faci membre.

Les negociacions per un Acord de Lliure Comerç entre Corea del Sud, Japó i la Xina podrien ser la consolidació d'un bloc comercial d'uns 1.500 milions d'habitants. Aquest moviment es podria posar en marxa sempre que els conflictes polítics sobre la sobirania de territoris limítrofos ho permetin.

En qualsevol cas, sembla més probable que els avanços en la negociació amb la Xina siguin la prioritat del nou govern, i que la resta d'acords tindrien un caràcter secundari.

7.1 El conflicte de la península coreana

En els sis anys d'exercici de poder del líder nordcoreà Kim Jong-un, el seu règim ha donat sobrades mostres de quins són els seus objectius en matèria de capacitat militar. El seu avi, Kim Il-sung, i el seu pare, Kim Jong-il, van disparar 36 míssils durant els llargs períodes al davant de la nació comunista; l'últim de la saga Kim acumula ell sol 82 assajos (i d'abast i capacitat molt diferents a la dels seus predecessors), tot un desafiament que ha elevat la tensió a la zona a nivells no vistos des de fa anys.

En el transcurs de 2016, Pyongyang va llançar 24 projectils i va engegar totes les alarmes amb la realització de dues proves nuclears. L'arribada de Donald Trump a la Casa Blanca a gener de 2017 va semblar haver concedit un moment de tranquil·litat a la regió ja que no hi van haver més llançaments durant uns mesos. No obstant, de seguida van iniciar una escalada d'acusacions i amenaces entre els líders d'EUA i Corea del Nord. Seguidament Corea del Nord ha disparat un total de 23 projectils en 16 llançaments que deixen en evidència el ràpid progrés del seu programa de míssils.

Seguidament tenim un mapa representant la ubicació de les forces militars a la península de Corea a 2017.

Forces militars a la península de Corea a 2017

Figura 9, Forces militars a la península de Corea 10/08/2017, Font: <<http://www.bbc.com/news/world-asia-17399847>>

És fàcilment apreciable la importància dels Estats Units per a la defensa de Corea del Sud.

Dels quals el primer que va disparar el 12 de febrer de 2017 va sobrevolar el Japó mentre Donald Trump es reunia amb el primer ministre japonès Shinzo Abe a Florida. Aquest era un míssil balístic KN-15 de mig abast, habilitat per transportar un cap nuclear i propulsat per un motor de combustible sòlid. Els següents llançaments, al 6 de març, van ser quatre míssils de mig abast que van volar uns 1.000 kilòmetres abans de caure al mar del Japó. Aquest nou desafiament va provocar que Corea del Sud decidís avançar el desplegament del sistema antimíssils americà THAAD en el seu territori, considerat una font d'importants friccions amb la gegant veïna Xina i el potent veí Rússia.

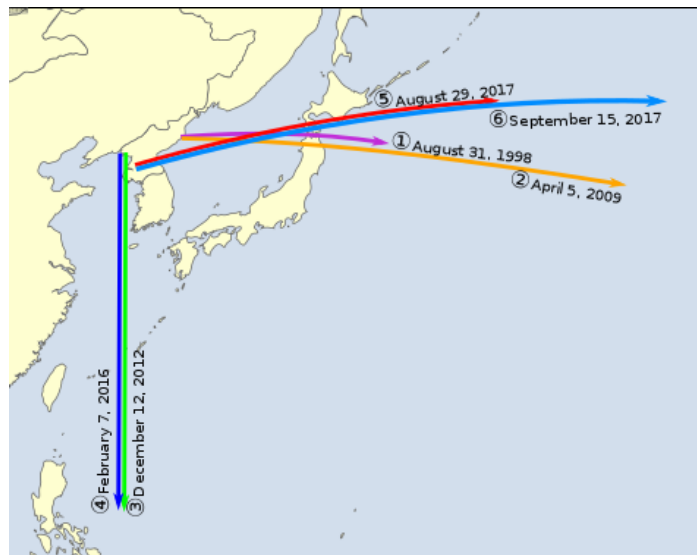
Un punt àlgid de la crisi s'ha viscut durant l'estiu de 2017, després que Corea del Nord fos capaç de disparar per primera vegada a la seva història, i amb èxit, dos míssils intercontinentals, projectils amb els que es creu podria arribar a certes parts d'EUA, i amb la confirmació d'un nou test nuclear realitzat el dia 3 de setembre de 2017.

El primer dels assajos s'ha produït el 4 de juliol, dia de la independència nord-americana. La possessió d'aquest armament per part de Pyongyang va representar tot un fet per el país asiàtic, que demostrava tenir una poderosa eina capaç d'alterar en gran mesura els càlculs de les forces entre les parts i desequilibrar encara més una possible balança negociadora.

Seguidament amb llançaments de míssils responent a la imposició de noves sancions per part de Tòquio a juliol i agost de 2017, un dels quals va sobrevolar territori japonès per primera vegada des de 2009, EUA va assegurar que “totes les opcions estaven sobre la taula”. Assolint el 3 de setembre de 2017 l’assaig d’una bomba H amb una potència de 100 kilotones.

Seguidament podem veure el mapa mostrant els llançaments de míssils nordcoreans per sobre de territori japonès.

Llançaments de míssils nordcoreans sobre el Japó

*Figura 10, Llançaments de míssils nordcoreans sobre el Japó, Font:
August 31, 1998, April 5, 2009: DEFENSE OF JAPAN 2010, Section 2 Korean Peninsula
December 12, 2012: DEFENSE OF JAPAN 2013, Section 2 Korean Peninsula
February 7, 2016: 平成28年版防衛白書, 2章 朝鮮半島 (DEFENSE OF JAPAN 2016, Section 2 Korean Peninsula)
August 29, 2017: 北ミサイル発射 (North Korea launched a missile)*

No és estranya la preocupació japonesa per l’amenança nordcoreana veient míssils sobrevolar el teu territori.

Aquests assajos han provocat una resposta japonesa de caràcter preventiu, fent així que el Japó comprés sistemes antimíssils a EUA i, polèmicament, armes que podrien ser utilitzades en atacs preventius contra Corea del Nord. El pressupost de 5,19 trilions de yens (39,5 trilions d’euros), un 1,3% més que l’any passat, és el pressupost més voluminós que han dedicat a la defensa sent aquest el sisè augment anual consecutiu a la defensa sota el primer ministre japonès, Shinzo Abe. Aquests augments i compres han generat polèmiques discussions sobre la constitució japonesa, ja que segons l’article 9 de la constitució japonesa, es declaren com un país pacifista.

El llançament de les proves nordcoreanes es pot veure com un intent de mesurar les respostes internacionals, si la resposta és suau podria significar la possibilitat d’utilitzar el territori japonès, actualment defensat per EUA i les tropes d’autodefensa japoneses, com a via per arribar a altres indrets com ara Amèrica. També podria ser utilitzat per avaluar el rendiment de tals míssils en condicions operatives, en aquest cas sobrevolar territori japonès. Com era d’esperar tant del Japó com d’Estats Units, han adoptat mesures preventives ja esmentades per minimitzar el possible ús de la informació recaptada per l’assaig instal·lant les mesures d’autodefensa contra

míssils balístics. Podeu veure una representació de possibles distàncies dels míssils de Corea del Nord a l'annex 9.

És important considerar els altres factors geopolítics, és a dir, els països veïns als directament afectats. L'increment de pressupost militar japonès suposa una clara amenaça per la Xina, la qual tot i mantenir relacions amigables amb el Japó, va patir horribles i cruels demostracions de violència durant la segona guerra Sino-japonesa entre altres.

En quant a altres disputes, Corea del Sud també es veu involucrada a les disputes pel territori marítim de les illes Senkaku en japonès o Diaoyu en xinès, administrades pel Japó i reclamades per la Xina. Japó manté un contenciós amb Rússia per les quatre illes més al sud de l'arxipèlag de les illes Kurils i una disputa amb Corea del Sud per les Roques de Liancourt (Dokdo pels coreans i Takeshima pels japonesos), disputa amb pics de tensió com l'any 2008, en el que Corea del Sud va retirar al seu ambaixador a Japó. Es senyala que va ser el primer territori ocupat al 1905, quan el Japó va començar la seva expansió cap a la península, cosa que li dota una simbologia especial, mentre que el Japó manté una postura oficial oposada.

8 Marc institucional econòmic i economia

8.1 Estructura de l'economia dels últims anys

Segons el PIB amb paritat de poder adquisitiu, Corea del Sud és la catorzena economia mundial, la onzena a preus actuals, gràcies a l'espectacular creixement dels últims trenta anys. No obstant, degut a la seva gran implicació en el comerç i les finances internacionals, el país és extremadament vulnerable a les crisis externes. Al 2015 el creixement econòmic es va estancar, principalment per culpa de l'epidèmia de MERS (síndrome respiratori d'Orient Mitjà) que va afectar al consum, s'esperava segons el Banc de Corea un creixement del 2,8% i va ser del 2,6%. El creixement va romandre estancat a 2016 (2,7%) i, segons les previsions del FMI, hauria d'arribar al 3% al 2017 gràcies a la recuperació del consum domèstic, les millores dels sectors immobiliari i fiscal i les mesures d'estímul monetari.

Al 2016 es van agreujar les dificultats econòmiques per un deteriorament de les relacions amb la Xina, el seu major soci comercial. Les proves nuclears efectuades per Corea del Nord van empènyer al país a acceptar el desplegament en el seu territori d'un sistema antimíssils pels Estats Units, el que va provocar el rotund rebuig de Beijing. L'empresa Samsung es va veure obligada a interrompre la producció de l'smartphone Galaxy Note 7 per culpa de nombrosos incidents, i la constructora naval Hanjin es va declarar en bancarrota.

S'ha consolidat el superàvit (1,1% del PIB), el deute públic és inferior al 40% del PIB i la inflació és estable, l'IPC mostra xifres entre l'1 i el 2% (1,598% a l'abril de 2018). Tanmateix, el deute empresarial arriba al 30% del PIB i el deute domèstic és tant alt que representa un risc pel sector bancari. El país s'enfronta a problemes estructurals com un mercat financer subdesenvolupat, envelliment de la població, dependència de les exportacions i una caiguda de la competitivitat davant a l'imparable creixement xinès.

L'ingrés per càpita ha augmentat de 100 USD al 1963 a casi 30.000 USD a l'actualitat. L'IDH a 2015 era de 0,901, el 18è mundial (com a referència, a Espanya era 0,884, el 27è).

A 2017, els serveis representen el 59,1% del PIB, la indústria el 38,8% i el sector agrari es situa al voltant del 2,2%. Mentre la força de treball està repartida en: 4,9% per l'agricultura, 24,1% per la indústria i 71% per els serveis.

El consum va patir un descens considerable a la seva contribució al PIB de la que s'està recuperant els últims anys, mentre que es va mantenir la Formació de Capital Fixe i el sector exterior va tenir un paper més dinàmic. Durant els últims anys, aquest últim component ha seguit augmentant en ambdós sentits, si bé el consum s'ha recuperat lleugerament.

Encara així segueix estant lluny relativament de la estructura comuna entre els països desenvolupats de la OCDE. A Corea del Sud destaca l'alt nivell d'inversió compensat per una despesa privada i pública relativament modestes, en consonància amb l'alt volum de superàvit per compte corrent.

En tot cas, l'economia sudcoreana crea al voltant de 350.000 llocs de treball a l'any, sense inflació i amb unes finances públiques i balança de pagaments molt sanejades, el que suposa una garantia per un creixement sostenible en els pròxims anys. El seu deute públic no supera el 40% del PIB.

Indicador de la llibertat econòmica

L'indicador de la llibertat econòmica té en compte deu components agrupats en quatre grans categories: l'estat de dret (drets de propietat, nivell de corrupció); el rol de l'Estat (llibertat fiscal, despesa governamental); eficàcia de la normativa (lliure empresa, llibertat del treball, llibertat monetària); obertura dels mercats (llibertat comercial, llibertat d'inversió i llibertat financera). Cada un d'aquests 10 components es mesura en una escala de 0 a 100. La qualificació global del país equival a la mitjana de les qualificacions dels deu components.

Nota de Corea del Sud: 73,8/100; nota d'Espanya: 65,1/100.

Classificació mundial: 27è dels 180 països observats; Espanya es troba a la posició 60.

Classificació regional: 7è dels 43 països de la regió de l'Àsia-Pacífic.

A continuació tenim un mapa mundial per comparar les puntuacions de l'índex de llibertat econòmica.

Mapa representant les puntuacions d'índex de la llibertat econòmica per països 2018

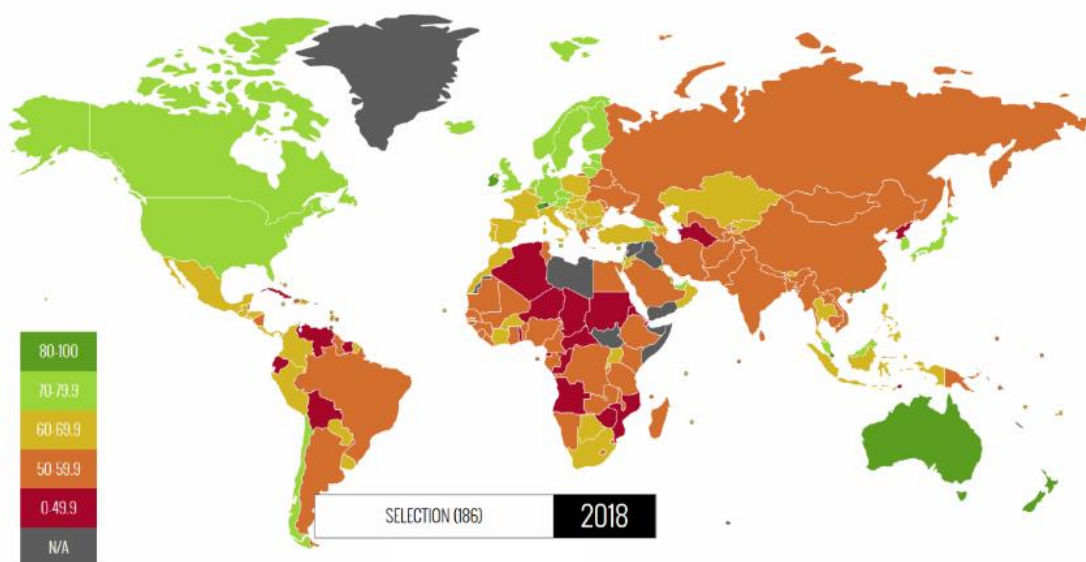

Figura 11, Mapa representant les puntuacions per països, 16/04/2018, Font: heritage foundation

Com podem apreciar al mapa, en aquest àmbit té una de les millors puntuacions mundials.

Classificació de l'entorn empresarial

La classificació de l'entorn empresarial mesura la qualitat o l'atractiu de l'entorn empresarial en els 82 països coberts per les previsions de *The Economist*. Aquest indicador es defineix mitjançant l'anàlisi de 10 criteris: l'entorn polític, l'entorn macroeconòmic, oportunitats de negocis, política cap a les polítiques de lliure empresa i de la competència cap a la inversió estrangera, el comerç exterior i els controls de canvi, taxes d'impostos, finançament de projectes, el mercat laboral i la qualitat de la infraestructura.

Nota de Corea del Sud: 7,35/10; nota d'Espanya: 7,36/10.

Classificació mundial 26è de 82, Espanya és el 25.

Entitats econòmiques importants a nivell nacional

A part dels ministeris i altres ens ja anteriorment mencionats, Corea del Sud compta amb les següents entitats econòmiques: Comissió de Comunicacions de Corea (KCC), Oficina nacional d'estadística, Oficina Internacional d'Estadística coreana, el Banc Central de Corea (BOK), borsa de valors, borsa de Corea, servei duaner sudcoreà, Agència Coreana de Tecnologia i Estàndards, Servei Nacional d'Impostos, el Servei Coreà de Cultura i Informació (KOCIS), Agència Coreana de Promoció del Comerç i les Inversions (KOTRA), Associació Coreana de Comerç Internacional (KITA), Institut Coreà pel Desenvolupament (KDI) i l'Institut Coreà per les Polítiques Econòmiques Internacionals (KIEP).

Altres institucions

Pàgines sobre l'educació de l'anglès: EPIK (English Program in Korea) i TaLK (Teach&Learn in Korea).

Pàgines sobre l'educació del coreà: Korean Language Study on the Internet (KOSNET), Korean through English.

Entitats amb programes d'ensenyança de l'idioma coreà: Institut Nacional per l'Educació Internacional (NIIED), Universitat Nacional de Seül (Centre d'Educació de l'Idioma Coreà), Universitat Yonsei (Institut de l'Idioma Coreà), Universitat de Corea (Centre de Llengua i Cultura Coreana), Universitat Sogang (Centre d'Educació del Coreà), Universitat Sungkyunkwan (Institut d'Idiomes Sungkyun), Universitat de Dones de Ewha (Centre d'Idiomes), Universitat Hankuk d'Estudis Estrangers (Centre de Formació i Avaluació d'Idiomes Estrangers) i Universitat Kyunghee (Institut per a l'Educació Internacional).

Pàgines sobre la cultura sudcoreana (Administració de Patrimonis Culturals): Museu Nacional Central i Museu Nacional Folklòric.

8.1.1 PIB, Estructura de l'economia

El 2017, les eleccions del president MOON Jae-in va portar un sobtat augment de la confiança dels consumidors, en part, per els seus exitosos esforços en incrementar els salaris i la despesa governamental. Aquests factors combinats amb l'alça del creixement de l'exportació han conduït a un augment real del PIB de més del 3%, malgrat les disrupcions en el comerç entre Corea del Sud i la Xina durant el desplegament del sistema de defensa de míssils dels Estats Units a Corea del Sud.

Pel 2018 i més enllà, el Banc de Corea preveu un lent augment gradual econòmic, al voltant del 2-3%. Això podria ser compensat parcialment pels esforços per afrontar els reptes derivats de la seva població envellida ràpidament, mercat de treball inflexible, continuïtat del domini de les "chaebols" i una gran dependència de les exportacions i no del consum domèstic. Els problemes socioeconòmics encara persisteixen i inclouen l'augment de la desigualtat, la pobresa entre la gent gran, l'elevada taxa d'atur juvenil, la jornada laboral prolongada, la baixa productivitat dels treballadors i la corrupció.

El terme "chaebol" anomena un model empresarial basat en grans conglomerats amb presència a diferents sectors econòmics, que s'ha desenvolupat a Corea del Sud. Les empreses que presenten aquesta peculiaritat es caracteritzen per el seu fort creixement, desenvolupament tecnològic, diversificació i una fort dimensió empresarial. La paraula en coreà significa "negoci de família", encara que també s'utilitza per referir-se a un monopoli.

El model va sorgir després de la independència de Corea del Sud, quan el seu govern va atorgar a diferents empreses nacionals un fort suport polític i financer per liderar el desplegament econòmic del país, mitjançant la inversió en diferents camps com siderúrgia, tecnologia i construcció entre altres. La tasca d'aquests grups va contribuir al creixement econòmic del país a la segona meitat del segle XX, fins situar a Corea del Sud com un dels quatre tigres asiàtics. Alguns exemples de *chaebol* són Samsung, Hyundai, LG, Lotte i SK Group.

El *chaebol* gaudeix d'una forta influència a la vida social sudcoreana, fins el punt de que alguns càrrecs procedents d'aquestes empreses, com Lee Myung-bak, han arribat a la presidència de la República de Corea. Els detractors de les *chaebol* critiquen el model del seu creixement durant els règims autoritaris de Park Chung-hee i Chun Doo-hwan, l'existència de pràctiques contraries a la llei, falta de transparència i un suposat tracte de favor de les administracions sudcoreanes, amb escàndols de suborns i corrupció.

A la següent taula podem veure indicadors de creixement, a destacar que el PIB per càpita en paritat de poder adquisitiu de Corea del Sud a 2017 ha set de 35.981,8 USD (el d'Espanya ha set de 33.706,1 USD).

Indicadors de creixement	2015	2016	2017 (e)	2018 (e)	2019 (e)
PIB (milers de milions de USD)	1.382,76	1.411,04	1.529,74	1.597,39	1.667,95
PIB (creixement anual en %, preu constant)	2,8	2,8	3,1	3,0	3,0
PIB per càpita (USD)	27.105	27.535	29.730	30.919	32.154
Saldo de la hisenda pública (en % del PIB)	0,8	2,0	1,5	1,6	1,5
Endeutament de l'Estat (en % del PIB)	37,8	38,3	38,0	38,3	38,6
Taxa d'inflació (%)	0,7	1,0	1,9	1,9	1,9
Taxa d'atur (% de la població activa)	3,6	3,7	3,8	3,6	3,3
Balança de transaccions corrents (milers de milions de USD)	105,94	98,68	85,14	86,20	89,96
Balança de transaccions corrents (en % del PIB)	7,7	7,0	5,6	5,4	5,4

Figura 12, Indicadors de creixement 2017, Font: IMF – World Economic Outlook Database.

Nota: (e) Dades estimades

El sector agrícola a Corea del Sud tan sols representa el 2,2% del PIB i proporciona llocs de treball únicament al 5% de la població. L'arròs és el principal cultiu, encara que també es cultiven de manera extensiva la civada, el blat, la soja i el sorgo. El sector inclou a més la cria de bestiar a gran escala. Els recursos minerals de Corea del Sud es limiten a l'or i la plata.

Els principals sectors industrials són l'acer, la indústria tèxtil, la construcció naval i l'electrònica. Corea del Sud és el major productor de semiconductors del món. La indústria representa quasi el 40% del PIB, mentre que el sector terciari suposa al voltant del 60% i dóna treball a el 70% de la població. A la següent taula podem veure els percentatges exactes del 2017.

Repartició de l'activitat econòmica per sector	Agricultura	Indústria	Serveis
Ocupació per sector (en % de la ocupació total)	5,0	24,7	70,3
Valor afegit (en % del PIB)	2,2	38,6	59,2
Valor afegit (creixement anual en %)	-2,9	3,3	2,4

Figura 13, Repartició de l'activitat econòmica per sector 2017, Font: World Bank

Clarament es veu el pes del sector secundari i especialment terciari.

Creixement

Encara que es redueix lleugerament, s'espera que el creixement segueixi sent robust al 2018 gràcies a les exportacions i al suport pressupostari. La demanda de semiconductors hauria de seguir impulsant les exportacions, per tant, al sector secundari i als conglomerats industrials de Corea del Sud (chaebols). Els Jocs Olímpics d'Hivern de Pyeongchang, així com un acord per millorar les relacions diplomàtiques amb la Xina, tenen el potencial de potenciar els ingressos turístics. Tanmateix, la contribució de les exportacions podria ser inferior a la del 2017 amb la desacceleració de l'activitat a la Xina. La regulació més estricta de les hipoteques ha de pesar sobre la inversió en construcció. A més, malgrat les oportunitats que ofereix el sector de les TIC, l'augment dels costos laborals, especialment si no s'acompanya de guanys de productivitat i els impostos corporatius, podria conduir a una desacceleració de la inversió privada.

Es preveu que la inflació s'estabilitzi al voltant de l'objectiu del banc central (2%). Aquesta lògica recolza la decisió d'aquest últim, al novembre de 2017, d'augmentar en 25 punts bàsics la seva taxa d'interès clau, la primera alça des del 2011. Es preveu que la política monetària acomodaticia es mantingui al 2018, per evitar estrangular el consum d'habitatges molt endeutats.

S'espera que el superàvit pressupostari es redueixi a conseqüència de la política expansiva. I s'espera que la nòmina del govern influeixi amb la contractació de 9.500 funcionaris civils addicionals. L'augment del salari mínim, diverses subvencions per reduir les desigualtats i el suport financer a les pimes també ponderen la despesa. El creixement d'aquesta despesa en l'àmbit social es veurà compensat parcialment per un descens de la despesa en infraestructures. El màxim impost de societats, del 22% al 25%, contribuirà a majors ingressos fiscals. El deute públic, que és inferior al dels seus companys d'OCDE, s'espera que es mantingui estable i de baix risc. D'altra banda, el deute familiar, que va continuar augmentant el 2017, és motiu de preocupació.

El 2018, s'espera que l'excés de compte corrent s'estabilitzi. El saldo de les mercaderies probablement es mantindrà en superàvit, tot i que el creixement d'exportacions seria lleugerament inferior al de les importacions. S'espera que l'estabilitat de les relacions amb la Xina permeti que el flux de turistes s'estabilitzi després d'haver caigut en picat el 2017. El dèficit

de serveis no s'espera que s'ampliï el 2018 i fins i tot podria reduir-se gràcies als Jocs Olímpics d'Hivern.

Les reserves de divises es mantindran a un nivell còmode, mentre que l'augment del tipus d'interès clau del banc central hauria d'ajudar a mitigar el risc de depreciació induït pel vol de capital, després de l'estrenyiment de la política monetària de la FED.

8.1.1.1 Taxa de creixement del PIB

L'economia sudcoreana ha disminuït inesperadament un 0,2% en el quart trimestre de 2017, comparat a les expectatives de creixement del 0,1% i 1,5% expansió en els períodes previs. Ha set la primera contracció en els últims 9 anys ja que la indústria manufacturera i de construcció ha disminuït, com mostren les xifres preliminars juntament amb un menor nombre de dies laborals degut a les vacances de Chuseok de tardor de 10 dies i una caiguda de les exportacions automobilístiques.

La contracció venint de la manufactura (-2% el quart trimestre vs. +2,9% el tercer trimestre) i construcció (-1,5% vs. +1,5%) mentre el creixement va desacelerar en serveis (+0,4% vs. +1,1%) i utilitats (+0,6% vs. +2,1%). Per la banda positiva, l'activitat primària va rebotar 2,2% seguint una baixada del 3,7% l'anterior període.

Per despesa, la inversió fixa bruta es va contraure un 2% (vs. +1,2% el tercer trimestre), amb un descens de la construcció del 3,8% i les instal·lacions un 0,6%. També el comerç va ponderar negativament a l'activitat degut al descens de les exportacions (-5,4% vs. +6,1%) comparat a les importacions (-4,1% vs. +4,7%). El Consum va augmentar només un 0,9% (+1,2% al tercer trimestre), amb un creixement sòlid en el consum privat (+1% vs. +0,8%) va ser degut a un ràpid descens en el consum governamental (+0,5% vs. +2,3%).

Any a any, el PIB va créixer un 3% després d'haver augmentat un 3,8% en el trimestre anterior, també decebant les expectatives d'una expansió del 3,1%. Considerant el 2017 completament, la economia es va expandir un 3,1%, per sobre del 2,8% del 2016.

8.1.2 Agricultura

En els anys inicials després de la separació de la península coreana, l'agricultura contribuïa casi el 50% del PIB, però Corea del Sud ha comptat amb un gran desenvolupament industrial. La contribució del sector primari va baixar al 15% durant els anys 80 arribant a xifres inferiors al 5% des de 1998. El sector agrícola, incloent silvicultura, conreu, ramaderia, caça i pesca, actualment proporciona treball al 5% de la població i consisteix en el 2,2% del PIB (com a referència, a Espanya 2,6% del PIB i un 4,4% de la força de treball).

La geografia rugosa de Corea del Sud deixa poc espai pel cultiu ja que només un 16% del territori és cultivable. Per tant, el país ha de dependre altament de la importació de productes agrícoles i matèries primeres. Amb un augment de la urbanització i els costos laborals, la gent s'ha anat apartant del sector primari. El petit sector productiu que queda és substancialment depenent dels subsidis governamentals i polítiques proteccionistes. Corea del Sud actualment importa gra per a l'alimentació, soja, cotó i blat entre altres per mantenir la ramaderia juntament amb productes tèxtils i articles de cuir.

Els principals proveïdors de productes alimentaris són els Estats Units (blat, carn, pells, llavors, soja i cotó), Xina (midó i cervesa, vegetals congelats i conservats, arròs, aliments processats i soja), Austràlia (vedella, blat, sucre i productes làctics), Unió Europea (porc, vi, aliments

processats i productes làctics), ASEAN (goma, oli de palma, plàtans i menjars de llavors) i Nova Zelanda (vedella, productes làctics i kiwis).

8.1.3 Indústria

El sector industrial ha set un contribuïdor constant del PIB al llarg dels anys, absorbint aproximadament un quart de la força de treball. Dins la indústria, que és composta per manufactura, mineria, construcció, energia, i aigua i gas, la manufactura ha set el motor del seu progrés econòmic, especialment durant els anys 80. Del 34% del pes a la indústria, 23% era de la manufactura als 80. Sent a 2016 un 29,34% del 38,56% que representa el sector industrial dins del PIB. I finalment al 2017 el sector secundari representa un 38,6% del PIB. (com a referència, Espanya 23,4% del PIB i un 19,7% de la força de treball).

La construcció representava al 2016 el 3,2% del PIB (com a referència, Espanya el 5,6% del PIB i un 5,8% de la força de treball).

A part de la manufactura, la indústria minera ha vist un creixement constant, tot i ser limitada a un lleuger nombre de metalls i minerals. Corea del Sud té importància a la producció d'acer, cadmi i zinc. El país també té unes petites reserves de coure, or, ferro, plom, alumini, antimoni, plata i tungstè, no obstant, les matèries domèstiques no han pogut suplir la demanda del sector industrial. Per tant, Corea del Sud necessita importar minerals per suplir la bretxa.

Les indústries més voluminoses de Corea del Sud són l'electrònica, automobilística, telecomunicacions, drassanes, química i acer. El país es troba dins dels productors més grans de productes electrònics i de semiconductors, amb les marques globalment populars com Samsung Electronics Co. LTD. i Hynix Semiconductor (SK Hynix Inc.). La indústria automotriu del país és altament desenvolupada i compta amb una gran capacitat per a la producció. Les marques més conegudes són Hyundai i Kia. El govern sudcoreà ha recolzat el mercat de les telecomunicacions i les tecnologies de la informació, fent així el país un dels més importants a l'àmbit. En un mercat mòbil en auge té el nombre més alt de serveis de banda ampla per càpita del món. Corea del Sud és un líder mundial a les drassanes, cinc de les deu empreses (incloent les 4 primeres) són sudcoreanes, amb la Hyundai Heavy Industries Co. Ltd. tenint la drassana més gran del món.

8.1.3.1 Energia

El PIB per unitat d'ús d'energia a 2015 (PPA a \$ constants de 2011 per kg equivalent de petroli), a Corea del Sud era de 6,3 (com a referència, a Espanya 12,6). En quant al PIB, l'electricitat, gas i aigua representen el 5,1% del PIB (com a referència, a Espanya el 3,2%).

Al 2010 Corea del Sud era el cinquè productor d'energia nuclear més gran a nivell mundial, i el segon més gran d'Àsia. L'energia nuclear proveïa el 45% de la producció d'electricitat. Però després del desastre de Fukushima al 2011, l'escàndol del 2012 on algunes plantes van haver de ser tancades degut al descobriment de certificats falsos per algunes parts de les centrals i juntament amb el recent augment de terratrèmols, els sismòlegs diuen que quatre dels nou terratrèmols més poderosos de la història del país s'han produït en els últims tres anys (dades des de 1978), incloent-ne un de magnitud 5,8. El país ha decidit dirigir-se cap a una política menys dependent de l'energia nuclear sent al 2015 el 21,1% de la producció total.

Producció d'energia a Corea del Sud a 2015: 67,1% de combustibles fòssils; 21,1% nuclear; 8,9% renovables dels quals 1,7% hidràulica; 2,9% altres fonts, la importació d'energia és d'un 83%.

Corea del Sud és un exportador de reactors nuclears, havent acordat la construcció de quatre reactors nuclears als Emirats Àrabs Units al 2009, dels quals un iniciarà producció durant la primera meitat de 2018 amb previsions d'iniciar la producció en els altres abans del 2020. També han signat pactes amb Jordània per la investigació de reactors nuclears i amb Argentina per la construcció i manteniment dels mateixos.

Corea del Sud no té permès enriquir urani o desenvolupar tecnologies per a enriquir-lo degut a les pressions polítiques dels Estats Units d'Amèrica a diferència de la majoria de competidors nuclears com el Japó, Alemanya i França, competidors de Corea del Sud en el mercat nuclear internacional. Aquest impediment ha iniciat ocasionals disputes diplomàtiques, mentre Corea del Sud és exitosa exportant tecnologia nuclear per a la producció d'electricitat, no pot prendre part de mercat d'enriquiment d'urani, prevenint així la seva expansió cap a aquest nínxol.

Corea del Sud és un gran importador de petroli i gas natural, estimadament al 2016 van importar 2.942.000 barrils de petroli cru diaris, sent el cinquè mundial en la importació de petroli cru. I desè mundial en la importació de metres cúbics de gas natural amb 43.430.000.000 metres cúbics importats el 2015.

No s'han trobat reserves de petroli dins del territori sudcoreà, el carbó que poden obtenir a través de la mineria es insuficient i de baixa qualitat. El potencial hidroelèctric es limitat degut a les grans variacions climatològiques anuals amb una gran concentració de pluja durant l'estiu.

A 2017, el president de Corea del Sud, Moon Jae-in, ha pres la decisió d'apartar-se del carbó i les centrals nuclears per a la producció d'energia, iniciant amb el tancament del reactor nuclear "Kori 1" i les 10 plantes productores d'energia a través del carbó més antigues del país.

8.1.4 Serveis

El sector terciari ha anat augmentant gradualment en termes de contribució al PIB, des d'un 39% el 1965 a un 59,2% a l'actualitat (com a referència, a Espanya 74,1% i un 75,8% de la força de treball). No obstant, el sector ha d'assolir el seu potencial òptim ja que ha crescut incrementant el nombre de treballadors en comptes de la productivitat, emprant un 70,3% de la força de treball.

Segons la OECD, pel 2012, la productivitat del sector serveis era només del 45% en comparació amb la manufactura, molt per sota de la mitja de la OECD de 86%. Corea del Sud també va amb cert retard darrera de països com el Japó (73%), els Estats Units (78%) i Anglaterra (79%) en termes de percentatge del PIB per sectors.

8.1.5 Moneda

La unitat monetària és el won sudcoreà (KRW, ₩). Existeixen bitllets de 1.000, 5.000, 10.000 i 50.000 wons, i monedes de 10, 50, 100 i 500 wons. Les targetes de crèdit internacionals són acceptades a quasi tots els establiments del país.

Oficialment, Corea del Sud permet que siguin els mecanismes del mercat de divises els que determinin el tipus de canvi de la seva moneda, encara que el Banc de Corea admet que intervé en el mercat per moderar les fluctuacions excessives "degudes a raons alienes als fonaments del mercat". Encara que en menor mesura que els seus veïns, el Banc de Corea ha seguit en el passat la política de compra d'actius en dòlars per frenar l'apreciació del won.

La gran importància del sector exterior per l'economia sudcoreana fa que aquesta sigui extremadament sensible a les variacions en el tipus de canvi de la seva moneda amb respecte a

les dels seus principals socis comercials. El tipus de canvi amb respecte al dòlar continua sent de primordial importància, però també és molt important el tipus de canvi amb respecte al yen japonès, ja que els productes sudcoreans competeixen directament amb els japonesos en molts mercats, i amb respecte al yuan xinès, país que s'ha convertit en el primer client i proveïdor de Corea del Sud.

Degut a les circumstàncies econòmiques, i a la política seguida per el govern, la cotització del won ha experimentat freqüents alteracions.

Tipus de canvi a 10/05/2018:

1 KRW = 0,000938379 USD; 1 USD = 1.065,67 KRW.

1 KRW = 0,000788694 EUR; 1 EUR = 1.267,92 KRW.

1 KRW = 0,102803 JPY (yen japonès); 1 JPY = 9,72734 KRW.

1 KRW = 0,00595631 CNY (yuan renminbi xinès); 1 CNY = 167,889 KRW.

Com a referència podem veure l'evolució del tipus de canvi d'euro a won del 2009 al 2018 al següent gràfic.

Gràfica de l'evolució del tipus de canvi de EUR a KRW 2009-2018

Figura 14, Gràfica de EUR a KRW 2009-2018, font: XE Corporation

8.1.6 Població activa i atur

L'atur s'ha mantingut per sota del 4% des de 2001, amb lleugeres variacions. Actualment a 2017 es troba al 3,7% (com a referència, a Espanya 16,74%). Encara considerant les diferències a la forma de mesurar aquesta magnitud (els requisits per qualificar com atur són molt exigents) es tracta d'una xifra molt baixa, degut als baixos costos laborals unitaris i d'una economia molt dinàmica.

La incidència de l'atur és major entre les capes més joves de la població, pel grup de població comprès entre 20 i 24 anys la taxa d'atur s'acosta al 10%.

A l'hora de valorar unes xifres tant reduïdes d'atur, s'ha de considerar l'elevada proporció d'autoocupació, un 31,3% del total, molt per sobre del registrat en altres països de la OCDE i que sens dubte inclou un cert grau de subocupació. La subocupació és un fenomen que passa en els mercats de treball quan els treballadors han de treballar menys hores, realitzar feines amb un nivell de qualificació inferior al que tenen o ocupar-se en unitats econòmiques menys productives per evitar quedar desocupats.

La població activa és de 26,8 milions al març de 2018 (com a referència, a Espanya 18,8 milions). La taxa d'ocupació es situa al 60,2% (com a referència, a Espanya 58,46%). Per generes, la taxa d'ocupació masculina està en el 73,1% i la femenina en el 49,7%.

8.1.7 Distribució de la renda

El PIB per càpita en termes nominals va ser de 27.538,81 USD a 2016, el que situa a Corea del Sud a la línia dels països desenvolupats i amb una xifra superior a la espanyola de 26.528,49 USD a 2016. En comparació amb el seus veïns japonesos 38.894,47 USD i amb els xinesos 8.123,18 USD.

A 2015, Corea del Sud tenia un índex de Gini de 0.295, és a dir, més equitatiu que el d'Espanya sent aquest últim de 0.345. Podeu veure una gràfica de l'índex de Gini a l'annex 8.

8.2 Sector exterior

8.2.1 Règim de comerç exterior

La formulació i aplicació de les polítiques comercials a Corea del Sud incumbeix fonamentalment al Ministeri de comerç, indústria i energia (MOTIE) que reglamenta les importacions i exportacions i la inversió directa estrangera. La *Korean Trade Commission* (KTC), depenent del MOTIE, assessora en matèria comercial i investiga pràctiques comercials deslleials fent el seguiment dels compromisos de la OMC.

Els intercanvis comercials amb l'exterior es troben regulats per dues lleis: La *Foreign Trade Act* regula la exportació i importació de béns. Actualment l'espectre s'ha ampliat i s'inclouen serveis de consultoria, legals, finances, enginyeria, disseny, disseny informàtic i serveis culturals i artístics. Així mateix, també abasta patents, marques, drets de reproducció, plans de disseny de xips informàtics i altres tipus de propietat intel·lectual. La *Customs Act* regula el despatx duaner i el cobrament d'aranzels.

La legislació relativa als intercanvis comercials amb l'exterior també inclou: La *Trade Remedy Act* (anomenat oficialment *Act on the Investigation of Unfair International Trade Practices & Remedy against Injury to Industry*) i el *Trade Remedy Decree*, regulen la investigació i supervisió de pràctiques comercials deslleials. L'*Enforcement Decree of Foreign Trade Act* és un decret que conté el desenvolupament del *Foreign Trade Act*.

Tramitació de les importacions

Totes les mercaderies poden ser importades lliurement, excepte en el cas d'articles que puguin entrar en conflicte en matèria de seguretat nacional, salut pública i medi ambient. Per exemple la importació de residus requereix l'aprovació del Ministeri de Medi Ambient. Algunes categories com en el cas dels productes farmacèutics o l'equipament mèdic estan subjectes a un registre o aprovació especial a la importació. La sol·licitud de llicències és estudiada cas per cas per l'agència o administració corresponent segons la naturalesa de la mercaderia, sent extremadament estrictes amb productes de granja. De la mateixa forma, el MOTIE i la *Korean*

Customs Service, publiquen anualment la denominada *Negative List*. També coneguda com *Export & Import Notice*, és una nota oficial on *The Customs Trade* enumera les mercaderies sotmeses a alguna restricció o prohibició d'entrada al país.

Seixanta categories de productes agrícoles i de consum diari importats per Corea del Sud sota els procediments duaners de la OMC es distribueixen en el país a través d'algun dels següents mitjans:

Importació per empreses comercials de l'Estat designades com l'antic Ministeri d'Alimentació, Agricultura, Silvicultura i Pesca (MIFAFF) succeït al 2013 pel Ministeri d'agricultura, alimentació i assumptes rurals. En aquest apartat s'inclouen articles com l'arròs, les patates i altres catorze articles de primera necessitat. Importació mitjançant licitació. Distribució cas per cas dels drets d'importació a l'usuari final.

La importació de carn de vedella es troba totalment liberalitzada des que el Ministeri d'agricultura, alimentació i assumptes rurals va acabar amb el monopoli de importació i distribució estatal. No obstant i degut a l'alarma sanitària generada pels casos detectats a l'exterior de encefalopatia espongiforme bovina (EBB) tan sols alguns països poden exportar carn de vedella a Corea del Sud.

Sota el marc legal del *Foreign Trade Act*, per efectuar intercanvis comercials amb Corea del Sud, només és necessària la declaració d'importació (excepte en el cas d'articles especials). A més, el sistema electrònic d'intercanvi de dades (EDI) present a tot el país permet la declaració d'importacions a través d'internet.

Pels productes que és precís llicència, aquesta s'aprova de conformitat amb l'agència governamental, o per l'associació de fabricants afectats. Això sol passar amb els productes farmacèutics, aparells mèdics, i productes alimentaris que han de sotmetre's moltes vegades a costoses proves i inspeccions. Pels productes càrnics i plantes, i les seves transformacions és necessita un certificat sanitari o fitosanitari.

En el que afecta a l'ALC KOR-EU, els exportadors d'ambdós països hauran de registrar-se davant les autoritats duaneres nacionals per beneficiar-se dels aranzels indicats a l'acord.

8.2.1.1 Aranzels

La *Customs Act* regula el règim duaner a Corea del Sud sota la jurisdicció del Ministeri d'estratègia i finances i la *Korea Customs Service* (KCS). El país utilitza el Sistema Harmonitzat de Designació i Codificació de Mercaderies (HS).

Quasi tots els aranzels són *ad valorem*. També existeixen unes taxes específiques aplicables a alguns productes, mentre que en altres es combina el càlcul *ad valorem* amb taxes específiques.

Els aranzels de la majoria de productes industrials són del 8%, encara que molts béns d'equip i components utilitzats a la fabricació de productes per l'exportació es beneficien d'un aranzel zero.

Els aranzels de productes agrícoles són més elevats i es situen normalment entre el 30% i el 50%, amb aranzels molt alts en alguns productes com l'all 360%, castanyes 219% o cebes 135%.

Exempts d'impostos o amb un règim reduït: Materials per ús educatiu i software. Determinada maquinària, materials i components per indústries com l'alta tecnologia o l'aeroespacial. A més, sempre que no existeixi oferta local d'un determinat tipus de maquinària, aquesta es podrà

importar lliure d'impostos. Articles de consum amb un tipus de gravamen elevat (cervesa i whisky 30%, tabac 40%, vehicles importats 10%). Articles personals importats de l'estranger entre un 25 i un 65%.

Les importacions es calculen amb el seu valor CIF (Cost Insurance and Freight). El principal mètode que s'utilitza és el valor de transacció, sobre la base del preu efectivament pagat o per pagar pel comprador. Quan aquest no es pugui aplicar, la valoració es determina utilitzant, en el següent ordre: el valor de les mercaderies idèntiques o similars, el preu de venda en un mercat intern i el valor reconstruït.

El tipus general de l'Impost sobre Valor Afegit (IVA) és del 10%, mentre que en determinats productes de consum incorporen un gravamen del 5 al 20% en concepte d'impostos especials, i altres són exempts, com és el cas dels béns de primera necessitat.

Actualment la declaració d'importació es pot realitzar de forma prèvia a l'arribada de les mercaderies, una vegada que aquestes hagin set embarcades al país exportador. Avui en dia, el despatx de les importacions, incloent els procediments de declaració i els sistemes d'administració de la càrrega estan totalment informatitzats, quedant el *Korea Customs Service* (KCS) connectat amb els 15 organismes encarregats d'aprovar determinades importacions per que cada prescripció en matèria d'importació pugui ser comprovada a l'instant. Els béns utilitzats a la producció de béns exportats estan exempts de taxes i IVA sota el concepte de "drawback". Aquest sistema permet a les empreses el reemborsament dels drets de duana i altres impostos exigits. És la KCS a través de les seves oficines regionals qui s'encarrega de verificar la documentació necessària per obtenir la devolució d'impostos d'importació, d'acord amb la normativa vigent establerta per l'antic Ministeri d'economia i coneixement succeït pel Ministeri de comerç, indústria i energia.

El termini de validesa de les autoritzacions d'importació que expedeixen les autoritats competents sota el règim de perfeccionament actiu serà de sis mesos. Les autoritats duaneres gaudeixen d'un elevat grau de discrecionalitat, podent reduir o augmentar (fins un 40%), cas per cas, els aranzels aplicats a una operació en funció de la seva valoració. Els aranzels són més elevats pels productes de consum i en els productes agrícoles, especialment en aquells dels que existeix producció local. Aquesta mesura és revisada anualment i és el KCS l'encarregat d'editar una llista amb els articles susceptibles d'experimentar algun canvi, estant encaminat a protegir certs sectors industrials de les importacions. Fins i tot així, l'aplicació arbitrària d'aranzels a la importació ha set comunament un motiu de protesta per part dels operadors estrangers a Corea del Sud, pel que el servei de duanes planeja estandarditzar aquest sistema de quotes. Un total de 120 articles van ser susceptibles d'aquests ajustaments al 2008. Incloent la reducció a zero dels aranzels sobre productes de matèria prima com polietilè (plàstic tèrmic utilitzat en béns de consum), farina, fils de cotó, etc.

Aquesta política d'ajustament permet imposar una taxa màxima del 100% en determinats productes si les importacions creixen de manera que puguin danyar als empresaris o mercats locals. El MOSF pretén retirar paulatinament aquests ajustaments per evitar friccions comercials internacionals i defensar les decisions del consumidor.

Descomptes i exempcions es troben presents per determinades importacions i és el MOSF qui freqüentment actualitza la llista d'articles aptes, que inclouen equips d'automatització industrial, béns d'alta tecnologia i equip d'investigació. La reducció de taxes fins un 50% és aplicable a la importació de determinats equips pel control o la reducció de la contaminació. El

Foreign Investment Promotion Act permet les importacions lliures d'impostos de béns de capital a inversors estrangers que siguin aptes de reduccions i exempcions generals d'impostos.

Sota l'Acord Internacional de Telecomunicacions (ITA) relatiu al comerç d'ordinadors, semiconductors i equips de telecomunicacions, Corea del Sud reduirà gradualment els drets aranzelarís sobre aquests productes. Cal senyalar que els components, parts i altres materials utilitzats a la fabricació d'aquests productes ja estaven exempts del pagament d'aranzels des de maig del 2001. També, a l'abril de 2006 va entrar en vigor un acord per eliminar aranzels sobre xips MPC amb USA, UE, Japó i Taiwan. Altres iniciatives a l'auspici de la OMC han permès que Corea del Sud es trobi en procés de reduir els aranzels en casi o tots els productes dels sectors de paper, joguines, acer, mobles o maquinària agrícola.

Els drets aranzelarís en duana es poden pagar dins dels 15 dies següents a la presentació de la declaració d'importació. El retràs en els pagaments dona lloc a un recàrrec del 3% de la suma deguda durant el primer mes i del 1,2% durant cada un dels mesos subsegüents. La declaració fraudulenta del valor imposable o les clarificacions aranzelàries incorrectes es castiguen amb sancions penals de fins a tres anys o sanció administrativa equivalent al quintuple de la quantitat evadida. Si el KCS detecta que s'ha pagat una suma inferior a la deguda, s'aplicarà un recàrrec del 10%.

Els inversors estrangers compten com a mínim amb sis mesos per importar tot el necessari per posar en marxa una fàbrica o instal·lació. Si el producte final té com a destí l'exportació, no es posen pràcticament límits a les importacions sempre que aquestes contribueixin directament a les exportacions. Així, obtenir el vist i plau per una empresa, com per exemple del sector petroquímic, en ocasions està subjecte a la habilitat de l'inversor de garantir el subministrament de matèries primes. Per altra banda, l'empresa podrà importar les mercaderies sota el règim de perfeccionament actiu, amb suspensió de pagament dels impostos d'importació i altres recàrrecs.

Es mantenen, per altra banda, nombroses barreres no aranzelàries que dificulten la importació. Dins d'aquestes destaquen: la lentitud en els procediments de certificació o homologació, les barreres fitosanitàries, requisits injustificadament estrictes per la certificació i homologació, una complicada normativa d'origen, elevats gravàmens i, en algunes ocasions, discriminació impositiva davant determinats productes estrangers, falta de transparència en lleis i regulacions i arbitrarietat a l'aplicació de les mateixes.

En el que respecta a la UE, amb l'ALC entre Corea del Sud i la Unió Europea (provisionalment aplicat des de 2011 i formalment ratificat el desembre de 2015) es van, progressivament, eliminant els aranzels comercials. Amb aquest acord s'arribaran a eliminar els aranzels comercials, encara que de forma escalonada per limitar els danys que puguin patir els productes més sensibles a la competència europea. Podem veure, per tant que els productes que tenen un aranzel més alt són els que tardaran més a eliminar-lo.

Això ha passat amb alguns productes càrnics, com la carn de vedella, que partia d'un aranzel del 40%, i que hauran d'esperar 16 anys per eliminar-lo; en el cas del porcí, i de forma general, tardaran 11 anys en eliminar l'aranzel inicial que partia d'entre un 22 a 27%; en el cas de les taronges es manté l'aranzel del 50%, encara que s'estableixen quotes anuals al llarg de 13 anys, que aniran augmentant des de 20 a 60 Tm, i que estarien exemptes del pagament de l'aranzel.

Règims econòmics duaners especials

Zones franques

Existeixen tres tipus de zones franques:

- Zones franques designades per inspecció duanera i emmagatzematge previ, sent de sis mesos el període màxim d'emmagatzematge.
- Zones franques autoritzades per l'emmagatzematge, exhibicions o vendes lliures d'impostos. Així, per exemple el centre d'exposicions de Corea del Sud, COEX, a Seül, actua com una zona franca i els articles destinats a formar part d'una exposició poden ser emmagatzemats sense cap cost durant el temps de duració de l'exposició. El període d'emmagatzematge màxim és d'un any.
- Zones franques integrades que estan autoritzades a desenvolupar totes les funcions del cas anterior en un espai únic integrat. No existeix límit temporal d'emmagatzematge.

Zones de lliure comerç

A l'any 2004 el govern va unificar a través de l'*Act on the Designation of Free-Trade Zones* les lleis que des de l'any 2000 existien al respecte. Així, el govern va designar varies zones de lliure comerç per la transformació de béns intermedis importats a productes elaborats per l'exportació. Les zones de lliure comerç es configuren com àrees industrials especialment concebudes perquè les empreses puguin elaborar, acoblar o processar béns per la seva posterior exportació utilitzant matèries primes importades lliures d'impostos o béns semielaborats. Aquestes zones ofereixen incentius fiscals a les empreses d'inversió estrangera.

Actualment existeixen vuit complexos industrials configurats com zones de lliure comerç situats a Masan, Iksan, Gunsan, Daebul, Donghae, Yulchon, Ulsan i Gimje. A més de sis zones portuàries, incloent l'aeroport d'Incheon, els ports de Busan, Gwangyang, Incheon i Gunsan.

A més d'aquestes hi ha sis Zones de Llibertat Econòmica (FEZ), que també poden tenir exempció aranzelària durant un període determinat per les empreses que s'hi instal·len.

8.2.1.2 Homologació i certificació de productes i etiquetatge

El sistema de normalització sudcoreà té una doble vessant:

- Reglaments tècnics de caràcter obligatori que són elaborats pels ministeris i organismes oficials en la matèria de seguretat nacional, salut o medi ambient, o la relativa a productes industrials com els aparells elèctrics, de gas, els vehicles de motor i els equips de telecomunicacions.
- Normes voluntàries. Normes no especificades en els reglaments tècnics i per tant no obligatòries.

Existeixen altres normes no harmonitzades que són específiques de Corea del Sud al no comptar amb una norma internacional afí, com en el cas del *kimchi* (plat típic de la gastronomia sudcoreana), o bé perquè no poden ser harmonitzades a l'estar vinculades amb altres reglaments nacionals.

Corea del Sud té implantats els sistemes de qualitat ISO 9000 i ISO 14000, ja que les empreses sudcoreanes entenen que és necessari complir amb aquests sistemes de gestió empresarial i medi ambiental per poder competir en mercats internacionals.

La falta de transparència i una insuficient coordinació han donat lloc a un sistema de normalització i certificació bastant complex, en el que normalment es sobreposen les competències d'alguns ministeris i organismes per determinats productes. La *Korean Agency for Technology and Standards* (KATS) és la institució nacional de normalització encarregada de fer convergir els estàndards sudcoreans amb la demanda internacional i així protegir al consumidor, facilitar la internacionalització de les pimes sudcoreanes, així com reduir progressivament barreres innecessàries al comerç. Té la competència de vigilar el mercat per què es compleixin les normes dels productes certificats amb les sigles de control KS. Des de 2009 certifica productes amb les sigles KS quan estableix un determinat nivell de qualitat. Corea del Sud és signatària de l'acord d'estàndards del GATT.

La KATS examina les normes i després de la seva revisió es publiquen els resultats a la Gasetta Oficial, adoptant sempre que sigui possible, normes internacionals a l'establir normes noves o modificar-ne d'anteriors.

Productes agroalimentaris

La responsabilitat legislativa de la reglamentació de la innocuïtat i qualitat dels aliments correspon a la *Korean Food and Drug Administration* (KFDA), les principals lleis són tres: *Food Sanitation Act*, *Code of Food* i *Korea Food Additives Code*.

Encara que la KFDA accepta generalment els estàndards o els seus equivalents comuns als països desenvolupats.

Productes agroquímics

Només els importadors autoritzats pel Ministeri d'agricultura, alimentació i assumptes rurals poden importar i distribuir aquest tipus de productes.

Indústria automobilística

L'*Automobile Management Act* regula el sector centrant-se en la seguretat dels vehicles i aspectes com el disseny, sistema de combustió i elèctric, estructura o materials utilitzats. La normativa *Noise and Vibration Control Act*, obliga a emplenar el procediment de certificació de soroll i emissió de gasos abans de la venda al públic. Aquesta certificació és un dels temes més problemàtics pels exportadors estrangers de vehicles a Corea del Sud, degut a una legislació diferent a l'europea. En quant al sistema de certificació sobre la seguretat de vehicles, el fabricant o importador, que estigui registrat a la *Korea Transportation Safety Authority* pot vendre vehicles, després de la tramitació de la certificació de soroll i emissió de gas, amb la seva pròpia certificació.

Productes elèctrics i electrònics

Es requereix una certificació per part de la *Korea Electric Testing Institute* (KETI), *Korea Testing Laboratory* (KTL) i *EMC Research Institute* (ERI) per productes amb una tensió entre 50 i 1000 volts.

Segons la normativa vigent de la llei *Electrical Appliances Safety Control Act*, els productes elèctrics d'alt risc (53 tipus de productes elèctrics) requereixen la *Safety Certification* que estableix doble certificació; al producte (product test) i al procés de producció (factory inspection) la tramitació de la qual requereix uns 30-40 dies des de la data de sol·licitud i és de caràcter obligatori a Corea del Sud encara que el producte referit tingui qualsevol altra

homologació internacional. Els 95 tipus de productes elèctrics que es consideren de baix risc estan subjectes a *Self Regulatory Safety Confirmation* que requereix només *product test*.

Aparells de gas

Per la cuina de les llars, cuina de restaurants, així com equips industrials d'aire o gas comprimit. Requereixen una certificació per part de l'*Act of Control for Safety of Liquified Gas* i l'*Industrial Safety and Health Act* juntament amb una inspecció de seguretat per part de la *Korea Gas Safety Corporation*. Són necessaris de 30 a 90 dies pels assajos requerits des de la data de la sol·licitud de la homologació.

Medicaments

La seva importació està regulada per la *Pharmaceutical Affairs Act*. L'importador local pot sol·licitar l'autorització de importació a la *Korean Food and Drug Administration (KFDA)*, després del registre del medicament. Haurà de complir una sèrie de requisits tals com que l'importador haurà de ser una empresa amb llicència de la KFDA per la importació i distribució de medicaments al país i ha d'estar domiciliat a Corea del Sud. Per registrar un medicament és necessari indicar: la composició exacta del producte, el seu procés de fabricació, relació de probes a laboratori i certificació de lliure venda.

Per les matèries primes farmacèutiques no es requereix l'autorització de importació de la KFDA.

Cosmètics

Per registrar un cosmètic, l'importador ha d'indicar la composició exacta del producte, el seu procés de fabricació i les probes a laboratori que demostrin la seva eficàcia, es divideixen en funcionals i altres. Pels cosmètics funcionals, és necessària una autorització de la KFDA prèvia demostració d'eficàcia i seguretat per l'ús humà. El registre exigeix dades sobre l'eficàcia del producte al país d'origen de com a mínim cinc anys d'antiguitat. Per la resta de cosmètics es requereix una sèrie del registre a la *Korea Pharmaceutical Traders Association*. L'exportador ha d'entregar a través de l'importador local els documents de les certificacions de fabricació i de lliure venda en el país exportador.

La *Korea Laboratory Accreditation Scheme (KOLAS)* sota la tutela de la *Korean Agency for Technology and Standards* és l'encarregada de gestionar els processos d'homologació i laboratoris que compleixin amb els requisits de KOLAS. Tota la informació tècnica relativa a aquest aspecte es publica periòdicament a la pàgina de la *Korean Agency for Technology and Standards*.

Etiquetat

Corea del Sud manté la obligatorietat de l'etiquetat amb indicació del país d'origen (no s'admeten organitzacions supranacionals) per totes les mercaderies i en la menor unitat de producte. El MOTIE exigeix que tals indicacions no siguin de posar i treure, i tinguin un caràcter d'impressió permanent.

La *Korean Food and Drug Administration (KFDA)* és responsable de les normes d'etiquetat i envasat d'aliments segons marquen les directrius de la *Food Sanitation Act*. Existeix la prohibició de l'etiquetat fals o que pugui induir a error, les prescripcions d'etiquetat d'origen són obligatòries tant per mercaderies importades com per nacionals. En els envasos dels aliments han de figurar els ingredients.

Existeixen prescripcions obligatòries en matèria d'etiquetat de productes nacionals o importats modificats genèticament en concret pel blat de moro, la soja i la patata fresca, així com per altres aliments que continguin aquests productes, i pels productes orgànics i funcionals.

8.2.2 Comerç exterior

Cal destacar que Corea del Sud és un dels països més proteccionistes de la OMC, especialment en el que es refereix a productes agroalimentaris i de consum, com indica el nombre de processos de solució de diferències dels que es parteix en tal organització, degut a la existència de nombroses reglamentacions internes sobre registres, estàndards, certificacions, requisits fitosanitaris... que constitueixen una autèntica bateria de barreres no aranzelàries. Pel 2014 la taxa d'obertura comercial es situava per sobre del 80%. Dins del creixement accelerat del comerç exterior sudcoreà pràcticament tots els països mostren un creixement a les seves xifres d'intercanvi bilateral.

El pes de la Xina creix, desplaçant al Japó com primer soci i distanciant-se cada vegada més dels Estats Units. Per altra banda, encara que no s'aprecii a les xifres dels quadres estadístics, s'està incrementant el pes de països emergents en àrees com el Sud-est Asiàtic i Sud-Amèrica.

Un dels motius d'aquesta tendència creixent de la Xina és l'existència d'importants inversions sudcoreanes a la Xina, destinades a deslocalitzar inversions productives. Aquestes empreses venen en molts casos els seus productes a empreses sudcoreanes que els incorporen als seus productes o els comercialitzen directament. Parlant de forma general, el Japó i EUA han anat perdent pes relatiu en el comerç sudcoreà en benefici de la Xina.

En qualsevol cas, cal senyalar que el Japó segueix sent, juntament amb Austràlia, Alemanya i els exportadors de petroli, dels escassos països que mantenen superàvit comercial amb Corea del Sud.

Les importacions de la unió europea preses en conjunt col·locarien a aquesta com quart proveïdor i amb un petit superàvit en els últims anys amb una quota molt similar a la dels Estats Units. Per països, Alemanya és, amb gran diferència, el major exportador comunitari i l'únic que ocupa una posició destacada.

Per últim cal senyalar que la dependència de l'exterior per l'abastiment energètic fa que països productors de petroli com Aràbia Saudita, Emirats Àrabs Units, Gabon, Nigèria o Angola, a més d'Austràlia com subministrador de matèries primeres, tendeixin a augmentar la seva quota de mercat. Això ha fet que els països proveïdors de béns transformats hagin patit un descens generalitzat en el seu pes dins de les importacions sudcoreanes, degut en part a la rigidesa de la demanda de certs subministres, i a un descens major de les importacions.

Distribució del comerç per països

A la següent taula veiem l'exportació separada per països del 2014 al 2017 en milers de milions de USD.

Exportació per països (principals països clients)

Dades en milers de milions de USD	<u>2014</u>	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2017</u>
Xina	145	137	124	142
Estats Units	70	70	66	68
Hong Kong	27	30	33	39
Vietnam	22	28	33	47
Japó	32	26	24	26
Singapur	32	15	12	11
Taiwan	15	12	12	14
Índia	13	12	12	15
Mèxic	11	11	10	10
TOTAL	572	526	495	573

Figura 15, Exportació per països (principals països clients), Font: KITA, Korean International Trade Association

Amb aquestes xifres podem apreciar clarament la importància de les exportacions sudcoreanes, a la següent taula veiem la importació separada per països del 2014 al 2017 en milers de milions de USD.

Importació per països (principals països proveïdors)

Dades en milers de milions de USD	<u>2014</u>	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2017</u>
Xina	90	90	87	97
Japó	53	46	47	55
Estats Units	45	44	43	50
Alemanya	21	21	19	19
Taiwan	16	17	16	18
Aràbia Saudita	37	20	16	19
Austràlia	25	16	15	19
Vietnam	8	10	12	16
Qatar	25	16	10	11
TOTAL	525	436	406	478

Figura 16, Importació per països (principals països proveïdors), Font: KITA, Korean International Trade Association

Clarament veiem la importància del comerç sudcoreà tant en exportacions com importacions, especialment pels principals països clients i proveïdors.

Corea del Sud és un país fortament dependent de la importació de matèries primes, especialment petroli i combustibles, que han suposat, en conjunt i anualment un 33% de les seves importacions. Això la fa molt vulnerable a les variacions de preus en els mercats internacionals, exposant-la a xocs d'oferta. Com s'ha dit, les exportacions sudcoreanes incorporen un alt percentatge de components importats, normalment productes de gran valor afegit importats del Japó o EUA o molt intensius en mà d'obra, que s'adquireixen a la Xina. Per aquesta raó, el comerç té una estructura fortament intraindustrial. Això explica la importància

dels sectors de electrònica i telecomunicacions, maquinària mecànica i equips de precisió, òptica, fotografia i per últim, vehicles, automòbils i tractors.

Les exportacions sudcoreanes es troben concentrades en uns pocs capítols, ja que entre els quatre primers sumen més del 50% del total de les exportacions. D'aquests capítols, el més important és el de maquinària i material elèctric, bàsicament electrònica de consum, components electrònics i electrodomèstics, que suposa aproximadament la quarta part de les vendes a l'exterior. Aquí es troben incloses les vendes de les "chaebols" més conegudes a nivell internacional, Samsung i LG.

El sector de l'automoció és un altre dels puntals de la indústria sudcoreana i del seu sector exterior, constituint el segon capítol de vendes, principalment de vehicles Hyundai i Kia.

Tot i no tenir jaciments de petroli ni de gas natural, Corea del Sud compta amb una important capacitat de refinament de productes petroquímics, part dels quals són exportats, sent la Xina amb diferència el principal mercat pels mateixos.

La maquinària mecànica la segueix d'a prop en importància, sent els principals destins la Xina, EUA i el Japó.

A l'actualitat, el sector de la construcció naval sudcoreà, encara que cada vegada pateix més competència de la Xina, és un líder mundial en quant a la cartera de demandes.

Seguidament veiem les taules dels productes exportats i importats a 2017 amb el codi HS internacional, el valor en milers de USD i el pes total dins de les exportacions a la primera taula i importacions a la segona.

Principals productes exportats a 2017

Codi internacional	HS	Producte	Valor 2017 (milers de USD)	Del total
854232		Memòries informàtiques	60.506.908	10,56%
271019		Altres (dins de petroli)	25.307.116	4,42%
854231		Processadors i controladors	21.359.846	3,73%
870323		Vehicles de cilindrada superior a 1,500 cc	19.133.380	3,34%
890120		Vaixells de càrrega	13.146.161	2,29%
901380		Altres dispositius, aparells i instruments	14.479.268	2,53%
271012		Olis lleugers i preparats	8.230.703	1,44%
870899		Altres parts i accessoris de vehicles	8.786.390	1,53%
847330		Parts i accessoris de maquinària	7.481.728	1,31%

Figura 17, Principals productes exportats a 2017, Font: KITA, Korean International Trade Association

A continuació tenim la taula de principals productes importats a 2017.

Principals productes importats a 2017

Codi HS internacional	Producte	Valor 2017 (milers de USD)	Del total
270900	Olis petrolífers i altres olis	59.602.861	12,47%
271111	Gas natural (líquid)	15.615.666	3,27%
848620	Maquines i aparells per la manufactura de semiconductors	13.592.072	2,84%
854231	Processadors i controladors	17.430.919	3,65%
271012	Olis lleugers i preparats	11.120.896	2,33%
270112	Carbó d'hulla	13.480.829	2,82%
854232	Memòries	10.916.154	2,28%
851770	Parts de telèfons	6.472.242	1,35%
260300	Mineral de coure i altres concentrats	3.579.760	0,75%

Figura 18, Principals productes importats a 2017, Font: KITA, Korean International Trade Association

Com podem veure a les taules de productes importats i exportats, el sector de la indústria electrònica és molt important donades les empreses operadores a nivell global com Samsung i SK.

La competitivitat de les drassanes sudcoreanes radica fonamentalment a la seva tecnologia, flexibilitat i eficiència. Cap de les drassanes espanyoles pot competir en mida, volum o eficiència amb les drassanes sudcoreanes.

Les drassanes tenen una quota mundial del 30% i són de mitja entre 15 i 18 vegades més grans que les espanyoles. Els preus i terminis d'entrega solen ser la meitat que els espanyols, amb qualitats similars o superiors.

Les drassanes petites, no obstant, es troben en una situació molt diferent. La majoria estan en bancarrota i no han pogut adaptar-se prou ràpidament per ser proveïdors de les grans o especialistes d'algun nínxol. Moltes d'elles afronten suspensions de pagaments i el govern sembla inclinar-se amb claredat al suport exclusiu dels que semblen més prometedors, és a dir, els més grans. La reconversió de les drassanes petites per trobar el seu nínxol de mercat o ser proveïdors eficients o especialitzats dels grans és una tasca àrdua sent probable la seva futura desaparició.

Cluster de l'acer i indústria auxiliar

La indústria auxiliar, a la que s'inclouen la indústria de les drassanes, el sector de l'acer, la automobilística, la de transport de contenidors i la de components elèctrics, influeix de manera decisiva a la indústria de drassanes i proporciona economies d'escala i eficiència que són impossibles d'igualar en altres països.

KOIMA, associació d'importadors sudcoreans, que generalment no existeixen en altres països, per la compra de grans volums d'*inputs* per la producció local, que aconsegueix la obtenció de millors preus en pràcticament tots els àmbits.

Existeixen 21 universitats especialitzades en el sector que graduen cada any promocions d'enginyers navals. Pocs països tenen tantes universitats especialitzades en el sector marítim i naval com té Corea del Sud. El personal sudcoreà està ben format i és tècnicament molt competent.

El centres d'investigació públics així com ministeris que han invertit més de 400 milions de dòlars per la investigació en drassanes, construcció de vaixells i plantes offshore. De manera privada també s'inverteixen molts diners però per part de grans drassanes en I+D.

Per la part d'ajudes de bancs, destaquen les ajudes de KEXIM (Korean Exim Bank), KDB (Korean Development Bank) i K-SURE (Companyia asseguradora de crèdits a la exportació). En certa mesura, aquests bancs han protagonitzat una nacionalització parcial del sector mitjançant la compra d'accions fins tenir la majoria del capital en drassanes com DAE Sun i SUNDONG per part de KEXIM i de STX o&S i DSME per part del KDB.

Existeixen també, ajudes fiscals com vacances fiscals amb 5 anys d'extensió en el pagament del IS, subvencions que poden ser d'entre el 5 i el 15% de la inversió i regulacions més flexibles a les internacionals per realitzar les amortitzacions de l'alta tecnologia o en zones especials d'inversió. El govern sudcoreà també restringeix l'exportació de matèries primes per assegurar el stock de les drassanes, la indústria automobilística i la de components electrònics.

Les millors oportunitats per les drassanes espanyoles es troben a la subcontractació de la construcció de vaixells i la venda d'equipament específic i d'alta tecnologia com equips de telecomunicacions o equips militars donat el seu pressupost en defensa per la complicada posició geopolítica que ocupa.

8.2.3 Balança de pagaments

El creixement del país es basa en el dinamisme de les seves exportacions, la balança comercial ha constituït el principal sosteniment de la balança de pagaments, mantenint uns apreciables superàvits, que han permès augmentar la inversió.

La balança de rendes ha mostrat un comportament positiu, suportat a les rendes d'inversió, que a pesar de les dificultats passades han compensat la caiguda en el saldo de rendes del treball.

Seguidament podem veure el quadre de la balança de pagaments dels anys 2014, 2015 i 2016.

Quadre de la balança de pagaments

Dades en milers de milions de USD	2014	2015	2016
Compte corrent	84,4	105,9	98,3
Balança comercial (Saldo)	88,9	122,2	120,4
Balança de serveis (Saldo)	-3,7	-14,9	-17,6
Balança de rendes primàries (Saldo)	4,2	3,6	1,5
Balança de rendes secundàries (Saldo)	-5	-5	-6
Compte de capital	0	-0,1	0
Compte financer	89,3	106,2	100,3
Inversions directes	18,8	19,7	16,4
Inversions de cartera	30,6	49,5	66,3
Altres inversions	25,9	23,3	13,1
Derivats financers	-3,8	1,8	-3,2
Reserves	17,9	12,1	7,7

Figura 19, Quadre de la balança de pagaments, Font: Bank of Korea

Al compte de capital i financer cal senyalar l'habitual dèficit a l'apartat d'inversions directes i en altres inversions a curt termini, reflectint tant l'increment de les inversions sudcoreanes a l'exterior com una caiguda a les inversions estrangeres a Corea del Sud. La inversió en cartera no obstant presenta sempre un fort saldo positiu.

8.2.4 Inversió estrangera

8.2.4.1 Marc legal

La llei fonamental que regulava la inversió estrangera en cartera a Corea del Sud era la *Foreign Investment Promotion Act* (FIPA) fins que al 2013, juntament amb la *Environmental Friendly Promotion Act* (EFAPA) es van integrar en un sol acte anomenat "*The Act on Promotion Eco-Friendly Agriculture and Management and Assistance of Organic Foods, etc.*" per preservar l'ecologia agrícola no utilitzant o minimitzant l'ús de pesticides sintètics i fertilitzants químics entre altres, promocionant així el subministrament d'aliments orgànics processats.

Per aliments processats, hi ha un conveni d'equivalència entre Corea del Sud i els Estats Units des de l'1 de juliol de 2014 i entre Corea del Sud i la Unió Europea des de l'1 de febrer de 2015. En virtut del mateix, aquests països accepten els sistemes orgànics dels altres, permetent l'exportació de productes alimentaris com orgànics sense la necessitat d'una certificació addicional, excepte les d'etiquetat en condicions específiques.

8.2.4.2 Tipus de societats i formes d'implantació

Segons el Codi Mercantil hi ha quatre tipus de societats a Corea del Sud: *hapmyong-hoisa* (partnership company) de responsabilitat il·limitada, *hapja-hoisa* (limited partnership companies) de responsabilitat limitada, *jusik-hoisa* o societat anònima i *yuhanhoisa* o societat de responsabilitat limitada.

D'aquests quatre tipus de societats el més comú a Corea del Sud és la societat anònima o *jusik-hoisa*, ja que les tres restants representen menys del 10% del total de les societats existents al país.

El capital mínim requerit per formar una corporació a Corea del Sud és de cent milions de wons, i les accions, en general, han de tenir un valor nominal mínim de cinc mil wons. Les accions per valor de menys de cinc mil wons poden vendre's només amb l'aprovació del tribunal. Altres característiques de les empreses de valors a Corea del Sud: una societat, generalment, no pot comprar les seves pròpies accions, si el 40% o més de les accions d'una subsidiària pertanyen a l'empresa matriu, la filial no pot adquirir les accions de la seva matriu, els dividendes poden ser emesos amb diners en efectiu o accions, limitat al 50% dels dividendes; dividendes temporals no són permesos.

Constitució de societats

Per establir una *jusik-hoisa* o societat anònima és necessària la seva notificació al Ministeri de comerç, indústria i energia a través de les *Foreign Investment Notification and Registration Institution (FINRI)*. Si bé existeixen notables diferències entre els diversos tipus d'empreses, principalment en termes de fiscalitat i responsabilitat jurídica; les formalitats legals requerides per l'establiment d'un tipus o altre de societat són molt similars a les requerides per la constitució d'una *jusik-hoisa*.

La societat ha d'estar formada per un mínim de tres membres, a excepció de les empreses petites (aquelles amb menys de 50 treballadors) que des de 2001 poden establir-se amb un únic membre fundador.

El capital mínim de 100 milions de wons ha de ser depositat amb la moneda local. El nombre d'accions emeses en el moment de la subscripció ha de ser com a mínim una quarta part del total. El valor nominal mínim de les mateixes és de 100 wons, poden ser comunes o preferents i totes elles han d'atorgar dret a vot. Qualsevol inversió estrangera realitzada al país haurà de ser notificada bé al banc amb el que l'empresa realitzi les seves operacions amb moneda estrangera, o bé a Invest Korea, organisme depenent de KOTRA. Després de l'acceptació, l'inversor estranger o el seu representant (autoritzat notarialment), haurà de dirigir-se a l'oficina fiscal de la zona d'inversió, o bé a les pròpies oficines de KOTRA per formalitzar el registre del negoci. Després del mateix, i el pagament dels impostos corresponents, l'empresa pot començar a operar; pot contractar, adquirir drets i obligacions, posseir propietat intangible com patents i copyrights, comprar terrenys i obtenir crèdit. Tanmateix, serà necessari registrar l'empresa com a *foreign invested company*.

En ocasions el grau de formalitats requerides per una constitució societària a Corea del Sud pot resultar complex amb l'aparició d'autoritacions i gestions burocràtiques inesperades. L'absència d'una correcta informació en anglès sobre molts dels requisits i tràmits així com la difusa i dispersa informació legal al respecte, pot allargar el procés considerablement. L'organisme públic Invest Korea presta assistència gratuïta per la posta en marxa de societats anònimes estrangeres a Corea del Sud, facilitant les tasques de preparació dels documents necessaris per la seva inscripció al registre.

La creació d'una Joint Venture, s'estableix mitjançant un contracte entre diferents parts. Aquesta és una eina que s'utilitza normalment per la transferència de tecnologia a les empreses sudcoreanes.

Els epígrafs característics que tenen tals acords, comprenen les consideracions sobre les participacions de les parts a la nova societat, la representació de cada part en el Consell de Direcció, i la composició de la direcció executiva de l'empresa. Cal tenir en compte que els consells de direcció de les empreses sudcoreanes requereixen que estiguin presents físicament tots els membres del consell i els representants de la direcció. El director general ha de residir a Corea del Sud.

Altres especificacions que solen constar són les relatives a la relació comercial entre les parts, d'aquestes amb la Joint Venture, la tecnologia que cal ser transferida, subministraments, màrqueting i distribució, la política de dividendes, i quants han de sortir del país, etc...

Els inversors estrangers també poden consultar amb el *Korean Commercial Arbitration Board* (KCAB) per demanar consell, revisar contractes o assessorar sobre els dubtes legals que els sorgeixin. El seu paper pot ser tant de mediadors com d'àrbitres.

Cal tenir en compte que qualsevol inexactitud o interpretació confosa pot donar peu a una renegociació de tal acord entre les parts. Si aquestes arribessin a dirimir-se en un tribunal, el procediment podria ser bastant enutjós.

8.2.4.3 Inversors

El Japó i els Estats Units actuen normalment com a principals inversors a Corea del Sud, Hong Kong ve ocupant els següents llocs, una vegada que Europa, especialment el Regne Unit i Alemanya han anat moderant el seu flux d'inversió els últims anys.

En el sector industrial els principals destins són els sectors de:

- Productes elèctrics i electrònics, on existeixen varies joint ventures amb empreses japoneses i europees per la producció de xips i pantalles LCD. Aquí és de destacar com a punt negatiu la retirada de Philips de la joint venture que mantenia amb LG per la fabricació de pantalles LCD. Encara que han entrat altres multinacionals, com la MERCK o la Otis.
- Automoció, sector que va ser molt afectat per la crisi de finals dels noranta, el que va facilitar l'entrada de fabricants estrangers: Renault va comprar Samsung Motors, General Motors va comprar Daewoo i Daimler Chrysler va prendre un 15% de Hyundai Motors, encara que va vendre la seva participació al 2004. Més recentment Shanghai Automotive Industries Corp. (SAIC) es va interessar pel més petit dels fabricants sudcoreans, Ssangyong Motors, que va passar posteriorment a les mans de la índia Mahindra.
- Productes químics, amb presència important d'empreses europees, com BASF, i en el sector del refinament de petroli, presència de Saudi Aramco a la companyia S-Oil.

8.2.4.4 IDE (inversió estrangera directa) en xifres

D'acord a l'informe d'inversió mundial UNCTAD 2017, els fluxos d'IED cap a Corea del Sud han set més o menys constants durant els últims anys, amb una mitjana al voltant dels 10 mil milions d'USD, però estan disminuint degut als impactes externs, incloent el context econòmic internacional desfavorable.

Després d'una forta caiguda a 2015 degut a la retirada de Tesco, els fluxos van ascendir a uns 10,83 mil milions d'USD a 2016, i va aconseguir un rècord a 2017 amb 22,94 mil milions d'USD en compromisos d'IED, principalment en TI i sectors petroquímics.

L'atractiu de Corea del Sud en termes d'inversió estrangera directa és el resultat del ràpid desenvolupament econòmic del país i l'especialització en noves tecnologies de la informació i comunicació. Però, la manca de transparència general a les regulacions és una gran preocupació pels inversionistes estrangers.

A continuació veiem la taula d'inversió estrangera directa.

Taula d'inversió estrangera directa

Inversió estrangera directa	2014	2015	2016
Flux d'entrada d'IED (milions USD)	9.274	4.104	10.827
Provisió d'IED (milions USD)	640	721	814
Nombre d'inversors greenfield***	144	110	153
IED cap a dins (en % del FBCF****)	2,3	1,0	2,6
IED Stock (en % del PIB)	12,7	13,0	13,1

Figura 20, Inversió estrangera directa, Font: UNCTAD

*Nota: *L'índex de desenvolupament de la IED entrant de la UNCTAD es basa en una proporció de la participació del país a les entrades mundials de IED i la seva participació en el PIB mundial. **L'índex de potencial entrada d'inversió estrangera directa de la UNCTAD es basa en 12 variables econòmiques i estructurals, com el PIB, comerç exterior, IED, infraestructures, l'ús de l'energia, la I+D, l'educació i el risc del país. ***Les inversions de projectes greenfield són una forma d'inversió estrangera directa quan una companyia matriu inicia una nova empresa en un país estranger mitjançant la construcció de noves instal·lacions operatives des de zero. ****La formació bruta de capital fix (FBCF) mesura el valor de les adicions als actius fixes adquirits per empreses, el govern i les llars menys alienacions d'actius fixes venuts o rebutjats.*

A la taula anterior veiem clarament la importància de la inversió estrangera directa.

8.2.4.5 IDE stocks per país i ingressos per indústria

A les següents tres taules podem veure la repartició percentual dels principals països inversors i dels principals sectors invertits.

<u>Principals països inversors</u>	<u>2017, en %</u>	<u>Principals països inversors</u>	<u>2017, en %</u>
Japó	14.4	Singapur	5.5
Estats Units	14.2	Suïssa	5.4
Holanda	8.3	França	5.2
Illes Caiman	6.5	Xina	4.6
Malta	5.7		

Principals sectors invertits	2017, en %
Finances i assegurances	29.0
Comerç majorista i minorista	21.8
Manufactura	17.9
Propietat immoble	8.6
Informació i comunicació	5.2

Figura 21, IDE stocks per país i ingressos per indústria, Font: OECD, Invest Korea

És interessant veure el poc pes de la Xina en comparació amb el del Japó o Estats Units, considerant que la Xina realitza constantment grans inversions estrangeres per millorar el seu comerç, possiblement sigui degut a la manca de necessitat de control de les infraestructures sudcoreanes, ja que actualment ha construït un port i una via de ferrocarril a Corea del Nord accedint així amb més facilitat a les rutes àrtiques.

8.2.4.6 Per què invertir a Corea del Sud?

Punts forts

Els punts forts de Corea del Sud inclouen:

- Força de treball altament qualificada.
- Avançades capacitats de i+d.
- Infraestructures d'alta qualitat.
- Consumidors experts en marques disposats a gastar en productes de qualitat.
- Alt nivell d'ingressos disponibles.
- La solida infraestructura d'enviament de càrrega tant a través dels ports navals com dels aeroports, fan del país un gran centre per expandir-se a altres mercats.

Punts febles

Els punts febles de Corea del Sud inclouen:

- Els marcs reguladors poden ser restrictius i opacs.
- El cost de la mà d'obra es comparativament alt.
- La freqüent negociació de contractes durant una relació comercial és comuna.
- La propietat immoble (arrendada o en propietat) és cara.
- Estàndards únics de la indústria.

Mesures del govern per motivar o restringir l'IDE

Corea del Sud ha implementat mesures per protegir i encoratjar la inversió estrangera, incloent: regulacions per operacions comercials idèntiques per les empreses estrangeres i domèstiques, garanties de remeses externes i disposicions de deducció fiscal. Existeixen algunes prohibicions a la inversió estrangera en específics sectors de l'administració pública, les organitzacions educatives i la defensa nacional.

8.2.4.7 Protecció de la inversió estrangera

- Convenis d'inversió bilaterals firmats per Corea del Sud:

Corea del Sud és signatària d'un gran nombre de convenis, alguns exemples serien: el més recent, Kenya, firmat al 08/07/2014, amb entrada en vigor al 03/05/2017; la Xina, firmat al 07/09/2007, amb entrada en vigor al 01/12/2007; el Japó, firmat al 22/03/2002, amb entrada en vigor al 01/01/2003; i Espanya, firmat al 17/01/1994, amb entrada en vigor al 19/07/1994.

- Controvèrsies internacionals registrades per UNCTAD:

Corea del Sud no ha estat involucrada en cap cas de desacord amb respecte a la inversió estrangera, i fins ara, els desacords bilaterals no han donat lloc a cap expropiació. La UNCTAD ofereix una base de dades a la que s'enumeren els desacords i els països involucrats, informació complementària sobre l'evolució de la solució de controvèrsies internacionals en matèria d'inversions.

- Organitzacions oferint la seva assistència en cas de desacord:

ICCWBO, Cort Internacional d'Arbitratge, Cambra de Comerç Internacional.

ICSID, Centre Internacional d'Arreglament de Diferències relatives a Inversions.

Membre de la Agència Multilateral de Garantia d'Inversions (MIGA), el lloc web de la MIGA ofereix una descripció detallada de totes les garanties que proposa.

8.2.4.8 Comparació de països per la protecció de les inversions

A continuació veiem els índex de protecció de les inversions comparats amb els d'Alemanya, Estats Units i la mitja de la OECD.

Comparació de països per la protecció de les inversions 2017

	Corea del Sud	OECD	USA	Alemanya
Índex de transparència a les transaccions*	7.0	6.0	7.0	5.0
Índex de la responsabilitat dels gerents**	6.0	5.0	9.0	5.0
Índex de poder dels accionistes***	7.0	7.0	4.0	8.0
Índex de la protecció a l'inversor****	7.3	6.5	6.5	6.0

Figura 22, Comparació de països per comparar la protecció de les inversions 2017, Font: Doing Business

Notes: *Com més gran l'índex, més transparents són les condicions de les transaccions. **Com més gran l'índex, més és el gerent responsable personalment. ***Com més gran és l'índex, més fàcil és per als accionistes prendre mesures legals. ****Com més gran és l'índex, més alt és el nivell de protecció dels inversors.

Podem apreciar clarament el gran grau de protecció de les inversions a Corea del Sud a través d'aquests índexs.

8.2.4.9 Tràmits relatius a la inversió estrangera

Llibertat d'establiment garantida, l'adquisició de participacions és possible.

La obligació de declarar l'adquisició de valors o accions d'una empresa nacional ha de ser declarada si:

- La inversió estrangera inicial és, com a mínim, 50 milions de KR per constar com a inversor estranger; o
- La inversió d'un estranger posseeix el 10% o més de les accions totals, juntament amb els drets de vot o és una inversió de capital total.

El préstec a llarg termini previst per un inversionista estranger s'ha de declarar si:

- Una empresa que posseeix el 50% o més del total de les accions emeses o la inversió de capital de la seva empresa matriu estrangera;
- Una empresa que posseeix el 10% o més del total de les accions emeses o la inversió de capital de la seva empresa matriu estrangera;
- Una empresa el qual 50% o més de les seves accions emeses totals o inversió de capital és propietat de la seva empresa matriu estrangera; o
- Una empresa el qual 50% o més de les seves accions emeses totals o inversió de capital és propietat d'una empresa que posseeix el 50% o més de les accions totals emeses o la inversió de capital de l'empresa matriu estrangera.

Els organismes competents per declarar la inversió són: *Invest Korea* i la *Korea Trade-Investment Promotion Agency* (KOTRA).

Per autoritzacions específiques s'ha de sol·licitar l'aprovació del govern en els següents camps: (certs camps estan restringits a la inversió estrangera)

- Completament restringits: Generació d'energia nuclear, transmissió de ràdio i televisió.

Sectors restringits però parcialment oberts:

- No més del 25% de capital estranger: Activitats d'agències de notícies.
- No més del 30% de capital estranger: Generació d'energia hidroelèctrica, generació d'energia tèrmica i altres generacions d'energia.
- No menys del 30% de capital estranger: Publicació de diaris (nota: altres diaris de la mateixa indústria son parcialment oberts, menys del 50% de capital estranger)
- No més del 49% de capital estranger: Transmissió per satèl·lit i altres transmissions, distribució de programes, xarxes de cables, telèfon amb fil, mòbil, satel·lital i altres telecomunicacions.
- No més del 50% de capital estranger: ramaderia, pesca, transmissió i distribució d'electricitat, venda a l'engròs de carn, transport de passatgers i/o càrrega per aigua costera, publicació de revistes i publicacions periòdiques, transport aeri internacional i/o nacional.
- Obert però regulat segons les seves rellevants lleis: cultiu de cereals i altres, excepte arròs i civada; banca comercial nacional, excepte a l'àrea de banca especial; recol·lecció, transport i eliminació de residus radioactius, excepte la gestió de residus radioactius; altra producció química inorgànica, excepte combustible per la generació d'energia nuclear; i altres refinaments, fosa, i aliatge de metalls no ferrosos.

8.2.4.10 Terrenys i edificis

Existeixen diverses solucions temporals: domiciliació de l'habitatge privat del president, en centres de negocis, lloguer de l'oficina en zones favorables per la inversió estrangera, etc. *Invest Korea Plaza* (IKP) compta amb oficines moblades i sales de conferències amb tecnologia punta disponibles per inversors estrangers.

Es pot comprar un terreny, edifici industrial o comercial, sempre que es segueixi la llei per l'adquisició de terrenys per estrangers. En cas d'expropiació, els estrangers tenen dret a compensacions.

8.2.4.11 Ajuda a la inversió

Les formes d'ajuda són: reduccions fiscals, exempcions d'aranzels, subvencions en efectiu, incentius per l'establiment a llocs determinats, i altres tipus d'ajuda al lloguer. Els àmbits més preferits, o privilegiats, són els serveis d'assistència a la indústria, alta tecnologia, serveis d'I+D, fabricació, turisme i assistència social, entre altres.

Hi ha zones geogràfiques privilegiades, les empreses establertes en complexos industrials situats a prop d'un port, aeroport o complexos de distribució tenen més facilitat per dur a terme operacions de comerç internacional.

Corea del Sud a més està molt oberta a l'inversor estranger a les zones franques on les ajudes solen ser més constants. Són la província especial autogovernada de Jeju, les Zones Franques econòmiques de Busan-Jinhae (BJFEZ), de Gwangyang (GFEZ) i la de Incheon (IFEZ).

Totes aquestes ajudes són finançades per la Secretaria de Comerç, Indústria i Energia (MOCIE) i els governs locals.

8.2.4.12 Oportunitats d'inversió

Corea del Sud és un país altament qualificat amb un ràpid creixement, els sectors econòmics clau per a la inversió són la construcció naval, semiconductors, automoció, electrònica (televisió, telèfons mòbils, etc.) i el sector tèxtil. Sectors amb alt potencial serien l'aeroespacial, automoció i peces de recanvi, biotecnologia, exposicions, indústria mediambiental, tecnologia de la informació, logística, nano-indústria, noves fonts d'energia renovable, I+D, desenvolupament immobiliari, semiconductors i turisme.

8.2.5 Deute extern

El deute extern de Corea del Sud es manté a nivells relativament moderats respecte el PIB. En quant a la seva estructura, es troba a prop d'un terç a curt termini, amb el que crea cert risc de liquiditat. Tot i això, el deute extern de Corea del Sud no supera el 30% del seu PIB.

A continuació tenim les xifres de deute extern de Corea del Sud.

Taula del deute extern

Any	2014	2015	2016	2017 esperat
En milers de milions de USD	424	396	381	376
En % del PIB	30,1	28,8	27,0	24,5

Figura 23, Taula del deute extern, Font: Banc Mundial

És clarament apreciable el descens del deute tant en USD com en percentatge del PIB. El servei del deute es manté a nivells raonables i les reserves són molt elevades, cobrint la totalitat del deute a curt termini. La situació financera del país és molt sòlida i solvent.

9 Establir-se en el país

9.1 El mercat

Corea del Sud és un mercat de 51 milions de persones les quals han vist augmentada la seva renda per càpita bruta significativament en els últims anys, amb un augment respecte al 2016 del 7,5%, es situa als 29.730 USD a 2017, donant així poder de compra als consumidors sudcoreans.

Hem de subratllar també els canvis produïts en els gustos i hàbits de consum, degut a l'elevació dels nivells de vida i al major contacte amb l'exterior, fent al consumidor sudcoreà més receptiu als productes estrangers.

A la banda dels productes industrials, a més de les possibilitats de subministrament a la indústria dedicada a abastir el mercat local, és de subratllar l'alt component d'importacions incorporat a algunes de les principals exportacions sudcoreanes. Corea del Sud és un dels principals exportadors mundials en sectors com construcció naval, automoció o electrònica de consum, però alhora necessita importar una gran part dels materials, parts i components utilitzats. Aquesta situació obre un interessant mercat per els subministradors d'aquests productes, especialment dels que incorporen tecnologies avançades.

La població, l'activitat industrial i comercial es concentren al voltant d'unes poques grans ciutats. A la zona nord-est del país l'eix Seül-Incheon i la seva àrea d'influència alberguen al 40% de la població del país i la major part de la seva activitat comercial i financera. La segona zona en importància està situada al sud-est del país, en torn a les ciutats de Busan i Ulsan, on es localitza bona part de la indústria pesada del país. Les segueixen, ja amb una importància considerablement menor, les ciutats de Daegu, Daejon i Gwangju, situades les dues primeres en la zona central interior del país i la tercera a la costa sud-est.

9.2 La distribució comercial

Importacions

Qualsevol empresa establerta a Corea del Sud pot realitzar importacions directament sense necessitat de recórrer a intermediaris, no obstant una gran part de les importacions encara es realitza a través d'empreses de comerç.

La persistència d'aquesta pràctica s'atribueix generalment a barreres idiomàtiques i a la desconfiança de les empreses sudcoreanes en els seus tractes amb firmes estrangeres, pel que prefereixen assumir el cost addicional d'un intermediari experimentat que tracti directament amb l'empresa estrangera.

Sistemes de distribució comercial

El sistema de distribució minorista tradicional es caracteritzava per una estructura bipolar: per una banda un gran nombre de petits comerços de propietat familiar, i per altra un petit nombre de grans magatzems (department stores), la qual presencia a Corea del Sud va ser molt primerenca, el primer d'ells va obrir les seves portes a la segona dècada del segle XX. En els últims anys, l'elevació dels nivells de vida i la incorporació de la dona al mercat laboral, amb els consegüents canvis en els hàbits de compra, més un cert grau de desregulació de l'activitat comercial i la lenta però progressiva obertura al capital estranger, han modificat

considerablement el panorama, en el que ara podrien distingir-se els formats de venda al públic que es detallen a continuació.

- Cadenes de descompte i hipermercats

Els primers establiments d'aquest tipus es van obrir a mitjans dels anys 90. El sector va atraure la atenció de cadenes estrangeres, entrant Carrefour i Wal-Mart a la segona meitat dels 90. No obstant van tenir poc èxit, fins el punt de que ambdues van vendre els seus establiments a cadenes locals a finals de 2006. El seu fracàs s'ha atribuït a l'intent d'implantar el seu propi estil amb escassa atenció al públic, sense tenir en compte les peculiaritats del consumidor sudcoreà. Les altres dues cadenes estrangeres presents, l'anglesa Tesco i la nord-americana Costco Wholesale, estan obtenint millors resultats.

- Grans magatzems (department stores)

Després de l'aparició de les cadenes de descompte han tendit a enfocar la seva activitat cap al consumidor d'alt poder adquisitiu i a reduir la gamma de productes, incrementant la oferta de moda i complements, cosmètics i alimentació a costa d'altres com mobiliari i articles per la llar. En comptes d'adquirir directament els productes exposats per la seva venda, el seu mètode de funcionament consisteix en cedir espai als fabricants. La cessió es realitza a canvi d'un determinat percentatge del volum de vendes, la quantia és inversament proporcional a la imatge de marca de la firma de qui es tracti, podent oscil·lar, en general, entre el 10 i el 30%.

- Botigues de conveniència (convenience stores)

Es tracta d'establiments de menor mida que presenten una gamma molt variada de productes de consum diari i que, en general, es mantenen obertes les 24 hores del dia. Van ser introduïdes a Corea del Sud per la cadena japonesa 7-Eleven, que va obrir els primers establiments d'aquest tipus a finals dels anys 80. Des d'aleshores ha experimentat una gran expansió, acostant-se a l'actualitat als 10.000 locals.

- Supermercats

La forta competència dels hipermercats, de les seccions d'alimentació dels grans magatzems i de les botigues de conveniència, així com del comerç tradicional, ha frenat el seu desenvolupament.

- Centres comercials

Són d'implantació més recent i encara escassos en nombre.

- Àrees comercials

El comerç especialitzat es concentra a determinades zones de les ciutats, podent-se distingir per una banda les àrees tradicionals, on multitud de petites botigues venen tot tipus de productes, fonamentalment de fabricació nacional i importacions de baix preu, mentre que altres zones concentren els establiments de gamma alta.

- Home shopping

Sota aquesta denominació s'agrupen les vendes per catàleg, vendes a través de canals especialitzats de televisió i el comerç electrònic. Les primeres es troben en declivi, en bona mesura per l'auge de les altres dues.

A més de les ofertes a través d'anuncis comercials en els canals de cable, existeixen cinc canals de televisió especialitzats aprovats pel govern, que ofereixen sobre tot calçat i vestit, electrònica de consum, electrodomèstics i productes alimentaris i begudes. Les seves vendes es van multiplicar per cinc en el període 2000-2005, aconseguint en aquest uns 12.000 milions d'USD.

El creixement del comerç electrònic és també molt ràpid. Les cinc principals e-botigues pertanyen a empreses presents en altres àrees de distribució, que dupliquen on-line la seva oferta off-line. Les vendes es van multiplicar per 4 entre els anys 2000 i 2005, mentre que al 2006 es va registrar un creixement del 26% arribant a 14.300 milions de dòlars.

El marc legal de la distribució

La "Monopoly Regulation and Fair Trade Act" que va entrar en vigor el 1981 constitueix el marc regulador de la distribució comercial de béns i serveis. L'objectiu últim d'aquesta llei és promoure la competència mitjançant la prohibició de les pràctiques monopolístiques i l'establiment de normes que permetin la resolució de conflictes entre les empreses. Aquest mateix any es va crear l'agència ministerial "Fair Trade Commission" (FTC), depenent directament del Primer Ministre, amb la missió de promulgar noves lleis i reforçar les vigents, així com protegir als consumidors.

És a la dècada dels 90 quan Corea del Sud comença a avançar cap a la plena liberalització del sector de la distribució. Al 1996 es va aprovar el nou règim de distribució comercial que liberalitza la venda minorista. Després de la crisi financera de 1997 es va iniciar el procés de liberalització de la distribució en el sector serveis: transport, telecomunicacions, finances, oci, etc. A l'actualitat són molt poc significatives les restriccions existents en quant a horari d'obertures i modalitats de negoci.

De fet les importacions paral·leles poden entrar legalment a Corea del Sud, el que redueix el valor dels contractes de distribució en exclusiva. La llei sudcoreana discrimina als fabricants estrangers en el referent a aquesta qüestió: protegeix la marca d'importacions paral·leles únicament si el producte és fabricat dins dels territoris nacionals. Amb l'entrada en vigor de l'ALC KOR-EU, i la implementació del dispost al capítol 11 del mateix ALC, sobre competència, s'unifiquen els criteris i la seva normativa.

9.3 Contractació pública

El Ministeri d'Estratègia i Finances (MOSF) i el Banc central de Corea (BOK) són els encarregats de regular el sistema de pagaments i cobraments a l'exterior (forex).

En línies generals, des de l'ingrés de Corea del Sud a la OCDE al 1996 i a la OMC 1997, el procés d'obertura en matèria de cobraments i pagaments a l'exterior ha set progressiu i constant fins el punt de trobar-nos actualment amb un sistema liberalitzat en la majoria d'aquest tipus d'operacions.

Al 2001, sota la anomenada *Foreign Exchange Transaction Act* (FETA), el marc regulador va ser modificat significativament per aconseguir una liberalització efectiva, eliminant gran part dels controls, requisits i obligacions d'informació existents tant pels subjectes operants com per les entitats bancàries, sobre les que recauen quasi totes les obligacions.

Cal tenir en compte que el règim actual, tot i liberalitzat, ha de ser analitzat conjuntament amb les lleis fiscals aplicables, que en ocasions poden resultar molt restrictives i poc operatives.

El marc legislatiu de la contractació pública a Corea del Sud es troba a les següents lleis:

- *Government Procurement Act*, i el seu reglament de desenvolupament: *Enforcement Decree of the Government Procurement Act*.
- *Act on Contracts to which the State is a Party*, i el seu reglament de desenvolupament: *Enforcement Decree of the Act on Contracts to which the State is a party*.

Adicionalment, existeixen altres normes de desenvolupament que regulen aspectes puntuals de la contractació pública, com per exemple:

- *Promotion of Small & Medium Enterprises and Encouragement of Purchase of their Products Act*
- *Framework Act on the Construction Industry*
- *Industrial Standardization Act*
- *Grain Management Act*
- *Industrial Technology Management Act*
- *Balanced Regional Development and Support for Local Small and Medium Enterprise Act*
- *Emergency Resources Management Act, etc...*

Organització de la contractació pública

A Corea del Sud, per norma general, tota licitació pública haurà de dur-se a terme a través del *Public Procurement Service* (PPS). En conseqüència, el govern central, els governs locals i autonòmics, les empreses o organitzacions amb participació estatal, han d'acudir a la PPS, per la adquisició de béns i per la realització d'obres i serveis.

Les administracions públiques podran contractar directament, sempre que la contractació sigui inferior als 83.000 USD o, excepcionalment, en cas de catàstrofe.

Així mateix, existeixen certs organismes públics que poden contractar directament, sense necessitat d'acudir al PPS, degut al seu alt nivell d'especialització. Aquestes institucions són les que s'enumeren a continuació:

Defense Acquisition Program Administration, depenent del Ministeri de Defensa Nacional, a través de la que s'adquireixen les contractacions públiques en matèria de defensa. *Korean National Police Agency*, que disposa del seu propi departament de contractació. *Korea Agro-Fisheries Trade Corporation*, que és l'agència del Ministeri d'agricultura, alimentació i assumptes rurals, que s'encarrega de les compres de productes agrícoles i l'agència del Ministeri d'oceans i pesca per les compres de productes de pesca.

Segons el disposat a la legislació bàsica de contractació pública, així com amb l'Acord sobre Contractació Pública de la OMC, les licitacions públiques internacionals, es duen a terme tenint en compte els següents requisits:

Segons el disposat a la *Act on Contracts to which the State is a Party* sobre qualificació dels concursants, tots els interessants a la participació en una subhasta pública, tant nacionals com estrangers, han d'inscriure's amb anterioritat al PPS. Si l'interessat és estranger, es requereix una persona de contacte (agent o representant local) domiciliat a Corea del Sud. L'entitat pública o el PPS, publica un preu guia estimat del producte, obra o servei objecte de licitació. El preu guanyador de la licitació haurà de situar-se entre el 65% i el 110% del preu estimat.

Els principals principis inspiradors de l'Acord són el de transparència i no discriminació a les pràctiques de contractació pública. En conseqüència, tota convocatòria de licitació pública ha de ser publicada a *KOREA ON-LINE EPROCUREMENT SYSTEM*. Encara que la licitació es publica en coreà, s'ha d'adjuntar el text de la convocatòria i el seu resum en un dels idiomes oficials de la OMC. Segons l'establert a la Nota Ministerial 2002-21 del Ministeri d'estratègia i finances, els països signants de l'Acord sobre Contractació Pública per l'adquisició de béns, serveis i obres de la OMC, podran participar a les licitacions públiques ofertes per:

El govern central i que excedeixin dels 220.000 USD. Els governs locals, la quantitat excedeixi dels 330.000 USD. Les empreses públiques per quantitats superiors als 770.000 USD.

Per llei els productes que enumera la *Promotion of Small & Medium Enterprises and Encouragement of Purchase of their Products Act*, i els productes agrícoles i de pesca estipulats a la *Grain Management Act*, així com els productes i serveis per la producció o venda d'aquests productes, estaran exclosos de l'acord multilateral de la OMC.

Al marge de les disposicions legislatives, i de l'acord amb les excepcions acordades per Corea del Sud per la firma de l'Acord de la OMC, està permès excloure la participació estrangera en els següents casos: Adquisició de tecnologia punta, productes estipulats a les normes de foment de la petita i mitjana indústria, adquisició de materials per a la defensa nacional, adquisició de materials per l'ordre públic, adquisició de béns de propietat intel·lectual, adquisició de béns per ús de caritat, compres de productes agrícoles i de pesca, equips de comunicació per ús de l'empresa pública Korea Telecom, generadors d'electricitat d'alta tensió per ús de l'empresa elèctrica KEPCO, satèl·lits aeroespacials estipulats d'acord amb la *Aerospace Industry Development Promotion Act*.

A la pràctica s'observa que el nombre de contractes públics adjudicats a empreses estrangeres és molt reduït, quedant per sota del 5% del total.

9.4 Principals fires comercials

El KOTRA (Korea Trade – Investment Promotion Agency) és l'organisme oficial encarregat de la promoció comercial a Corea del Sud. Donada la importància del país hi ha una variada oferta ferial que cobreix pràcticament tots els sectors.

Els sectors més actius, amb un exemple de cada sector, són: alimentació (Seoul Int'l Cafe Show), automotriu (Korea Automotive Industry Exhibition), disseny d'interiors (Seoul Living Design Fair), energia (International Exhibition on Environmental Technologies & Green Energy), equipament i tecnologia (Korea Electronics Show), enginyeria (Automation World Show Seoul), medicina (Korea International Medical & Hospital Equipment Show), negocis (International Conference on Business Economics Social Science & Humanities), serveis (Korea World Travel Fair) i cosmètics (Beauty Expo-Korea).

10 Epígraf – Actual canvi de rumb a la península de Corea?

El govern de Corea del Sud, després de tres mesos des de l'accés al poder del president Moon, va anunciar que aprovava definitivament que les Forces Armades d'Estats Units despleguessin quatre llançadores de míssils del Sistema Terminal de Defensa per Zones d'Alta Altitud (THAAD) en una base del sud del territori sudcoreà.

Es resolien així els dubtes inicials del nou govern sudcoreà que semblava considerar el rebuig dels residents de les zones de desplegament i activistes mediambientals. No obstant, la seva reticència s'entenia més aviat com un gest de bona voluntat cap a la Xina, impulsant així el seu paper com a intermediari amb Corea del Nord.

Actualment, Corea del Sud ha set l'amfitrió dels Jocs Olímpics d'Hivern el febrer de 2018. La discòrdia amb Corea del Nord ha empitjorat greument les relacions entre les dues corees durant l'última dècada a causa dels atacs de Corea del Nord a un vaixell i una illa sud-coreana el 2010, l'intercanvi d'atacs d'artilleria a través de la zona desmilitaritzada el 2015 i múltiples proves nuclears i de míssils el 2016 i 2017. Tot i això, la situació aparenta millorar degut a la cimera realitzada aquest abril de 2018. Aquesta via diplomàtica s'espera sigui beneficiosa per la crisi nuclear que representa Corea del Nord.

La cimera entre el president sudcoreà Moon Jae-in i el líder nordcoreà Kim Jong-un és una fita. S'indica que el suport de la treva dels Jocs Olímpics de Pyeongchang ha configurat un verdader procés de distensió entre les dues corees, juntament amb qualsevol represa de les negociacions entre Pyongyang i Washington.

Aquest primer contacte en deu anys entre emissaris d'alt nivell de Corea del Sud, incloent Chung Eui-yong, cap dels serveis de seguretat nacional, i el líder nordcoreà és un pas important a l'aproximament entre els països. La voluntat del president Moon de reprendre el diàleg amb el nord s'ha vist reforçat pel risc de la guerra entre Corea del Nord i els Estats Units, que farien de Corea del Sud un hostatge i la primera víctima del conflicte. Obrint-se a Pyongyang, Moon busca fer de Seül un jugador i deixar de ser el taulell.

Durant les dues anteriors cimeres, dels anys 2000 i 2007, es va reforçar la cooperació entre les dues corees, no va ser fins dies després de la cimera del 2007 amb l'entrada al poder dels conservadors a Corea del Sud, suspent així els acords i deteriorant gradualment durant 10 anys les relacions entre les dues corees. Fent aquesta, la del 2018, el possible reinici de la cooperació coreana. Per part de Corea del Nord, el reinici de les relacions ve donat que es considera a si mateix una potència capaç de negociar en el context internacional havent completat al novembre de 2017 les seves proves balístiques. Veient la seva capacitat armamentista, Corea del Nord considera que aquest era el seu camí per assolir rellevància en el context internacional demanant la retirada de moviments considerats hostils per part d'EUA, és a dir, la seva presència militar. I especialment la retirada de les sancions imposades per escollir la via nuclear.

Durant la cimera, el dictador nordcoreà va destacar a la seva voluntat d'aconseguir la pau i la prosperitat a la península a través d'una millora de les relacions coreanes. És a dir, prosperitat amb reunificació, acceptant els tractats anteriorment signats augmentant també la cooperació entre elles, reduint també la tensió militar intentant, finalment, assolir un tractat de pau.

Amb això afegim un altre jugador, els Estats Units. El 16 de maig de 2018, Corea del Nord ha cancel·lat abruptament les conversacions d'alt nivell amb Seül, i ha amenaçat de retirar-se de la cimera amb Donald Trump si els Estats Units continuen insistint amb la total desmantellament de les armes nuclears del règim. Els oficials nordcoreans diuen no estar interessats en una cimera on els Estats Units fan demandes unilaterals. Citant el primer viceministre de relacions exteriors Kim Kye-gwan, l'agència central de notícies de Corea del Nord també ha dit que el destí de la cimera amb USA, a part de bilateral, havia de ser clara. Si Washington parla d'una desnuclearització per Corea del Nord a l'estil de Líbia. Afegint, pel líder nordcoreà, que respondrien apropiadament a l'administració de Trump si s'aproxima a la cimera amb Corea del Nord amb la verdadera intenció de millorar les relacions.

La cimera, i la cooperació, és tant important per una banda com per l'altra. Però, Corea del Nord no pot acceptar la total desnuclearització sense rebre garanties sobre la seva seguretat, i no oblidem el poder de negociació que tals instruments militars aporten.

11 Conclusions

Havent analitzat inicialment l'entorn general podem veure certes peculiaritats de la població, entre elles podríem destacar la importància del medi ambient, part dels motius gràcies als que ha guanyat el president Moon les eleccions ha set la seva campanya electoral fent èmfasis al desmantellament de les centrals nuclears i de carbó, tant per la situació psicològica dels ciutadans després de la catàstrofe de Fukushima com per la gran quantitat de malalties respiratòries provocades per la contaminació atmosfèrica de la Xina.

A destacar també el gran canvi demogràfic, passant d'una piràmide de població progressiva a una de regressiva, clares característiques dels països subdesenvolupats en el primer cas i desenvolupats en el segon, la transformació tant ràpida de la demografia comporta un envelliment de la població pel qual serien necessàries modificacions al sistema de pensions, ja hem mencionat anteriorment la taxa de suïcidis elevada entre la gent de la tercera edat; acompanyat de la gran pressió que pateixen els estudiants per accedir a les millors universitats assolint així gran prestigi, reputació i feina ben remunerada però augmentant també les taxes de suïcidis dels estudiants degut al gran estrès patit, per altra banda aconseguint una població molt ben formada.

El país compta amb una xarxa infraestructural de transports optimitzada per connectar ràpidament els principals nuclis urbans, impulsant així el comerç intern, mentre compta amb el sistema de producció de vaixells més extens del món, impulsant així el comerç exterior. Compta també amb una extensa xarxa d'internet tant a les llars com als vehicles de transport públic, motiu que ha ajudat a impulsar el mercat dels videojocs al país. Aquestes infraestructures són vitals pel país ja que depenen de la importació, tant per alimentació com matèria prima, i exportació configurant una gran part del seu capital ingressat.

Per altra banda la seva situació geopolítica no és tant desitjable degut a la seva situació conflictiva amb Corea del Nord, la qual ara sembla millorar. Alhora que està situada entre el Japó i la Xina, els quals mantenen disputes pel control de les illes Senkaku/Diaoyu.

Passant d'una economia agrària a ser un dels països més avançats en quant a l'ús i evolució de noves tecnologies amb un gran pes del sector serveis, aquesta evolució es pot notar en els principals indicadors econòmics, com és el cas del PIB. Hem de considerar el baix nivell d'endeutament i atur que mostra el país, juntament amb la seva inflació pròxima al 2%.

L'elaboració del treball m'ha permès assolir un coneixement del país i l'entorn general de Corea del Sud, he pogut acostar-me una mica a les cultures asiàtiques gràcies a les lectures realitzades tant de Corea del Sud, com de la Xina o el Japó.

12 Bibliografia i web grafia

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ks.html>

http://www.immigration.go.kr/doc_html/attach/imm/f2016//20160830263386_1_1.hwp.files/Sections1.html

<https://web.archive.org/web/20110506065230/http://esa.un.org/unpd/wpp/index.htm>

<https://esa.un.org/unpd/wpp/>

http://english.chosun.com/site/data/html_dir/2011/11/17/2011111700703.html

<https://www.economist.com/node/3960281>

<https://www.marineinsight.com/naval-architecture/top-10-shipbuilding-companies-in-the-world-in-2012/>

https://en.wikipedia.org/wiki/South_Korea

https://en.wikivoyage.org/wiki/High-speed_rail_in_South_Korea

<http://www.nytimes.com/2010/07/14/world/asia/14seoul.html>

<http://www.powermag.com/south-korean-president-details-phase-out-of-coal-nuclear-power/>

<http://www.powermag.com/?s=A+Mixed+Bag+of+Nuclear+Developments+in+UAE%2C+S.+Korea%2C+Switzerland+and+S.+Africa>

<http://english.yonhapnews.co.kr/news/2018/02/22/0200000000AEN20180222007700320.html>

<http://www.world-nuclear.org/information-library/country-profiles/countries-o-s/south-korea.aspx>

<http://monitor.icef.com/2014/01/high-performance-high-pressure-in-south-koreas-education-system/>

<http://oecdeducationtoday.blogspot.com.es/2013/10/smart-policies-matter-in-education.html>

<http://www.kice.re.kr/main.do?s=english>

<http://www.zdnet.com/article/goodbye-seoul-hello-sejong-city2/>

<https://kojects.com/2015/09/03/sejong-city-the-korean-dream/>

https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/with-new-sejong-city-south-korean-government-aims-to-rebalance-power/2012/08/17/e8f6dc60-e2bd-11e1-a25e-15067bb31849_story.html?utm_term=.055183b9a02f

http://www.qia.go.kr/english/html/About_QIA/01About_QIA_003.jsp

<http://www.korea.net/Government/Administration/Cabinet>

<http://www.korea.net/Government/Constitution-and-Government/Executive-Legislature-Judiciary>

<https://edition.cnn.com/2018/01/31/asia/north-korea-missile-display-intl/index.html>

<http://asianortheast.com/china-japon-corea-del-sur-negocian-tratado-libre-comercio-2/>

<https://www.nzz.ch/international/nordkorea/atommacht-nordkorea-nordkoreas-raketenarsenal-und-seine-reichweiten-ld.151690>

https://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html

<http://www.xe.com/currencyconverter/convert/?Amount=5190000000000&From=JPY&To=EUR>

<https://www.theguardian.com/world/2017/dec/22/japan-boosts-defence-budget-to-record-levels-with-eye-on-north-korea>

<https://www.theguardian.com/world/2017/dec/19/japan-buys-us-missile-defence-system-to-counter-north-korean-threat>

<https://nagix.github.io/nk-missile-tests/>

<http://www.bbc.com/news/world-asia-17399847>

<https://www.aljazeera.com/indepth/features/2017/07/north-korea-missile-tests-170706081545433.html>

<https://www.armscontrol.org/factsheets/dprkchron>

<https://edition.cnn.com/2018/01/31/asia/north-korea-missile-display-intl/index.html>

<https://edition.cnn.com/2018/03/06/asia/north-korea-missile-tests-2017-intl/index.html>

<https://edition.cnn.com/2017/05/29/asia/north-korea-missile-tests/index.html>

http://www.lemonde.fr/asi-pacifique/article/2018/03/07/corees-kim-jong-un-joue-l-apaisement_5266896_3216.html

http://mobile.lemonde.fr/international/article/2018/03/07/la-coree-du-nord-est-dans-une-nouvelle-sequence-diplomatique_5267268_3210.html?xtref=

<http://es.global-rates.com/estadisticas-economicas/inflacion/indice-de-precios-al-consumo/ipc/corea-del-sur.aspx>

<https://www.heritage.org/index/ranking>

http://na-abk.marketo.com/rs/eiu2/images/BER_2014.pdf?mkt_tok=3RkMMJWWfF9wsRogsqrBZKXonjHpfSx67eosWKexlMI%2F0ER3fOvrPUfGjI4ES8pm%2BSLDwEYGJlv6SgFTbjGMbht2bgMUhU%3D

http://overseas.mofa.go.kr/es-es/wpge/m_8071/contents.do

<https://es.portal.santandertrade.com/analizar-mercados/corea-del-sur/politica-y-economia>

<http://www.coface.com/Economic-Studies-and-Country-Risks/South-Korea>

<https://www.investopedia.com/articles/investing/091115/emerging-markets-analyzing-south-koreas-gdp.asp>

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2017/02/weodata/index.aspx>

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=world-development-indicators>

<https://www.poundsterlinglive.com/best-exchange-rates/us-dollar-to-south-korean-won-exchange-rate-on-2016-12-31>

<https://tradingeconomics.com/south-korea/indicators>

https://www.google.es/publicdata/explore?ds=d5bncppjof8f9_&met_y=ny_gdp_pcap_cd&hl=ca&dl=ca#!ctype=l&strail=false&bcs=d&nselm=h&met_y=sh_xpd_oopc_zs&scale_y=lin&ind_y=false&rdim=region&idim=country:KOR&ifdim=region&hl=ca&dl=ca&ind=false

<https://www.gfmag.com/global-data/country-data/south-korea-gdp-country-report>

<https://countryeconomy.com/gdp/south-korea>

http://ecos.bok.or.kr/jsp/vis/keystat/index_e.html#/detail

http://ecos.bok.or.kr/jsp/vis/keystat/index_e.html#/detail

<https://www.icex.es/icex/es/navegacion-principal/todos-nuestros-servicios/informacion-de-mercados/paises/navegacion-principal/documentos-y-estadisticas/estadisticas/balanza-comercial/index.html?idPais=KR>

ICEX, El sector de los astilleros en Corea del Sur

ICEX, El mercado de los videojuegos de Corea del Sur

ICEX, Informe Secretaría Corea del Sur: Guía de Negocios

https://es.theglobaleconomy.com/South-Korea/Tax_revenue/

<https://data.oecd.org/inequality/income-inequality.htm>

<https://data.oecd.org/korea.htm>

<http://www.oecd.org/eco/outlook/economic-forecast-summary-korea-oecd-economic-outlook.pdf>

<https://www.datosmacro.com/paises/corea-del-sur>

http://www.kita.org/kStat/byCount_AllCount.do

<https://es.portal.santandertrade.com/analizar-mercados/corea-del-sur/presentacion-general>

http://www.kita.org/kStat/byCom_AllCom.do

<https://en.portal.santandertrade.com/establish-overseas/south-korea/foreign-investment>

<https://www.globaltrade.net/international-trade-import-exports/expert-service-provider-p/Invest-KOREA-2.html?currentSpId=40885&fromUrl=spb3701168acb1573bc2a8b7b9234fdb8131e925abb>

<https://www.pwc.de/de/internationale-maerkte/assets/doing-business-and-investing-in-korea.pdf>

<https://www.export.gov/article?id=Korea-Openness-to-and-Restriction-on-Foreign-Investment>

<https://es.portal.santandertrade.com/establecerse-extranjero/corea-del-sur/inversion-extranjera?&actualiser id banque=oui&id banque=0&memoriser choix=>

<http://www.paraisofiscales.org/invertir/corea-del-sur-abierta-al-inversor-extranjero-en-zonas-francas.html>

http://www.pps.go.kr/eng/index.do?lien_externe_oui=Continuar

https://www.adb.org/site/business-opportunities/main?lien_externe_oui=Continuar

https://www.dgmarket.com/tenders/?lien_externe_oui=Continuar

<http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=443&serie=273&langId=en>

<http://www.worldbank.org/en/news/feature/2018/04/13/korea-and-the-world-bank-expand-successful-partnership-to-tackle-critical-development-challenges>

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=world-development-indicators>

<https://www.hofstede-insights.com/country-comparison/south-korea,spain/>

<https://10times.com/top100/korea>

<https://www.nferias.com/corea-sur/>

<https://www.feriasinfo.es/Ferias-Corea-Z120-S5.html>

<https://certifications.controlunion.com/es/certification-programs/certification-programs/fipa-efapa-korea>

<https://www.wallstreetmojo.com/top-banks-in-south-korea/>

<https://www.euromoney.com/article/b16bqcn8l31yfl/asiamoney-best-bank-awards-2017-korea>

<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/careers/companies/banks-in-south-korea/>

<http://spanish.korea.net/AboutKorea/Society/Labor-Social-Welfare-System>

<http://www.empleo.gob.es/movilidadinternacional/es/continentes/asia/coreasur/trabajar/index.htm>

<https://www.datosmacro.com/smi/corea-del-sur>

Lluc López i Vidal – Manual de política exterior japonesa (2010)

https://www.eldiario.es/theguardian/Corea-Sur-semana-laboral-inhumana_0_745426233.html

<https://es.portal.santandertrade.com/establecerse-extranjero/corea-del-sur/administrar-una-empresa>

<http://spanish.korea.net/AboutKorea/Society/Labor-Social-Welfare-System>

<http://www.empleo.gob.es/movilidadinternacional/es/continentes/asia/coreasur/trabajar/index.htm>

<https://www.datosmacro.com/smi/corea-del-sur>

http://www.ine.es/prodyser/espa_cifras/2017/index.html#6

https://www.eldiario.es/theguardian/Corea-Sur-semana-laboral-inhumana_0_745426233.html

<https://es.portal.santandertrade.com/establecerse-extranjero/corea-del-sur/administrar-una-empresa>

Revista Elcano, nombre #21, Juliol - Setembre de 2017

<https://www.ft.com/content/b5a34786-5a36-11e7-9bc8-8055f264aa8b>

<http://www.sinpermiso.info/textos/corea-del-sur-resistencia-sindical-a-la-reforma-laboral-neoliberal>

<http://socialistworker.org/2015/12/17/resistance-to-repression-in-south-korea>

<https://www.izquierdadiario.es/Corea-del-Sur-resiste-la-reforma-laboral-neoliberal>

<http://www.worldometers.info/world-population/south-korea-population/>

<http://overseas.mofa.go.kr/es-es/index.do>

<http://www.exteriores.gob.es/embajadas/seul/es/Paginas/inicio.aspx>

https://es.theglobaleconomy.com/South-Korea/Tax_revenue/

<http://negociointernacional.bancsabadell.com/corea-del-sur/fiscalidad/>

<https://es.portal.santandertrade.com/establecerse-extranjero/corea-del-sur/fiscalidad>

<https://knoema.es/nwnfkne/world-gdp-ranking-2017-gdp-by-country-data-and-charts>

https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=PDB_LV#

<https://www.theguardian.com/world/2018/may/15/north-korea-talks-cancelled-trump-summit-latest>

<http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20180427000797>

<https://www.theguardian.com/us-news/2018/may/16/trump-north-korea-nuclear-summit-kim-jong-un>

<http://www.lavanguardia.com/internacional/20180427/443051361776/cumbre-dos-coreas-corea-norte-sur-kim-jong-un-moon-jae-in.html>

<http://www.lavanguardia.com/internacional/20180426/443010773845/desvelados-nuevos-detalles-historica-cumbre-dos-coreas.html>

<http://www.lavanguardia.com/internacional/20180427/443042141458/cumbre-corea-del-norte-kim-jong-un-corea-del-sur-armas-nucleares-paz.html>

13 Annexos

13.1 Annex 1

Mapa geogràfic de Corea del Sud

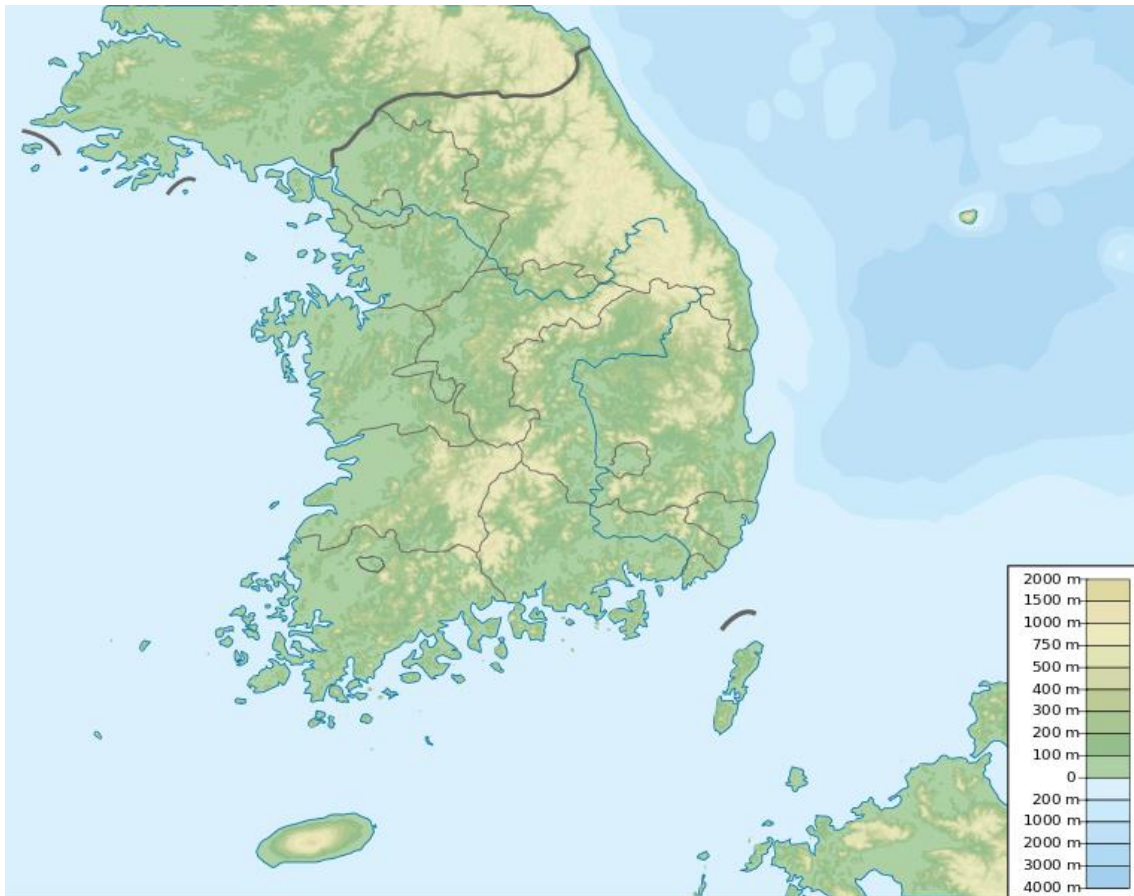

Figura 24, Mapa geogràfic de Corea del Sud, Font:
<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:South_Korea_physical_map.svg>

13.2 Annex 2

Mitja d'hores de sol a Corea del Sud al 2016

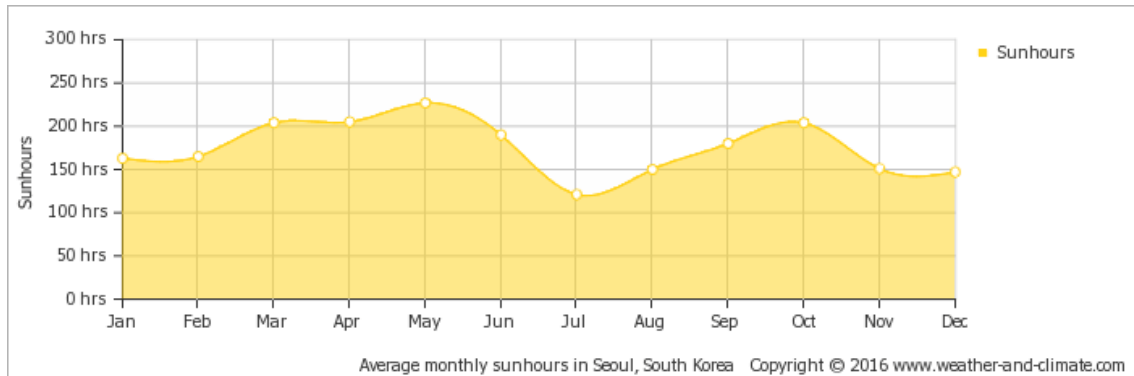

Figura 25, Mitja d'hores de sol a Corea del Sud al 2016, Font: <www.weather-and-climate.com>

13.3 Annex 3

Mitja de mil·límetres de pluja a Seül al 2016

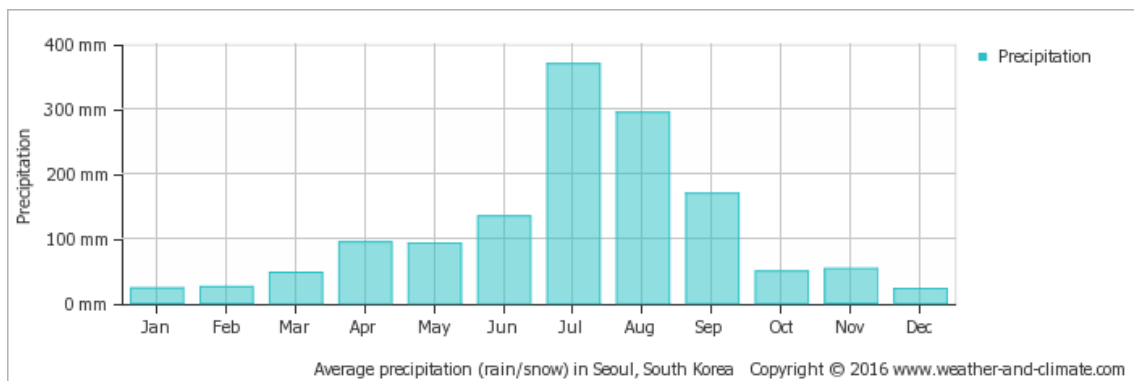

Figura 26, Mitja de mil·límetres de pluja a Seül al 2016, Font: <www.weather-and-climate.com>

13.4 Annex 4

Mitja de dies de pluja a Seül al 2016

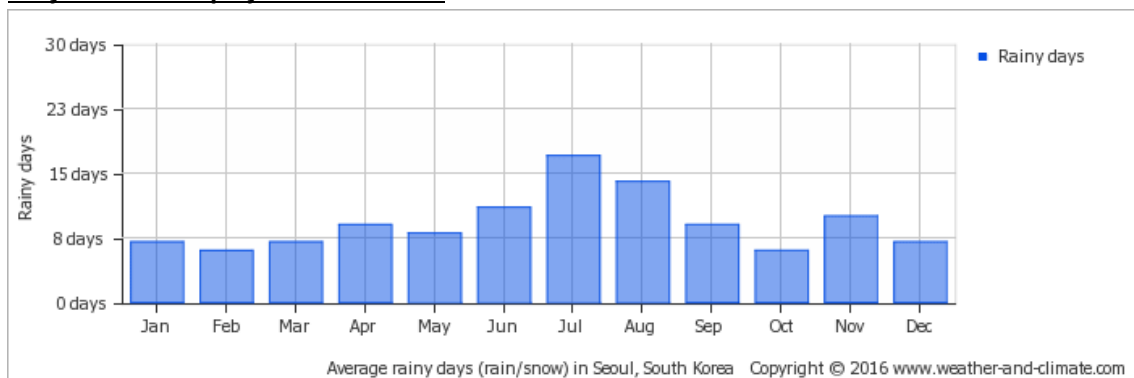

Figura 27, Mitja de dies de pluja a Seül al 2016, Font: <www.weather-and-climate.com>

13.5 Annex 5

Mapa de la organització territorial de Corea del Sud 2018

Figura 28, Mapa de la organització territorial de Corea del Sud 2018, Font: Wikipedia

13.6 Annex 6

Mapa de vies de tren d'alta velocitat de Corea del Sud

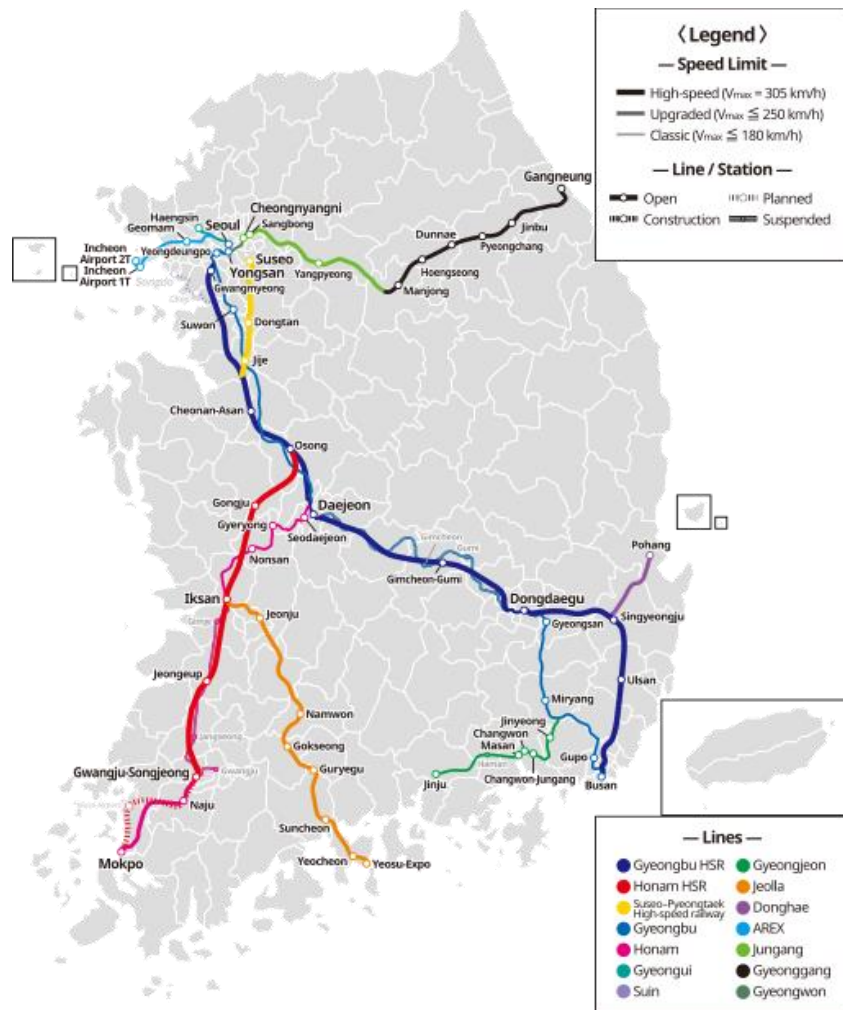

Figura 29, Mapa de vies de tren d'alta velocitat de Corea del Sud, gener de 2018, Font: <wikivoyage.org>

13.7 Annex 7

Mapa de carreteres d'alta velocitat de Corea del Sud 2018

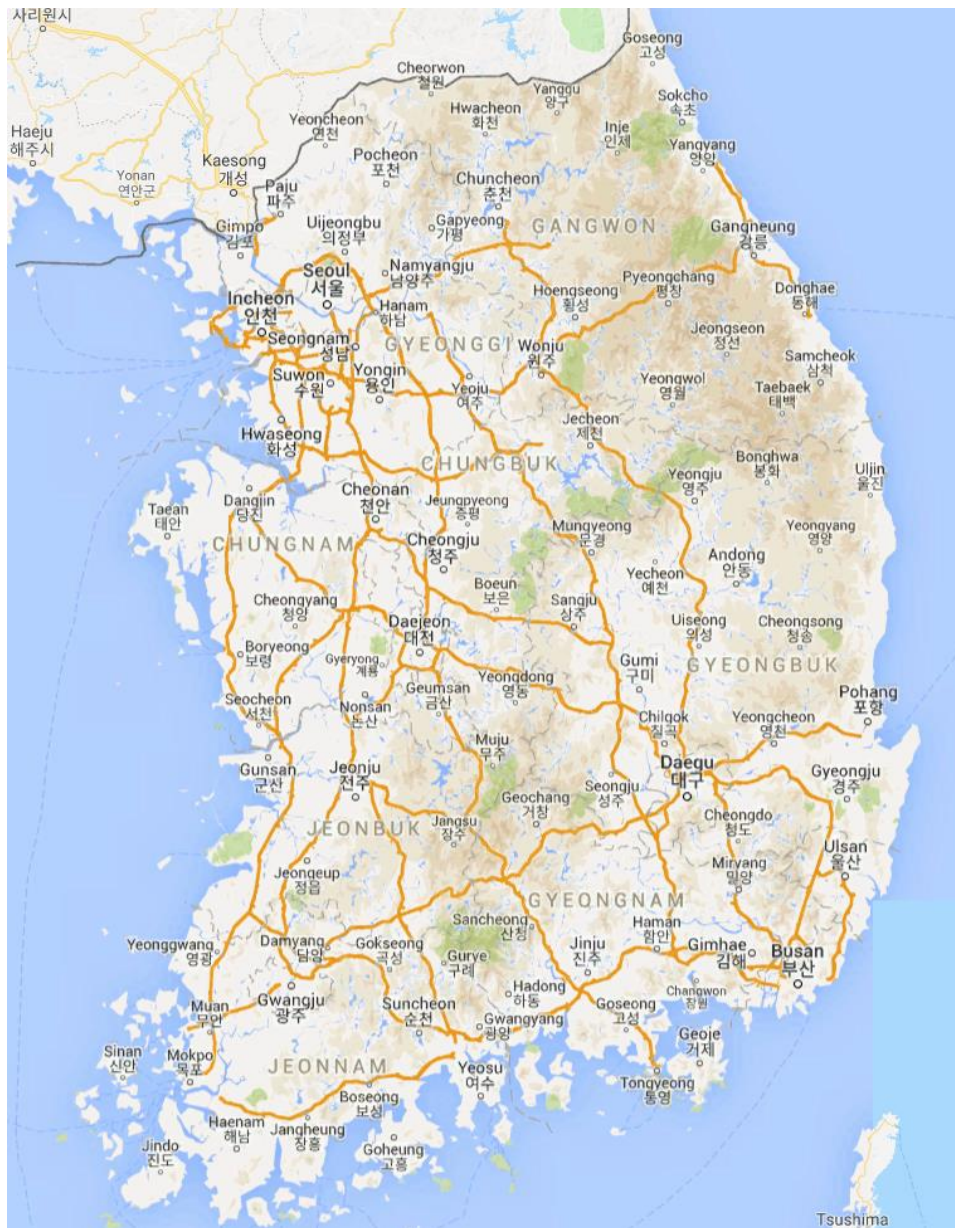

Figura 30, Mapa de carreteres d'alta velocitat de Corea del Sud 04/03/2018, Font: google maps

13.8 Annex 8

Índex de Gini a 2015

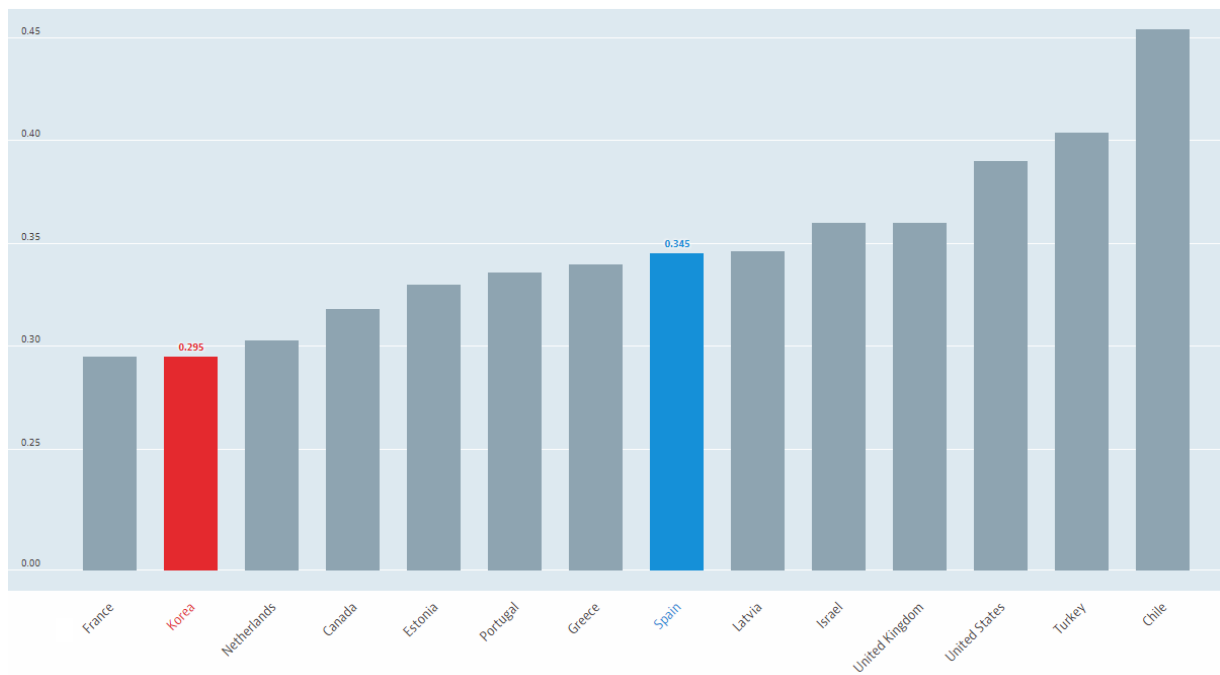

Figura 31, Índex de Gini a 2015, Font: OECD

13.9 Annex 9

Representació de possibles distàncies dels míssils de Corea del Nord 2018

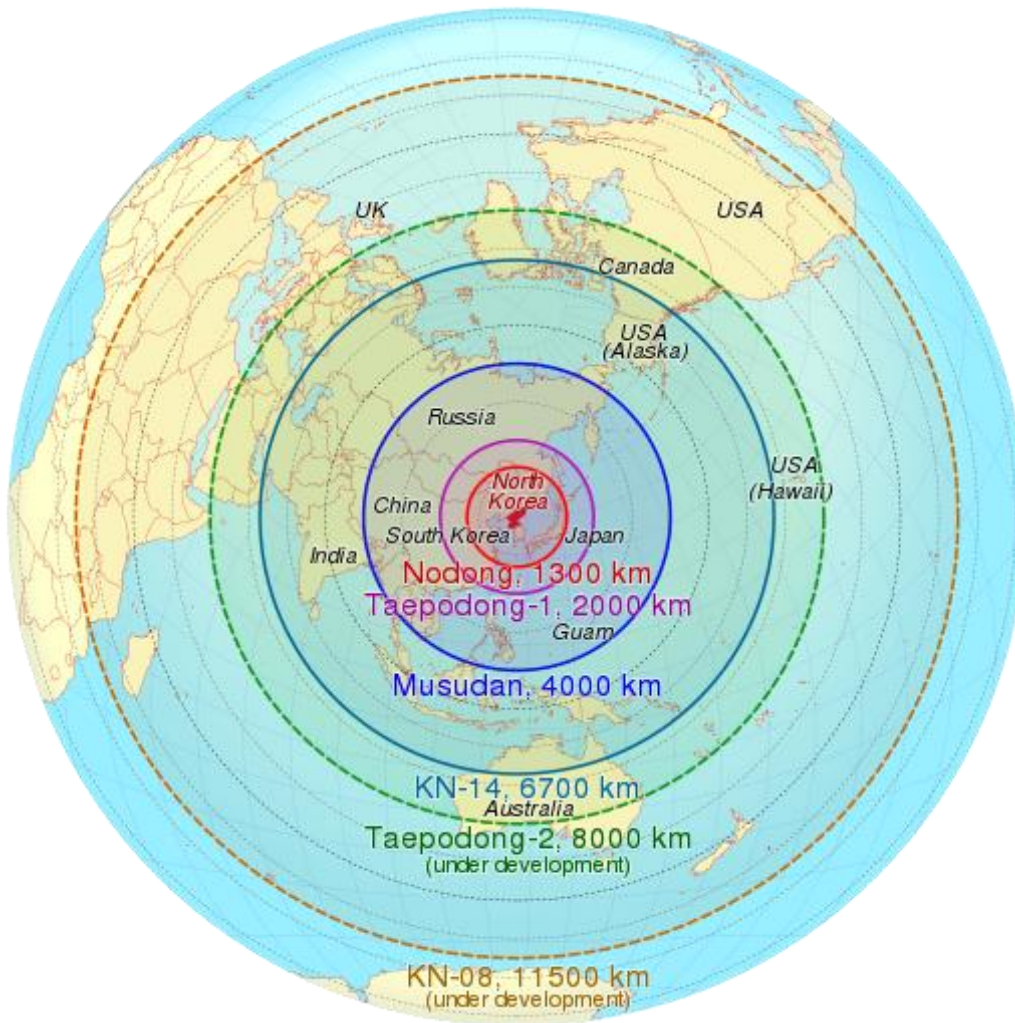

Figura 32, Representació de possibles distàncies dels míssils de Corea del Nord 27/04/2018, Font: Geschätzte Reichweite nordkoreanischer Raketen <<https://www.nzz.ch/international/nordkorea/atommacht-nordkorea-nordkoreas-raketenarsenal-und-seine-reichweiten-ld.151>>

13.10 Annex 10

AfDB, African Development Bank
APEC, Asia-Pacific Economic Cooperation
AsDB, Asian Development Bank
BIS, Bank for International Settlements
EBRD, European Bank for Reconstruction and Development
ESCAP, United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific
FAO, Food and Agriculture Organization
IAEA, International Atomic Energy Agency
IBRD, International Bank for Reconstruction and Development
ICt, International Criminal Court
IDA, International Development Association
IEA, International Energy Agency
IFAD, International Fund for Agricultural Development
IFC, International Finance Corporation
ILO, International Labour Organization
IMF, International Monetary Fund
IMO, International Maritime Organization
IOM, International Organization for Migration
ISO, International Organization for Standardization
ITU, International Telecommunication Union
ITUC, International Trade Union Confederation
MINURSO, United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara
NSG, Nuclear Suppliers Group
OECD, Organisation for Economic Co-operation and Development
OPCW, Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons
OSCE, Organization for Security and Co-operation in Europe
UN, United Nations
UNCTAD, United Nations Conference on Trade and Development
UNESCO, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation
UNIDO, United Nations Industrial Development Organization
UNMOGIP, United Nations Military Observer Group for India and Pakistan
UNOMIG, United Nations Observer Mission in Georgia
WCO, World Customs Organization
WHO, World Health Organization
WIPO, World Intellectual Property Organization
OMC, Organització Mundial del Comerç
GATT, General Agreement on Tariffs and Trade
GATS, General Agreement on Trade in Services
ADPIC, Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights
GCC, Gulf Cooperation Council
KRW, South Korean Won